BIBLIOTHÈQUE
STE. GENEVIÈVE

RECUEIL

JO NIDER
DE MORALI LEPRÂ
(GOTH. S. D.)

MANUALE
CONFESSORUM
(GOTH. S. D.)

DIONYSIUS
DE LEEWIS
QUATUOR
NOVISSIMÆ
1489

STELLA
CLERICORUM
(GOTH. S. D.)

XVI
E
745

Quatuor nouissima cū multis exemplis pulcherrimis

BIBLIOTHEQUE
SAINTE
GENEVIEVE

Memorare nouissima tua ⁊ in eternum
nō peccabis Eccl̄s. vij. Sicut dicit be
atus augustin⁹ in libro suarū meditati
onum Ipsius vitanda est sola peccati fe
ditas. q̄z quelibet tormēto⁹ immanitas.
Cū ergo nouissimorū noticia ⁊ illorum
frequēs memoria a peccatis nos reuo
cat. virtutibus nos copulat ⁊ in omni bono op̄e nos reti
net et cōfirmat. Ideo diuina inspirāte grā de his nouis
simis. videlicet que ⁊ quot illa sunt modicū ꝓposui dice
re ⁊ narrare Necnon quodlibet ipso⁹ dictis et auctori
tatib⁹ ⁊ exemplis singulariter ⁊ per se. ac specialiter ⁊ p̄
cise quodāmodo declarare Est ergo notandum q̄ quat
tuor sunt nouissima cōiter apud scōs in numero cōpu
tata. Sicut patet euidenter ex vbis beati Bernardi in
quodā sermone sic dicentis In omnib⁹ operib⁹ tuis me
morare nouissima tua Que quidē quattuor sunt mors
iudicium. iehenna et gloria. Quid horribili⁹ morte. quid
terribilius iudicio. quid intolerabili⁹ iehenna. ⁊ quid io
cundi⁹ celesti gloria. Hec bern̄. vbi supra Iste sunt q̄ttu
or rote currus anime vehentes eam ad eternam salutē.
Ista sunt quattuor incitamenta incitātia spiritū hōis.
vt spretis omnib⁹ mūdanis ad suum redeat creatorem.
Est ergo conueniens ⁊ vtile q̄ habeantur in continua
recordatione Et ergo dicit sapi. eccl̄. xxviij. Memēto no
uissimorum. Unde quidam volens hec nouissiā frequē
ter habere pre oculis et iugiter in memoria versificādo
sic loquitur. Bis duo sunt que cordeteuus sub pectore
misi. Mors mea iudiciuz baratri nox lux paradisi Hec
cum totalis huius opusculi processus principaliter ad h
conatur inducere. vt nouissimo⁹ celebris memoria cor
dialiter ⁊ intime humanis cordib⁹ imprimatur Conti
nuc ergo videbitur rei consonuz. vt p̄nti huic libellulo
nomen cordiale loco sui tituli si placet imponatur

PRimū igitur nouissimorum cuius memoria ē a peccatis retractiuū est mors presens siue corporalis Vnde Bern̄. in speculo monachorum Summa philosophia est meditatio mortis assidua. hāc quocunq; homo perrexerit secum portet. et in eternum non peccabit. Item Augustinus in libro exhortationū Nihil sic renocat a peccatis. sicut frequens moditatio mortis Hec est enim illa que facit hominem se humiliare. omnia contēnere et peuitētiā aggredi siue acceptare

¶Q̄ meditatio mortis facit homi nem se humiliare

DIco ergo q̄ mortis recordatio facit hominē se humiliare. Vnde augustinus in libro de verbis domini. Agnoscat homo se mortalem t frāgat elationem. Cetera nostra et bona et mala incerta sunt Sola mors est certa Vnde quāuis aduentus eī hora nobis est occulta t incerta. Ipsa tamen est certissima. et veniens venit cito et non tardabit Vnde ecclāstici xiij Memor esto quoniam mors non tardat Scribitur enim in thobia Mors ꝓperat fuga nulla patet. mortale tributum Soluere nature lege tenetur homo. Idem dicit bernardus in sermone. Miser homo quare te omni hora non disponis ad mortem. Cogita te iā moriturum quem scis de necessitate moriturum Distingue q̄ liter oculi tui vertentur in capite. vene tue rumpentur cor scindetur in dolore Quis ergo iam non timebit t se humiliabit cum certissime scit se moriturum t in terrā reuersurum Nulla enim erit personarū acceptio. sicut nec fuit vt scribitur ij Regum xiij. Omnes morimur t quasi aque dilabimur in terram que non reuertuntur. Vnde in Richardo Iure vocata fuit mors. quia morsus amarus omnib? est. a quo nemo cauere potest Hic

dicitur in libello de contemptu mundi. Mors resecat. mors omne necat quod carne creatur Magnificos premit et modicos.cunctis dominatur. Nobilium tenet imperium nullūq; veretur. Tam ducibus q̄ principibus communis habetur Mors iuuenes rapit atz senes.nulli miseretur Illa fremit.genus omne tremit quod in orbe monetur Illa ferit.caro tota perit.de sub pede mortis Conteritur nec eripitur . vir robore fortis nil revimit.dum mors perimit.quia federa nunq; Nec preciū nec seruicium mors recipit vnq;.Dz quid plura loquar nulli mors impia parcit Nec euadet inops nec que mar subia farcit Certe audeo nunc q mors est vltima linea rerum Unde scribitur i ghetaOmnia mors tollit.Doctum cecidisse catbonem .Atq; ipsum socratem procubuisse ferunt Ecce qualiter sciētia aut doctrina nullum p̄seruat a mortz iaculis t ruina Nam vt scribitur ecclesiastici secdo Moritur doctus similiter t indoctus Unde ysaie tricesimotercio dicitur Ubi est legis verba pōderans. Ubi est doctor paruulorum Quasi diceret: nō sunt neq; viuūt.sed eodem cursu cum alijs transierunt Sed cum gheta solos duos dictos ante nominat fore morte peremptos Dic mihi tu. vbi alexander potentissim⁹: vbi iudas machabeus .t sampson vir fortis viribus.vbi cresis ditissimus.vbi absolon pulcherrimus. vbi galienus medicus.t Auicenna eius socius. Ubi salomon prudentissimus.vbi tullius.vbi arestotiles peritissimus.vbi plato.vbi porphirius.vbi doctissimus poetarum virgilius Nonne omnes tanq; peregrini t hospites vnius diei velocissime transierunt. Ulere sic Nā vnus ex eis non remansit. quia in vanitate defecerunt dies eorum.t anni eorum cum festinatione Nam vt dicitur in psalmo In ymagine pertransit homo. Nunc enim fortis t sanus.compos per omnia. eras vero debilis aut languidus.fessusq; in terra cum dubia t fragilis

nobis vita tributa. Quod etiam ibi dare patet scõm phm̃. qui adriano imperatori de eẽntia ꝛ statu hominis interroganti sic respondit Homo est mancipium mor/ tis. hospes loci ꝛ viator trãsiens similis aceruo rose mi/ nus mature atz pomo nouo Ex his faciliter comproba tur q̃ fragilis ꝛ labilis ꝛ q̃ indurabilis est humana vi/ ta. non solum modo pauperis. verum etiam cuiuslibet quantũcunqz diuitis aut potentis. Nã commune mo ri. mors nulli pcit honori. Mors fera mors nequã mors nulli parcit et equam Mors seruat legem tollit cũ pau pere regem. Nam regis ꝛ pauperis lex est moriendi cõ munis Dat causam flendi si bene scripta legis Vñ iob xx. sic scribitur de diuite ꝛ elato. Si ascenderit vsqz ad celum superbia eius. ꝛ caput eius nubes tetigerit. quasi sterquilinium in fine perdetur. ꝛ qui eum viderint di/ cent Vbi est. velut somnium euolans non inuenietur transijt sicut visio nocturna Item Baruch iij. Vbi sũt principes gentium ꝛ qui dominantur super bestias que sunt super terram qui in auibus celi ludũt: qui argentũ thezaurisant. ꝛ aurum in quo confidunt homines: ꝛ nõ est finis acquisitionis eorum: qui argentum fabricant. ꝛ solliciti sunt. nec est inuentio operum illorum Exter minati enim sunt ꝛ ad inferos descenderũt ꝛ alij in lo/ cum eorũdem surrexerũt Vnde prosper in suis sentẽti is sic ait. Vbi sunt insuperabiles oratores. vbi qui con uenientius festa disponebant. vbi equorum splẽdidi nu tritores. vbi exercituũ duces. vbi satrape et tyranni. nõ ne omnes puluis ꝛ fauille. nonne in paucis versibus est eorum memoria vite. Respice sepulchra ꝛ vide. quis ser uus et quis domin⁹. quis pauper ꝛ quis diues. Discer/ ne si potes victum a rege. fortem a debili. ꝛ pulchrum a deformi. Item dicit Crisost. in libro de reparatiõe lapsi. Quid profuit illis qui in luxuria corporis ꝛ in presentꝫ

vite voluptatibus vsq3 ad vltimū diem permāserunt: intuere nūc sepulchra eorum Vide si est aliquid iactantie vestigium. si aliqua diuitiarū vel iactantie signa cognoueris. Require vbi nūc vestes ⁊ ornamenta peregrina. Vbi nūc ⁊ spectaculorum voluptas. Vbi ⁊ secutorum turbe ⁊ opulentia. risus iocus. īmoderata atq3 irrefrenata letìcia. quo abcessit. Vbi illa nunc et ipsi. finem vtrorumq3 intuere diligentius. ⁊ accede ꝓpius ad singulorum sepulchra Vide cineres solos et feditates vermium reliquias ⁊ recordare hunc corporum esse finem. etiam si in delicijs et leticia. etiam si in labore ⁊ continētia transegerint hic vitam. Item Bernard⁹. in suis meditationibus sic īquit. Dic mihi vbi sunt amatores mūdi qui ante pauca tempora nobiscum erant. nihil ex eis remansit nisi cineres et vermes Attende diligenter q̄d fuerunt Homines fuerunt sicut tu. comederunt. biberunt. riserunt. duxerunt in bono dies suos. ⁊ in ꝑncto ad inferna descenderūt Hic caro eorum vermib⁹. ⁊ illic anima eorum3 ignib⁹ ꝯputatur Donec rursus infelici collegio colligati sempiternis inuoluantur incēdijs qui socij in vicijs ⁊ in peccatis fuerunt Quid profuit illis inanis gloria. breuis leticia. mūdi potentia. carnis voluptas. false diuicie. magna familia ⁊ mala concupiscentia. Vbi risus. vbi iocus. vbi iactantia. vbi arrogantia. De tanta leticia quanta tristicia. post tantam voluptatem tam grauis miseria. De illa exaltatiōe ceciderūt in magnam ruinam ⁊ grauia tormenta Quicquid illis accidit tibi accidere potest Quia homo es. homo ꝺ humo. lim⁹ de limo. De terra es. de terra viuis ⁊ in terram reuerteris. De his supradictis amatoribus mūdi tam carnaliter ⁊ secularìter viuentibus nec mortem metuentibus iam vicinam sic loquitur bernard⁹ ad fratres de monte dei. O miserabiles miseri. quos ipse miserie huius vite ⁊

vie seducunt. ⁊ cum in bonis dies suos ducunt. ⁊ in punc
cto ad inferna descendunt ¶ Nam vt dicitur in psalmo:
Veniet mors super illos ⁊ descendāt ad infernū viuē
tes Certe nūc quilibet eorum posset dicere. Circūdede
runt me dolores mortis. ⁊ pericula inferni inuenerunt
me ¶ Hi sunt miserabiles miseri quos vita presens hic se
ducit De quibus ꝺr Job. xxi. Impij viuunt subleuati
confortatiqꝫ diuicijs. semen eorum permanet corā eis.
¶ Propinquorum turba ⁊ nepotum in conspectu eoruꝫ. Do
mus eorum secure sunt et parate. ⁊ non est virga dei su
per illos Bos eorum concepit ⁊ nō abortiuit. vacca pe
perit ⁊ non est priuata fetu suo. exultant lusibus. tenēt
timpanū ⁊ citharam ⁊ in puncto ad inferna descendūt
¶ ꝙ male fecundatur ꝙ stulte ludificatur ¶ Qui prop
ter florem mundi vanūqꝫ decorem ¶ Qui prius apparet
quasi flos ⁊ protinus aret. ¶ Vadit ad inferuum. perdit
dyadema supernum ¶ Vallet preterite ꝙ in omni tempo
re vite. ¶ Pauper viriſſet nec diuitias habuiſſet. nec im
metito: nam. quid tunc thezauri. quid aceruus proderit
auri ¶ Cum peccatores mittuntur ad inferiores. ¶ Infer
ni latebras ignem pariterqꝫ tenebras ¶ Semper passuri
nec ab his vnꝙ redituri. ¶ Chariſſime quid dicis de diui
tibus huius seculi. uonne moriūtur sicut ceteri. veriſſiē
in nullo videntur priuilegiati. ¶ Nam sicut dicitur sapi
entie septimo ¶ Vnus est introitus omnib⁹ ad vitam et
similis exitus ¶ Item iob vicesimoprimo ¶ Iste moritur ro
bustus et sanus dues et felix. viscera eius plena sunt a
dipe. ⁊ medullis ossa irrigātur. ¶ Alius vero moritur in
amaritudine anime sue absqꝫ vllis opibus. ⁊ tamen si
mul in puluere dormient ⁊ vermes opiēt eos ¶ Ecce q̄r di
uites mūdi ⁊ potētes mortē cōem sortiūt cū paupibus
¶ Vñ eccl̄as. x. oīs potētat⁹ breuis vita. rex ē hodie ⁊ cras
moriē ¶ De tali rege sine dubio sic legit̄ i. mach. ij. glā eius
sterc⁹ et vermis. hodie extollitur ⁊ cras non inuenietur

Exemplum enim accipe de excellentissimo mūdi princi
pe. videlicet alexandro magno qui vniuersum munduz
sibi subiugauit. sic ꝙ toti⁹ seculi sol⁹ domin⁹ putabatur:
Unde legitur de ipō Magn⁹ alexander quo primū gre
cia rege floruit e terris multa trophea tulit Hic mundi
peragrās fines sibi subiugat orbem Tota terra minor
virib⁹ eius erat Item in alio loco sic ō eo scribitur Om
nia rex regum sibi subdita regna videbat Fecit cū fame
sonus et fortuna monarcham Totus alexandro famu
letur subditus orbis Magnus et in magno dominetur
maximus orbe. Sed post mundi triumphum. post vni
uersale z vnicum totius mūdi adeptū imperiū ꝙd mag
ni sequebatur Nunquid regni stabilitas aut potētie p
petuitas. nūquid corpis incolumitas. aut pfitis vite lō
geuitas Certe nequaqz. sz illud commune oīb⁹ Ultim⁹
ad mortem post omnia fata recursus Tunc bene potu
it dicere Alexander in hora mortis sue illud iob Ecce e
go quondam opulentus repente contritus sum. Nam
solummodo per duodecim annos z non ampli⁹ impera
uit Sic enim scribit de ipso petr⁹ in aurora. Bis senis
dominans annis morti vir obedit. Cuius viuit adhuc
nescia fama mori. Similiter de morte conquerendo po
tuit dicere illud Job xix Spoliauit me gloria mea z ab
stulit coronam de capite meo. destruxit me vndiqz z pe
reo. Ecce charissime iam manifeste patet licet omnia ce
sar habz. tñ gloria cesaris esse desinit. ei tumul⁹ vix erit
octo pedum. Ex quo apparet euidenter ꝙ regia maies
tas omnis terrena potestas Prosperitas rerum series
longinqua dierum Preterit absqz mora mortis cuz ve
nerit hora Unde dicit alius poeta Es sapiens marcet
sapientia morte redundans Diuitie lapsu mobiliore flu
unt Es probus. expirat probitas. es honestus honestas
labitur es fortis fortia morte cadunt Sane iam vide
ꝙ singula de nobis anni furātur eūtes Et ergo. Si fu

eris diues. pulcher fortisue. quid inde Si dominus mũ
di. si rex. si papa Quid inde? Tam cito pretereũt hec õ
nia ꝙ nihil inde Sola manent merita quia glorificabi⁹
mur inde Vnde ysidorus in quadã omelia sic dicit. Di
lectissimi pensare debemus ꝙ breuis est mũdi felicitas.
ꝙ modica est huius seculi gloria. ꝙ caduca et fragilis ẽ
temporalis potentia. Dicat qui poterit vbi sunt reges.
vbi principes. vbi imperatores Vbi rerum locupletes.
Vbi potentes seculi. vbi diuites huius mundi. Quasi
vmbra transierunt ⁊ velut somnium euanuerũt. Que
runtur ⁊ non sunt. Quid dicemus ad hec? Reges obie
runt. ⁊ principes mortui sunt. Multi tamen putant se
diu viuere. et quasi nunꝙ morte cadere de presenti vita
Certe non sic impij non sic. Vos autem sicut homiẽs
moriemini. et sicut vnus de principibus cadetis. Nam
vt dicit seneca ad lucillum huius eminentis vite cade
re est exitus. Vnde scribitur in ghzta Omnia mors de
let. omnia morte cadunt. Vniuersas enim felicitates
hominũ mors terminat ⁊ concludit. Nam cum predi
caueris fidem abrahe. pietatem Joseph. charitatẽ moy
si. fortitudinem sampsonis. zelum phinees. dauid man⁹
suetudinem. Helezei miracula. Salomonis diuitias et
prudentiam. absalonis pulchritudinem ⁊ formam. sem
per extrema omniuz luctus occupat. finemꝙ histozie fi
nis hominis imponit. vnaꝙ conclusio singulozuz. vide
licet. ⁊ mortuus est. Ecce iam patet manifestissime per
predicta ꝙ forma. genus. mozes. sapientia. res ⁊ honoes
non retinent hominem qui ruit in cinerem. Nam om
ne quod est genitum tendit ad interituz. Hinc est ꝙ O
uidius dicit. Ortus cuncta suos repetunt matremꝙ re
quirunt. Et redit in nihilum quod fuit ante nihil. Om
nia ad nihilum deuenerunt tanꝙ aqua decurrens: Si
militer ⁊ ego miserrimus quasi ad nihilum redact⁹ sum

et nesciui. Nam dies mei sicut vmbra declinauerunt. ꝛ ego sicut fenum arui. Puluis enim sum⁹. Homo sicut fenum. dies eius sicut flos. sic efflorebit. Quoniam spiritus pertransibit in illo et non subsistet. et non cognoscet amplius locum suum. Ecce iam considera ꝙ homo est res fragilis durans tempore paruo. Efficitur similis flori que crescit in aruo Vnde ysaie ꝯdragesimo. Omnis caro fenū et omnis gloria eius quasi flos agri Vere fenū est popul⁹. exsiccatum est fenū ꝛ cecidit flos Et ergo cur superbit homo qui est sicut fenum rectoruꝫ quod priusꝙ euellatur exaruit Vnde scribitur in thobia Est homo vas luteum. vas lamentabile. fenum aridulum. fragilis glebula. saccus olēs. Carnis vita. labor carnis. Conceptio tabes menstrua. putredo finis. origo luctus Sperma prius. modo saccus olēs Post vermibus esca in tumulo. Pro qua dote superbit homo? Item Bernardus in libro meditationuꝫ. Vnde superbit homo. cuius cōceptio culpa Nasci pena. labor vita. necesse mori Post hominem vermis. post vermē fetor et horror Sic in non hominem vertitur omnis homo Attende ergo principium vite tue. ꝛ medium et finem siue terminuꝫ. et inuenies magnam occasionem te humiliandi Quid cogitas. quid dicis. et quid temetipsum facis Nonne puluis es et terra Scriptum est enim ecclesiast. duodecimo. Reuertatur puluis ī terram suam vnde erat. In terram vilissimam in terram putridam vermibus repletaꝫ Job xviij. Putredini dixi pater meus es tu mater mea ꝛ soror mea vermib⁹ Item ecclās. xvij Omnis homo terra ꝛ cinis. Et genesis iij. Reuertersꝫ in terrā de qua sumptus es. quia puluis es et in pulverem reuerteris Et idem sicut ammonet alan⁹ Esto memor ꝙ puluis eris ꝛ vmib⁹ esca In gelida putreus quādo iacebis humo Nō erit ī mūdo ꝗte velit vltra videre

Cum tua rancidior sit caro rupta cane Vñ bern. quid fetidius humano cadauere. qđ horribili⁹ mortuo homĩ cui⁹ erat in vita gratissim⁹ amplex⁹ fit in morte horribili us aspectus Quid ergo prosunt diuicie. qđ delicie. quid honores Diuicie non liberant a morte. nec delicie a ver mibus. nec honores a feroce⁹ deus eterne q̃ misera sor te clauditur omnis hõ. Certe tu carissime si predcã dili genter attẽderes. maximã humiliatiõis cãm pculdubio inuenires Item q̃ mortis meõria hominẽ humiliat pa tet iij. regũ xxi. de achab. qui audita cõminatione mort̃ sibi facta ab helia interim humiliatus est sic q̃ dñs dix⁹ it ad heliam. nonne vides achab humiliatum coram me Legitur q̃ in romana curia quõdã fieri solebat ꝛ adhuc fit suo tempe. q̃ creato papa apportabatur corã eo stup pa. quia incensa dicebatur sibi sub hac forma Sic trãsit gloria mundi. hoc est. sicut ignis stuppam velociter ꝛ ci to redigit in fauillam. sic omnis mũdi glã cito labitur ꝛ preterit quasi vmbra Narrat etiam ysido⁹ consuetudi nem antiquitus fuisse. q̃ prima die coronationis impa toris Constantinopolitani. cũ esset in glã sua. lathom⁹ quidam apportauit ei tria vel quattuor genera lapidu⁹. dicens ei q̃ eligeret de quo vellet sibi fieri monumentũ. Item legitur de beato iohãne elemosinario patriarcha alexandrino q̃ dum sep⁹ chrum eius fieret nunq̃ volu it perfici. ordinans q̃ in magnis festiuitatib⁹ cum honoẽ suo aliq̃s veniret ad eum ita dicens Dñe sepulchr̃ tuũ imperfectũ est iube illd̃ perfici. quia nescis qua hora fur est aduentur⁹. Et quare fiebãt ista de papa imperatore et patriarcha. q̃ oẽs erãt status excellentissimi hui⁹ mũdi nisi vt semetipsos recognoscerẽt hoies mortales Et spe longioris vite aut magnanimitate potẽtie seu terrene glorie superbiẽdo se non extollerent. Sed mortis meõ riam pre oculis habendo se in oĩb⁹ humiliaret Vñ p̃ q̃

phetam dr in psalmo Sciant gētes quoniā hoiēs sunt hoiēs inqnā id est de humo seu de limo pcati. t ido ne cessario moriūtur. Unde eccl̄as. xli. Omia que de terra sunt in terrā cōuertentur. de quoz numero ois hō dputatur. Un̄ pphēta ihēremias dicit. Terra. terra. terra audi sermones meos Terrā vocat hoiēm ter. Est eniz terra. qz de terra creatur. in terra conuersatur. et in terram redit t mutatur. Terra est creatione. conuersatio et morte. Terra est natura. vita et sepultura. Terram sapit. terram lingit. terram sitit t concupiscit. Cōgluti natꝰ est in terra venter eius. descēdit ad inferiora terre. Celestium oblitus p terra litigat. pro terra pugnat. p terra mare nauigat. pro terra terram circuit t pābulat t sepius pro terra nūc huc nūc illuc homo miserabilis ā pius laborat. nec a talibꝰ cessat. donec qui de terra sumptus est reuertitur in mareriā primā videliz terrā. dicēs illud iij. regū. ij. Ecce ingredior viam vniuerse terre Et ideo cum fet cum limus cum res vilissima simꝰ. Unde superbimus. qui ad terram terra redimꝰ

Qd meditatio mortis facit hominem omnia contemnere

Facit etiam secūdo mortis meōria hoiēm omia contēnere et tanq̄ nihilum se reputare Unde Ihronimꝰ in plogo suo sic inquit Facile contemnit omnia. qui se semper cogitat moriturū Nam ꝯcupiscentia oculorum contēnitur. quando aliquis cogitat se breuiter oīa relicturū Concupiscentia carnis cōtemnitur. dnmmodo quis considerat qꝰ corpꝰ suū pprium quasi in instanti erit cibus vermiuz Superbia vite despicitur. dum quis hec corde ponderat. qꝰ ille qui vult esse super alios. ponetur in terra subtus pedes omnium que est infimū elementoꝝ Et ideo dicit idem Ihronimus in eplā ad ciprianū Memento mortis tue t ñ peccabis. Qui cotidie recordatur se moriturū. contemnit

presentia festinans ad futura. Esau autem cōsiderans sibi mortem imminere faciliter cōtempsit terrena. Un de dicitur genesis xxv. En morior. quid mihi pderunt primogenita? Item ysidorus aduertens presentis vite breuitatem. ꝛ ꝙ ea que videtur hic possideri quasi instā tissime videlicet in morte relinquenda sunt. ad illorum exhortans cōtemptū sic inquiens ait Si vis esse quiet⁹ nihil seculi appetas Semper requiem mētis habebis si curas seculi a te proiecceris. abīce a te quicquid bonum propositum poterit impedire Esto mortuus mundo ꝛ mundus tibi. Mundi gloriam quasi mortuus non aspi cias. ab affectu huius vite quasi mortuus te iam sepa ra Sicut sepultus nō habeas curā de sdō Tanq̄ defunc tus ab omni te purga negocio. viuens contemne quod post mortem non poteris habere Unde ait seneca Ni hil eque tibi proficiet ad temperātiam oīm rerum tēpa lium et contemptuz sicut breuis eui ꝛ huius temporis incerti meditatio Igitur dilecte mi dum viuis memori mente memento mori Unde legitur in libello de dono timoris ꝙ quidam magne litterature in philosophia da tus mundi vanitatibus audiens semel legi in maturis de longa vita patrum antiquorum. et ꝙ semper dicebā tur in fine ad quemlibet eorum. ꝛ mortuus est. Genes quinto Cogitauit ꝙ sibi etiam taliter eueniret quantū cunqz temporis viueret super terram. ꝛ ex hoc concipi ens mūdi contemptū intrauit ordinem predicatorum. in quo factus est peritus magister in thxologia ꝛ vir ex imie sanctitatis. ⁊ ꝙ bene habuit hic pre oculis verba ecclesiast. xi. sic dicentis Si annis multis vixerit homo. et in oīb⁹ his letat⁹ fuerit. meminisse debet tenebro si temporis ꝛ dierum multorum. que cum venerint va nitatis arguentur preterita. Vere in die mortis patet vanitas ꝛ vanitatum vanitas. ꝛ ꝙ omnia fuerunt va na Unde scribitur ecclesiast. iij. Cuncta subiacent vani

tati.et sic est reuera.Vana sunt omnia vniuersa ⁊ singu
la Vanitas est vita nostra et quelibet mundi creatura
Nam vt dicitur in psalmo Vniuersa vanitas omnis
homo viuens Tu autem estimas diu viuere. ⁊ hec tem
poralia annis plurimis in delicijs possidere Charissimi
non sic. Homo vanitati similis fact⁹ est dies eius sicut
vmbra pretereunt. Ecce iam vides q⁹ dies tui erūt pau
ci ⁊ episcopatum tuū accipiet alter Et ideo. Tempora
longa tibi noli promittere vite. Quocunq; ingreteris
sed⁹ mors corpis vmbrā Ideo si bene inspexeris te ⁊ ver
ba tibi dicta. ac etiam postmodum dicenda cordis auri
bus diligenter perceperis.potius deberes dicere. vado
mori credens per lōgum viuere tempus. Forte dies hec
est vltima vado mori. Tibi enim dicitur Luce duodeci
mo. Stulte hac nocte demones repetent animam tuaz
a te. Que autem parasti.cuius erunt? Ergo vade mori
vade certus quia velox est depositio tabernaculi tui.vt
scribitur secūda Petri primo. Et cogita iam te mortu
um quem scis ō necessitate etiam post quantos libet an
nos proculdubio moriturum. Ac contemne transitoria
que statim et absq; mora (quāuis inuite) erūt relinquē
da. Vnde poeta refert. Predia terrarum.possessio di
uiciarum. fabrica murorum. Grandis structura domo
rum.gloria mensarum.cum delicijs epularuz. Insignes
q; thori.mappe ciphiq; decori. Resplendens vestis que
moribus obstat honestis Grex armentorum spacios⁹.
cultus agrorum Fertile vinetum diuersa vite repletuz
Gaudia natorum. dilectio dulcis eorum. Cuncta relin
quentur.nec post hec inuenientur. Ex his iam vide ⁊ p
sidera q⁹ nihil stabile seu permanēs est in presenti vita.
Vnde dicitur ecclāstici.sc̄o. Magnificaui opera mea.
edificaui mihi domos. Plantaui vineas. Feci ortos et
pomeria.conseui ea cuncti generis arboribus.⁊ extruxi

mihi piscinas aquarum vt irrigarem siluas lignoꝝ ger
minantiū. possedi seruos ⁊ ancillos. multāqꝫ famūliam
habui Armenta quoqꝫ et multos ouiū greges vltra ō
nes qui ante me fuerūt in iherusalem coaceruaui mihi
argentum et aurū ⁊ substātias regum. ac prouinciaruꝫ
feci mihi cantatores et cātatrices. ac delicias filiorū ho
minū Ciphos et vrceos ad vina in ministerio fūdenda
⁊ supergressus sum opib⁹ omnes qui fuerūt ante me in
iherusalem Sapientia quoqꝫ perseuerauit mecum. ⁊ ō
nia que desiderauerūt oculi mei non negaui eis. nec p/
hibui cor meū quin frueretur voluptate ⁊ oblectaret se
in his que praueram. Cunqꝫ vertissem me ad vniuer
sa opera que fecerant man⁹ mee. ⁊ ad labores in quibus
frustra sudaueram vidi in omnib⁹ operib⁹ vanitatem ⁊
afflictionem animi. et nihil p̄manere sub sole. Vere nI/
hil permanet. omnia enim trāseūt ⁊ labūtur quasi vm
bra Vnde iohannes de garlandia Quod fuit est ⁊ erit
perit articulo breuis hore. Ergo quid prodest esse fuisse
fore? Esse fuisse fore tria sunt florida sine flore Nam si
mul omne perit qꝺ fuit est et erit Mūd⁹ enim trāsit ⁊ ꝯ
cupiscentia eius. Et ideo Aꝺ breuiter durat quis pru
dens querere curat Vnde bernarꝺ. in libro meditatio
num sic ait Quid thesaurisat quis in terra. cum sine di
latione transeat ⁊ illud quod colligit. ⁊ ille qui colligit.
Tu ergo homo quem fructum expectas in mundo. cui⁹
fruct⁹ est ruina et finis mors Vltimā hec intelligeres ⁊
nouissima prouideres Item petr⁹ blesensis in quadam
epistola sic dicit Gloria mundi fallax ⁊ seductoria suos
decipit amatores Quicquid enim vel futuꝝ promittit
vel in presenti preuidet. totum ad nihilum deuenit. tan
qꝫ aqua decurrens Ergo inspice qꝫ fragilis. qꝫ fallax. qꝫ
inanis sit mūdus ⁊ illius gloria quam cupimus Et igi
tur o stultissime Cur cito non spernis que pretercūtia
cernis. nonne vides mūdum miserum nimis ⁊ furibus

dum Sub gladio dire mortis languedo perire

Quo mors facit hoiem pniam acceptare

Vlxta ordine premissoru nuc restat diligenter in/uestigare qualiter mortz meoria facit hoiem pniam ag/gredi siue acceptare Istud clare patet ione iij. de niniui/tis qui ad cominationem mortz pniam peregerut Itez luce iij. Facite dignos fructp penitetie Et subdit. Secu ris ad radicem arboris posita est qo est pmiatio mortis Cu occideret eos querebant eu t reuertebatur. s. ad pe nitentia Ambrop super luca. Ve mihi si pcca mea non defleuero. ve mihi. si media nocte non surrexero ad con fitendu tibi dne Ve mihi si dolum primo meo fecero. ve mihi si veritatem non dixero Ad radicem arboris se curis posita est. faciat qui pot fructp gre. qui debz pnie. Adest dominp t qui requirit fructum vite Job etia con siderans breuitatem presentis vite. potius elegit hic qz postmodum inutiliter sine fructu penitere Unde dicit iob decimo. Paucitas dierum meorum finietur breui: dimitte me ergo vt plangam paululum dolorem meuz anteqz vadam t non reuertar ad terram tenebrosam t opertam mortis caligine. Vere tempus presens e bre/uissimu Nam vt dicitnr iob xiiij. Breues dies hominis sunt. Item prima ad Chorinthos vij. Tempus breue est t ideo essz melius minimo breuiter t leuiter sustine re modicum. qz postea dolere t inutiliter penitere per i/finita secula seculorum Unde dicit augustinp in libro d decem cordis Melior est modica amaritudo in faucibus qz tormentum eternum in visceribus De breuitate pre sentis vite idem dicit in sermone Vita homis tota bre uis est ab infantia vsqz ad decrepitam senectutem Ada enim si adhuc viueret t hodie moreretur. quid ei longi tudo vite profuisset. certe modicum vel nihil. immo pos set dicere Jam mihi preterite fluxerunt tempora vite. Unde Quid prodest homini si viuat secula centu. Cu

mortur vitam transisse putat quasi ventum: Et ergo dicit Augustinꝰ super psalterium. Si toto tempore illo viueres ex quo adam emissus est de paradiso vsqꝫ ad hodiernum diem: certe videres vitam tuam non fuisse diuturnam. que sic auolasset. Vita autem vniuscuiusqꝫ hominis quanta est adde tantos libet annos. duc longissimam senectutem. Quid erit. nonne quasi aurora matutina. Item dicit idem in quadam omelia Fragiliores sumus. ꝙ si vitrei essemus. Vitrum ⁊ si fragile est. tamen bene seruatum ⁊ custoditum diu durat. vita autē humana quantumcunqꝫ seruetur: durare non potest. Nam scribitur ad hebreos nono. Statutum est omnibus hominibus semel mori. Unde Seneca de remediis fortuitorum. Vita nostra perigrinatio est. cum diu ambulaueris deniqꝫ redeūdum est. Hanc mortis necessitatem ⁊ huāne vite breuitatē considerabat gentil' ille xerxes De quo beatus ihronimus scribens in epistola ad heliodorum. Sic inquit xerxes ille potentissimꝰ rex: qui subuertit montes. mariaqꝫ constrauit. cum de sublimi loco cerneret infinitam multitudinem sui exercitꝰ: dicitur eo fleuisse ꝙ nullus eorum quos' cernebat superuiueret post centum annos In humanis valde necessarium est humanam vitam non esse longeuam. Nam sicut barlaam refert. ipsa cuidam arbori comparatur. ad cuius radices sedent duo mures. vnus albꝰ. nigerqꝫ reliquus. id est dies ⁊ nox huius arboris vite radices incessabiliter corrodentes Item augꝰ. in originali tractās illud Jacobi iiij. Que est nostra vita: Vapor ad modicum parens deinceps terminatur. sic dicit Vita hec est vita dubia. vita ceca ⁊ vita crūnosa. quam humores tumidant. dolores extenuant. ardores desiccant. aera morbitant. esce inflant. ieiunia macerant. ioci soluunt. tristicie consumūt. sollicitudo coartat. securitas ebetat. diuicie iactāt. pauptas deiicit. iuuētꝰ extollit. senectꝰ icurvat

firmitas frãgit. meroꝛ deprimit. ⁊ post hec omia moꝛs interimit. ⁊ vniuersis gaudijs situm imponit. ita vt cũ esse desierit. nec fuisse putetur Et hoc est qꝺ dicitur sap: ij. Exiguus ⁊ cum tedio est tempꝰ vite nostre Ex nihilo uati sumꝰ. ⁊ post erimus quasi nihil fuimus Et ibidem Umbra transiens est tempus nostrum Item sapiẽtie primo. Transiet vita nrã tanqꝫ vestigiũ nubis. ⁊ sicut nebula dissoluetur que fugata est a radijs solis. ⁊ a calo re eius aggrauata Job xvi. Ecce breues ãni transierũt ⁊ semitam per quam nõ reuertar: ambulabo. Eiusdem nono Dies mei velociores fuerũt cursoꝛe. pretereũt qꝫ si naues poma portantes. ⁊ sicut aquila volans ad escã Eiusdem septimo Dies mei velociores transierũt. cꝫ a texente tela succiditur ⁊ consumpti absꝫ vlla spe Mem to mei deus quia ventus est vita mea ⁊ non reuertatur oculus meus vt videat bona. nec aspiciat me vltra visꝰ hominis Unde petrus in aurora. Tela texentis citiꝰ tna vita secatur Nam nullo transire die vel nocte moꝛ ratur Qꝺ similis vento fuerat tua vita memẽto Nec fugit absqꝫ moꝛa que sola transit in hoꝛa Ecce cꝫ breuis ⁊ modica. cꝫ instabilis et caduca: est hec presens nostra vita. Nam vt scribitur ecclesiastici decimooctauo Nu merus dieꝛum hoim vt multum centum anni Sed iste numerus per successus temporum est modicum mino/ ratus Unde etiam in psalmo dicitur. Dies annoꝛum nostroꝛum septuaginta anni Si autem in potentatibꝰ octuaginta anni. amplius coꝛum laboꝛ et doloꝛ Sed qꝺ est hoc tempus octuaginta annoꝛum vel centum anno rum per quod homo vinit. est hoc tempus magnum. est hoc longum annoꝛum spacium reputandũ: Certe non sed respcũ eternitatis potiꝰ est momẽtũ cꝫ tempꝰ noian dum Cum etiam mille anni sint añ oculos dñi sicut di es hesterna que preterijt. ⁊ trãsit velut vmbra Vere ve re hec est vita breuis lubrica pena doloꝛ Ite ñ solũ põre

randa est presentis vite breuitas: sed etiam maxima incertitudo Cum dubia incertis versetur dubia periculis Nescimꝰ enim diem neqꝫ horam. Sed cum dixerit pax et securitas. tunc repentinꝰ su perueniet interitus. ꝛ forsitan fur ille est hodie aduenturus. Vnde poeta. Quis scit adhuc an nos plures compiebimꝰ annos Nescis an cras te mors sit raptura vel ante Et ergo dicitur ysaie xxxviij. Disponе domui tue qua morieris tu. ꝛ non vives Et ibidem Precisa est velut a texente vita mea. dū adhuc ordirer succidit me. Nam dum primo incepi viuere. in eodem tempore etiam incepi morti appropinq̄re Vnde sapientie quinto. Nos statim nati continuo desinimꝰ esse Hinc est qꝫ seneca in epistola dicit. Cotidie morimur. nam quottidie demitur aliqua pars vite. Et sic quid aliud est vita nostra q̄ꝫ quidam cursus siue transitus. Vnde non immerito horologio comparatur: qđ gradatim semper transit. ꝛ vsqꝫ ad certum p̄ctum continuo discurrit. ꝛ tūc subito ac improuise cadit. ac cāpanellas tangit et eas sonitum facere compellit. Sic ī veritate vita nostra semper labitur ꝛ fluit vsqꝫ ad certuꝫ punctum. Hoc est ad vite terminum a deo patre statutum et prefixum. quem nemo poterit preterire. Tunc enim deficit ꝛ cadit ꝛ campanellas realiter et ad literaꝫ sese pulsari ꝛ sonare facit. Igitur cuigila ꝛ prudenter expecta cursum vite tue. Nam horologium tuum gradus pauciſſimos habet pertransire. Omni enim hora plures gradus preterit ꝛ transcendit. ꝛ statim cum ad vltimum peruenerit. in baratrum mortis subito dilabitur ꝛ cadit. Audi ergo quid poeta de hoc refert. Vita breuis velut vmbra leuis fugit annichilatur
Sic vadit subitoqꝫ cadit dum stare putatur.
Media namqꝫ vita in morte sumus Et ergo dicitur de hoc ecclesiastici nono capitulo. Nescit homo finem

ſuum.ſed ſicut piſces capiuntur hamo.et ſicut aues cō/
prehenduntur laqueo. ſic etiam capiūtur hoīes in tēpe
malo ¶Ecce iam venit finis.finis venit. nam mors vite
eſt vltimꝰ finis. ¶Hic eſt finis cūctorum hominuꝫ qui am
monetur in vmo luctus.vt habetur ecclāſt.vij. ¶Vnd
dicitur in libello metrico de vita et geſtis ipſiꝰ alexādri
magni ¶O felix mortale genus ſi ſemper haberet eternū
pre mente bonum.finemqꝫ timeret. ¶Qui tam nobilibꝰ
media ꝯꝫ plebe creatus. Improuiſus adeſt anime diſcri
mine magno ¶Ece iam frater cariſſime ¶Vlita quid ē ho
minis niſi res vallata ruinis.ē caro nrā cinis modo pn
cipium modo finis ¶Hinc eſt qꝫ bernardꝰ dicit.Cuꝫ recor
dr qꝫ ſum cinis.et qꝫ cito venit finis. ſine fine pertimeſ
co.ꝛ vt cinis refrigeſco. ꝛ quia ſcōm Gregorium valde
ſe ſollicitat homo in bono ope qui ſemp cogitat de extre
mo fine Igitur dilectiſſime ¶Omnem crede diem tibi di
luxiſſe ſupremū ¶Sēp habens memori mēte neceſſe mo
ri ¶Quis ergo homo ſane mētis conſiderās breuitatem
ꝛ maximā incertitudinē huiꝰ miſerabilis vite ac ꝓpinq
tatem mortis iam venture. ¶Quis animadnertens dili
genterꝫ reuoluens qꝫ āni noſtri velut aranea mutabū
tur ꝛ dies noſtri ſicut fumꝰ deficiunt.ꝛ qꝫ homo natꝰ de
muliere tā breue viuit tempe.qui quaſi flos egreditur ꝛ
conteritur.ac fugit velut vmbra. ¶Quis etiā menteten⁹
hec ponderans ac intuens cordialiter et cōſiderās ſic ſe
ducitur a diabolo mundo ꝛ carne.qꝫ penitere negligit in
hac tpe breuiſſiō. ymmo vt verius dicam in hac pñti ho
rula ſiue momēto ¶Certe nemo negligit ſiue differt.niſi
quem malicia ſua penitꝰ excecauit. ¶O quanta pena tali
bus hominibꝰ de illa negligentia conſequetur ¶Vñ dicit
paulus aplūs ad hebreos ſecūdo ¶Quō effugiemꝰ ſi tātā
neglexerimꝰ ſalutem. ¶Hinc beatꝰ effrem dicit Cariſſimi
in hac breui tempe ſi neglexerimꝰ.nullā omnino excuſa
tionem habebimꝰ quā pro facinoribꝰ noſtris oſtendamꝰ

Nolo ergo breuitatem huiꝰ temporis negligere.ne per infinita secula penitentia infructuosa postmodum incipias tarde penitere Igitur festina ne tardaueris ne cū fatuis viginibꝰ finaliter excludaris Vñ Mathei xxv. Ecce sponsus venit ⁊ que parate erant intrauerūt cuz eo ad nuptias.et clausa est ianua. Super quo beatꝰ gregoriꝰ sic dicit ℣ si palatum cordis sapere posset. quātuz admirationis habet.Ecce sponsus venit Quantū dulcedinis.intrauerunt cum eo ad nutias.et quantuz amaritudinis.et clausa est ianua. Charissime si hec saperes ⁊ intelligeres. ac frequenter corde tenus ruminares ad penitentiam vtiqz festinanter curreres. nec tempus acceptabile ⁊ dies salutis per commessationes et ocia inutiliter perderes sine fructu.Et ergo scribit Apocalipſ. ij. Memento vnde excideris et penitētiam age Legitur apud clarenallem accidisse. ꝙ quidam vir sanctus cum esset in oratione audiuit quandam vocem miserabiliter lamentantem.⁊ cum inquireret quid hoc esset. respōdit Ego sum anima cuiusdam damnati infelicem meā deplangens damnationē Et cū de pena eius quereretur: dixit ꝙ inter omnia que damnatos magz excitabāt ad penam erat amissio temporis sibi dei grā collati. in cuiꝰ pua morula potuissent penitentiam egisse que eos liberasset a pena infernali. Vnde Hugo de sancto victore. Omnia gehenne supplicia superat deum non videre et bonis carere:que in potestate habuisti obtinere ℣ peremur igitur dum tempus habemus:ne postmoduz dicamus penitendo illud Hieremie viij. Transijt estas.finita est messis.⁊ nos saluati non sumus Hinc est ꝙ deuotus ille effrem nos ammonet dicens . Obsecro vos charissimi et suppliciter rogo.o amici mei vigilate i hoc breui tempore.in hac hora vndecima contendite.iam enim vespera properabit:cum gloria multa remmerator ad

uenīet reddere vnicuiq; scom opera sua. Exemplariter etiam patet q; mortis memoria inducit hominem ad penitentiam faciendam. Unde legitur de quodam milite flagicioso. q; nullam penitentiam a papa alexandro sibi ímpositam voluitacceptare. tādem papa dedit sibi anulum suum: vt illum in digito suo pro penitentia portaret. ⁊ quandocunq; eum inspiceret: q; de morte sua cogitaret Quod cum fecisset plurib⁹ diebus. tandem ad papam redijt dicens q; paratus esset omnem aliam penitentiam quantumcunq; sibi iniūgeret facere ⁊ adimplere Item legitur de quodam alio pectatore. qui etiam nullam a confessore voluit acceptare penitentiam. tandem confessor suus sibi hoc iniunxit. vt preciperet seruitori suo q; semper in primo ferculo baculum decortica tum ei presentaret dicens Domine ad memoriam reducatis q; necessario habetis mori et nescitis vbi. quomodo et quando Cum autem per tempus aliquod hoc factum fuisset ⁊ per hoc que comedebat sibi in tedium verterentur: dixit confessori suo q; paratus esset omnem aliam penitentiam facere quantamcunq; etiam vellet. Nam cor suum in seipso conturbatum erat ⁊ formido mortis cecidit super eum Ex predictis ergo satis patet q; memoria mortis facit hominem se humiliare omnia contemnere. penitentiam aggredi siue acceptare. et ex ⁊ sequenti peccata deuitare Et ideo Sepe recorderis bone frater q; morieris Si memor es mortis: felicis eris cito sortis

Sequuntur nūc Exempla ex varijs sacrarum litterarum passibus homini christiano admodū vtilia.

Petrus damiani ad Blancam comitissam de terrorib⁹ mortis.

Pensandum quippe est cū iam peccatrix aīa vinculī
incpit carnis absolui q̄ amaro terrore cōcutitur.
quantis mordacis ꝛscīe stimulis laceratur. Recolit ve
tita que cōmisit. videt mādata que negligenter implere
contempsit Dolet indulta pñie tempa sese inaniter per
cepisse Plorat īmobilē districte vltionis articulū ine
uitabiliter imminere Manere satagit. ire ꝛpellitur. recu
perare vult perdita. nō auditur Post terga respiciens
totius transacte vite cursum velut vnū breuissimū de
putat itineris passum Ante se oculos dirigit ⁊ infinita
plxnitatis spacia deprehendit Plorat itaq̄ q: ante tā
breue spaciū acquirere potuit leticiam oīm sclōrum De
flet etiam se ꝓpter tam breuis illecebre voluptatē īenar
rabilē ꝓpetue suauitatis amisisse dulcedinē. Erubescit
q: ꝓpter illā substātiā que ℞mib⁹ erat obnoxia ullam ne
glexit que chōris angelicis erat inferenda Jam radios
mentis attollit. ⁊ dum diuiciarum immortaliū glām ꝛ
templatur eam ꝓpter vite inopiā ꝓdidisse confunditur.
Cunq̄ sub se reflectit oculos ad hui⁹ mūdi conuallē te
trāq̄ caliginem. Super se vero mirat eterni luis clari
tatem. liquido deprehendit quia nox erat ⁊ tenebre quod
amauit O si rediuiuū pñie temp⁹ promereri potuisꝫ q̄
dure conuersationis iter arripet. quātis se denotionuꝫ
vinculis innodaret Jnterea dum ebescentes oculi cō
tabescūt. dum pect⁹ palpitat. dum raucū guttur āhxlat.
dentes' palatū ⁊ nigrescūt. ⁊ quādam velut cruginem
contrahunt Pallescūt ora. mēbra cūcta rigescūt. Quꝫ
hec ⁊ huiōi tanq̄ vicine morti precedentia faūlantur of
ficia. assunt oīa gesta simul ⁊ ℞ba. nec ipse etiā cogitatio
nes desunt. ⁊ cūcta hec amarū cōtra actorē testimoniuꝫ
reddūt Coaceruantur oīa añ respuentis oculos. ⁊ que
respicere refugit. coact⁹ ⁊ inuit⁹ attēdit. Adest preterea
hinc horrenda demonū turba. illinc virt⁹ angelica Jn il
lo qui medi⁹ est liquido deplxnditur. cui parti iure posset

sio vendicetur Nam pietatis in eo videtur insignia visitationis angelice blandiciis delinitur. atqz armonice melodie vt exeat prouocatur. Qđ si eum sinistre parti nigredo meritorium ⁊ feditatis squalor adiudicet: intolerabili mox terrore concutitur. repentini impetus violentia perturbatur: precipitatur inuaditur. ⁊ de misere carnis ergastulo violenter euellitur. ⁊ ad eterna supplicia cum amaritudine trahitur. Jam vero post egressionem de corpore qs explicare valeat quot armate iniquorum acies in insidiis lateant. quot frementes cunei feralibus telis obstructi tūc obsideāt. ⁊ ne libere trāsire possit anim⁹ velut militari more constipate legiões oppugnant. Hec ⁊ huiōi frequenter in corde versari quid est aliud q̄z lenocinantia hui⁹ vite blandimēta respuere. mūdo repudium dare: illicitos mot⁹ carnis illidere. solidūz perfectionis adipiscende ꝓpositum indeclinabiliter custodire.

¶ Ex horologio eterne sapientie

Exetit āte discipulū similitudo iuuenis pulcherrimi. qui morte preuent⁹ in primo migratur⁹. de salute anime sue nichil disposuerat. Qui huiusmodi voce lacrimabili clamabat Circūdederūt me gemit⁹ mortis dolores inferni circūdederūt me Heu me deus etne ad q̄d in hūc mūdū nascebar. nat⁹ ex vtero cur nō statiz perij En principiū vite mee fuit cum fletu et dolore. nūc aūt finis me⁹ ⁊ exitus existunt cū miserabili plāctu ⁊ mestore. O mors q̄z amara est memoria tua cordi iocūdo ⁊ in delicijs enutrito horribilis pūtia tua ei qui ⁊ etate iuuenis et robore fortis. ⁊ qui potitur successib⁹ ꝓsperis. O q̄z parum credidissem q̄ tā cito mori debuissem. Ez nūc mors misera repente quasi in insidijs irrūpens irruisti super me. comprehendisti me ⁊ mille funib⁹ ligasti ⁊ in vinculis tecū trahis ferreis. sicut trahi solet damnatus ad supplicium mortis Temp⁹ preterijt. dilapsum ē ⁊a nullo hominū reuocari pōt. nō fuit hora tam breuis

in qua spūalia lucra suo valore oia terrena icōparabilit excedētia cōpare potuissem. Heu me miserū.ideo nuuc stillat oculꝰ meꝰ pre dolore ꝛ palpebre fluūt aquis. quia reuocare qđ pterijt non possum Eya vos oēs q̄ adestis qui meā miseriā videtis.qui flore iuuētutis adhuc gaudetis.qui tēpꝰ aptū adhuc habetis.me respicite. mealq; miserias considerate.ꝛ in meo periculo dānū vestrū declinate.florem inuētutis vestre cū deo expēdite.tēpꝰ sacris occupate actiōibꝰ ne similia faciētes similia patiami O felix penitentia ꝛ conuersio matura q̄ secura qui āt tarde pūie se cōmittit dubiꝰ ꝛ incertꝰ erit.quia nescit an vere aut ficte peniteat O cras cras q̄ longam restē fecisti mihi. ꝛ in baratꝝ mortis me protraxisti. ꝓcrastinādo decepisti me:Et q̄d adhuc dicam.in proximo est tribulatio mea.vt de hoc mūdo recedam. Attende nunc a me queso diligenter.Ecce in hac hora magis gauderem de breui oratiūcula. puta de salutatioē angelica deuote per me dicta q̄ super milia auri ꝛ argenti O mi deꝰ quāta bona neglexi.q̄ male accidit mihi q̄ hec non prouidi qñ bene prouidere potui.quot horas nūq̄ redituras pdidi.q̄ modica facta ꝛ negocia inutilia tractans tā multa ꝛ preciosa bona neglexi O mi deus nūc finem verbis meis impono.vlteriꝰ plangere non valeo.Ecce veīt hora que me aufert de terra Heu me nūc video.nūc experior q̄ amplius viuere non valeo.ꝛ q̄ mors est in ꝓpinquo En manꝰ inualide incipiunt rigescere. facies pallescere.visus obūbrari.ꝛ oculi profundari ac transuersari. Heh me miserum pūcture mortis amarissime circūdāt me.ꝛ cor debile suffocare nitūtur O cordis āgustie ꝛ pl sure mortifere.En pulsus incipit caprizare:Anhelitus deficere.et quasi ex pfundo se colligere.lucem huiꝰ mundi amplius non video.Et ecce iam statī alterius mūdi pre oculis mentalibꝰ quasi premeditādo pspicere incipio

O mi deus q̄ miserabiles aspect⁹. en cruente bestie. lar/
uales demonū facies. nigri ethiopes innumerabiles cir
cūdant me insidiantes ⁊ expectantes miseram aiām me
am in proximo exituram. si forte torquenda eis in sortē
tradatur. En sudor mortis adest. ⁊ membra penetrans
⁊ victam esse naturam ⁊ iam succubuisse attestans. O
terribilis aspect⁹ iusti iudicis mihi iam presentis. per ti/
morem subito veniētis p exhibitionē. Hinc valete socij
⁊ amici charissimi. q; hīc iā exitur⁹ oculū mētis ad pur
gatoriū quo iā deducend⁹ sum cōuerto. inde nō exitur⁹
donec reddam nouissimū quadrantē. Illic oculo cordis
intueor miseriam ⁊ dolorem. penā ⁊ afflictionez multi/
plicem. Heu me miserum inter alias debitas penas illo
loco exurgere video flammas ignīū. ⁊ inuoluere ⁊ reīpī
gere quasdam aiās miseroū. que velut scintille flammi
uome in medio ignis candētis discurrūt. Sicut cū ma
gna villa tota ī icēdio poītur. ⁊ in igne ⁊ fumo scintille
pariter sursum ⁊ deorsuz ferūtur vllulātes: ⁊ pre dolor
cruciatuū clamantes singule ⁊ dicentes. Miseremī mei
miseremini mei saltem vos amici mei. Ubi nunc ē ami
corum meorum adiutorium. vbi promissiones bone cō/
sanguineorum. ⁊ aliorum per quorum inordinatum af/
fectum nosmetipsos neglexim⁹. ⁊ nobisipsis hanc pe/
nam adauxim⁹. Heu cur tot fecim⁹. laborauim⁹ eis
placere volentes ⁊ male remunerati sumus. ardem⁹ ⁊
estuam⁹. nec ab illis adiutorium recipim⁹. Heu cur
de salute nostra non nobismetipsis prouidim⁹. En mi
ror afflictio purgatorij quod patimur supplicium supe
rat quodcunq; huius temporalis mūdi. Unice hore isti
us quā patimur acerbitas penalitatis centum annos ī
se putatur habere seculi trāseūtis miserias. Sed super
omnia genera tormentorum ledit nimis. illius diuine
faciei absentia. Et hec omnia predicta in vltimo agone

constitut⁹ tibi pro meõriali relinquo. Et bis dictis ago nizando expiro

¶ Gregorius in omelia

Qui inq̃ sũt humane anime maiores inimici q̃ malig ni spũs qui hãc exeuntẽ a corpe obsident. quã in carnis amore positam deceptoriis delcãtionib⁹ fouent. quã val lo circũdant. q̃ ante mentis ei⁹ oculos reductis iniqui/ tatib⁹ quas perpetrauit. hanc ad societatem sue dãnati onis traxntes coartãt. vt ipsa iam extremitate vite de prehensa ꝛ a quib⁹ hostib⁹ circũcluſa sit videat ꝛ ind cua dendi aditum inueuire nõ possit. q̃ operari iã bona nõ licet: que cũ agere licuit contempsit. De quib⁹ adhuc ap te quod sequitur intelligi põt Circũdabũt te ꝛ coãgus/ tabunt te vndiq̃ Maligni quippe spũs vndiq̃ ãgustãt animã. qñ ei non solũ operis. sz etiã locutionis ꝛ insup cogitationis iniquitates replicãt vt que prius se p mul ta dilatauit in scelere. ad extremũ de omnib⁹ ãgustietur in retributione Si enim districte pensetur cuius sit põ deris improperium ex ore veritatis agnoscitur. cum ne gligenti ꝛ futura non pspicienti dicitur. Et quidẽ ĩ hac die tua que ad pacẽ tibi nũc añt abscondita sunt ab ocu lis tuis Nam cogitandum valde est q̃ terribilis erit ho ra nostre resolutionis. quis pauor mentis. quanta tũc oĩm malox memoria. que obliuio trãsacte feliciratis: q̃ formido ꝛ consideratio iudicis Quid ergo nobis esse ỏ presentib⁹ ad delcãtionem debet qũ simul cũctis trãseũ tib⁹ non valet transire qỏ imminet qñ ꝛ hoc fundit⁹ fi/ nitur qỏ diligitur ꝛ illud incipitur vbi dõlor nunq̃ fini tur Tunc maligni spũs egrediente aĩa sua opa req̃rũt tũc mala que suaserunt replicãt. vt socią ad tormentuz trahant. ¶ Hxronim⁹ in eplã ad demetriadem Res puantur honores. despiciantur diuitie Ipsa quoq̃ vita nostra martirij amore contemnatur. Et hec oĩa ꝛ si p eternitatis premio nõ darentur. essent tamen q̃z per/

tura Amittunt hec etiam illi qui sp cupiunt possidere: q̄ multos memoria nostra retinet in maximis honoribus t diuitijs constitutos repente de summo illo potē tie fastigio concidisse t eos qui tumore elati aliud quidam q̄ homines se iam putabant exitu suo tandem docuere nos quid fuerint. Quid enim in hoc mūdo stabile quid firmū est. quid porro nō breue t incertū. t casui n seruiens. Quale illud bonū est quod sp timeas amittere vel qō auferendū abs te metuas vel a te relinquēdū sci as. Nam et si nullo eripiatur casu vel morte certe pdēdum est Et si vita nrā tendatur p mille ānos t ad extremū illum diem totiꝰ etatis cotidiana deliciarū voluptate veniamꝰ. quale hoc queso diu est qō fine deletur Age iam transactū vite tue tempꝰ animo reuolue Pōne videbitur tibi vmbra quedā fuisse qō transijt t instar somnij tenuis incertū esse omne qō videtur Hoc idē t ocrepitus senex sentire pōt cui conuenit dicere cum pphta Dies mei sicut vmbra declinauerūt. t ego sicut fenum arui

Ex dialogo gregorij.

Vir qdā in hoc mūdo valde diues fuit crisoliꝰ nōie. sed tm vicijs plenꝰ quātū reb⁹. superbia tumidꝰ. sue carnis voluptatib⁹ subditꝰ. in acquirendis rebꝰ auaricie facibꝰ accensus. Sed cū tot malis dñs finem ponere decreuisset. corpali hūc molestia percussit. Qui ad extremū veniens eadē hora qua iā erat de corpe exiturꝰ apertis oculis vidit tetros t nigerrimos spūs corā se assistere t vehemēter imminere vt ad inferni claustra se rapent Cepit tremiscere pallescere t sudare. t magnis vocib⁹ iducias petere. filiūq; suum nōie maximū quē ipe iā monachus monachū vidi. nimijs t turbatis vocib⁹ clamare dicens Maxime curre. nunq̄ tibi mali aliqd feci. in fide tua me suscipe Turbatꝰ mox maximꝰ affuit lugēs t pstrepens familia cōuenit. Eos āt quos ille īsistētes sibi grauiter tolerabat. ipi malignos spūs videre nō poterāt. sz eoruz

presentiã in cõfusione in pallore ac tremore illi⁹ qui tra
hebatur videbãt Pauore aũt eorũ tetre ymaginis huc
illucq3 vertebatur.in lectulo iacebat ĩ siniſtro latere aſ
pectum eor ferre nõ poterat.vertebatur ad parietem ꝛ
ibi erant.Cunq3 conſtrict⁹ nimis etiã ſe relaxari deſpe
rauit.cepit magnis vocib⁹ clamare.Inducias vſq3 ma
ne.inducias vſq3 mane.Sed cũ clamaret in ipſis noci
bus de habitaculo ſue carnis euulſus eſt.De quo nimir
cõſtat qr p nobis iſta non p ſe vidrat vt ei⁹ viſio nobis
pficiat.quos adhuc diuina potẽtia lõganimiter expcãt.
Nam ille tetros ſpũs ante mortẽ vidiſſe ꝛ inducias pe
tiſſe.quid pfuit q̃ eaſdem inducias quas petiuit nõ acce
pit. Item aliud idem

Eſt apud nos athanaſius preſbiter licaonĩ qui in die
bus ſuis lictonĩ rem terribilem narrat euenisſe.Ibi nã
q3 vt ait quoddã monaſterium ẽgalaton dicitur.in quo
quidam monach⁹ magne eſtimationis habebatur. boĩs
quippe mor⁹ videbatur.atq3 in omni ſua actione com
poſitus Sed ſicut ex fine res patuit longe aliter q3 ap
parebat fuit Nam cũ ſe cũ fratrib⁹ ieiunare mõſtraret.
occulte mãducare cõſueuit.qd ei⁹ viciũ fratres omnino
neſciebãt: Sed corpis ꝛ mentis moleſtia ad vite extre
ma perduct⁹ eſt.Qui cũ iã eſſ3 ad finẽ frẽs ad ſe oẽs q̃ĩ
monaſterio inerãt cõgregari fecit.At illi vt putabãt ta
li viro moriẽte magnũ quid ac delcãbile ſe ab eo audire
crediderũt.Quib⁹ ille afflict⁹ ꝛ tremẽs compulſus ẽ p
dere.cui hoſti tradit⁹ cogebatur exire Nam dixit.quãdo
me ieiunare vobiſcũ putabatis.occulte comedebã Et ec
ce nũc ad deuorandũ draconi ſũ dat⁹ q̃ cauda ſua genua
mea pedeſq3 colliganit. caput vero ſnũ intra meum os
mittens ſpm̃ meũ ebibens abſtrahit Quib⁹ dictis ſta
tim defunct⁹ eſt.atq3 vt penitendo ſe liberare potuiſſet a
draconeq̃ viderat expectat⁹ non eſt Qd nimirum cõ
ſtat qr ad ſolã vtilitatem audientium viderat. cum hoſ

tem cui tradit⁹ fuerat ⁊ innotuit ⁊ nō euasit.

¶ Ex vitis patrum

Abbbas sylois scdēs in cella sp claudebat ostiū suū Di cebāt aūt de ipso q̄ in die dormitiōis sue cū sederent cir ca eū patres resplenduit tanq̄ sol facies ei⁹ Et dicit eis Ecce abbas anthoni⁹ venit. ⁊ post pusillū rursus dicit e is. Ecce chor⁹ ꝓphetarū Et iterū ap̄li⁹ facies ei⁹ resplēdu it ⁊ dicit. Ecce chor⁹ aplō̄z venit. Duplicit adhuc refulsit facies ei⁹. ⁊ ecce ipē cū aliquib⁹ loquebat. Deprecati sūt aūt illū senes dicentes Cū quo loqueris pater Qui dix it eis. Ecce āgeli venerūt accipere me. ⁊ rogo vt dimittar penitere modicū Dicunt ei senes. non indiges pēnia pater. Dixit autem illis. vere nescio me vel initiū pēnie feciſſe. ⁊ cognouerūt oēs q̄m perfect⁹ est. Et rursum fcā est facies ei⁹ sicut sol. ⁊ timuerūt oēs. Dixit aūt eis Videte ecce dñs venit dicens Afferte mihi vas electionis heremi. ⁊ continuo reddidit spūm Et factū est fulgur ⁊ replet⁹ est totus ille locus odore suauitatis

¶ Ex vita sancti ihȳronimi.

Adueniēte die quo venerabilis eusebi⁹ migratuꝝ se scie rat. tercio die ꝑeunte. lāguore febriū ꝯcussus valide sup terrā nudā mgrī scz ihȳronimi nō īmemor se nudū fecit deferri a frīb⁹ admonēs frēs singulos in ꝓposito mane re Deniq̄ saccū quo glōsus induebatur ihȳronim⁹ defer ri fecit ⁊ super se poni Ordinauitq̄ se nudū instar glōsi mgrī extra ecclām in qua iacebat scī ihȳronimi cadauer sepeliri Post hec cōione accepta se dño ⁊ glōso ihȳroniō ꝯmēdauit. ⁊ sic ꝑ triduū locutioē. corꝑaliq̄ visione pri uatus. circūstātib⁹ frīb⁹ passioēs dñi ⁊ alia legētibus ia cuit Die autem mortis duabus se hȳis ante btē aīe exi tum cepit venerabilis pat eusebi⁹ tā horribiles act⁹ age re vt circūstātes monachi tq̄ amētes iacerēt in ṫra. nā qñ̄z trāsuersis oculꝭ iūctz manib⁹. facie horribili. diraq̄ voce clamabat. nō faciā. nō faciā. mētiris mētiris Post

hec facie in terram quātū poterat firmās clamabat. Ad iuuate me frēs ne pereā Monachi āt flētes ⁊ tremētes interrogabāt eū Quid habes pater Quib⁹ ille Nō videtis demonū agmina qui me debellare cupiūt At illi. Quid te facturū volebāt cū dicebas. non faciā. nō faciā Et ille. Conātur vt blasphem⁹ iueniar. ⁊ ideo sic clamabam Tūc illi. quare facie tuā abscondebas in terra Peait aspectū eorū viderez tā terribilē q̄ omēs pene nihil sunt respcū illi⁹ Inter hec ꝟba act⁹ priores reiterans sic ad extrema deuenit Fratres aūt pauidi ⁊ stupentes stabant velut mortui nescientes q̄d facerent. Ad extremā āt horam venięti glorioſus eidē ihēronim⁹ apparuit confortans eū Ad cui⁹ aduētū perterrita illa demonū turba euanuit. Et viderūt iheronimū monachi quidā. alij āt has voces ab eusebio audiebāt. Unde venis pater? Quare tāt̄ū morat⁹ es? Cui vox illa audientib⁹ fratribus. Expecta fili ne formides. q̄ te nō deseram quē tantū diligo Qua voce audita. breui discurso tp̄e venerabilis Eusebius expirauit. Ad cui⁹ corp⁹ ficbāt miracula p̄ teritevite sanctitatē insinuātia Int̄que q̄dā monachus sui monasterij p̄ lacrimis ⁊ vigilijs oculoꝝ lūie priuat⁹ statim vt ei⁹ corp⁹ venerādū facie tetigit. oculoꝝ lumen recepit Quidā demoniac⁹ etiā obui⁹ sepelięndi corpi liberat⁹ est

Aliud ex distinctiōe nona

Legitur in libro de vij. donis q̄ narrauerit quidā frater nomine gwalter⁹ magister in thxologia. q̄ cum ecclesia quedam consecrari deberet. ⁊ quidam nobilis comes excōmunicatus ibidem sepultus eijciendus esset ꝓpter cōsecrationem. patefacto sepulchro. apparuit ūmanissim⁹ bufo super faciem ei⁹ totā eam opiēs ⁊ corrodens. ⁊ alij vermes ⁊ serpentes. ad quorum aspectuz ⁊ horroꝛc̄ oēs qui aderant fugerunt Fili⁹ autem dicti comitis iuuenis hec audiens accessit. Et visa sanie carnis paterne et ꝟmium mirabili diuersitate ⁊ horroꝛe: dixit. Isti sunt

amici nostri quos nutriũt delicie nrē hos quiescere faci
mus in mollib⁹ lectis ⁊ pictis thalamis. ⁊ augmētam⁹
diuersitate ferculorum Deli⁹ est ergo vt extinguantur
in vita p pñiam. molestentur per ieiuniũ. vt interfecti
a nobis nõ occurrant in morte. Et relicto principatu ⁊
omni glã mũdi. fugit. cogitans se beatum si fieret paup
pro christo. Venit añt romam vbi in timore dei mirabi
liter corp⁹ suum afflixit. carbonarij etiam inibi sortitus
officio dempto solo suo confessore omnib⁹ hoīb⁹ vsz in fi
nem vite sue permansit incognit⁹ Eãdem veniens qua
dam die romã vt carbones venderet. ibidē infirmitate
graui percussus ⁊ vulnerat⁹ patiētissiē ⁊ mitissime susti
nuit. deīde vocat⁹ a christo feliciter aduolauit. Quo mi
grante oēs vrbis cãpane vltro ⁊ per se diuina virtute
sonuerũt Qd cum tã papa iohannes q̄ vniuersus po⁄
pulus vehementissime mirarentur. confessor ipsi⁹ sacer
dos quidã hõ sancte vite totũ vite sue ordinē ⁊ quis es
set enarrauit. Qd audientes sui nobiles ⁊ milites q̄ eñ
ibidem quesierũt licet riuũ non inuenissent corp⁹ tamē
defuncti ao terram suã cũ gaudio deduxerũt

Aliud ex libro de illustrib⁹ viris

Quonuersus quidam de fratrib⁹ clarevallis innocentis
vite ⁊ conuersatiõis honeste cũ grauiter aliq̄diu egro⁄
tasset. tandē ad extrema deuenit Intrauit ad eũ grã vi
sitationis beat⁹ bernard⁹ ⁊ confortans eum ait Confid
fili q̄ migratur⁹ es iam de morte ad vitã. de labore tēpa
li ad requiē sempiternã Ille vero cum ingēti fiducia res
pondit. Quidni pergam ad dñm ⁊ creatorem meũ. vere
confido ⁊ quantũ de mia dñi nostri ihū christi presumē
audeo. cert⁹ sum. q̄ cito visur⁹ sum bona dñi in terra vi
uentiũ Porro beat⁹ bernard⁹ vt erat medic⁹ sapiēs pas
tor q̄ sollicit⁹ timens hoī rusticano ne tam fida tñsio de
presumptiois magz temeritate q̄ cõsciē pnritate pcede
ret ait, Signa cor tuũ frater signa cor tuum. quid ē qd

locutus es. vnde tibi subrepere potuit tante presumpti
onis audacia Enimuero tu nō es ille paupercul⁹ ⁊ mise
rabilis homo qui cum nil aut prope nihil haberes in se/
culo necitate forsan magis q̄ timore dei cogēte ad nos
confugisti. multis precib⁹ tandem aditum impetrando.
Nos vero dei causa collegimus inopem. ⁊ parez te feci
mus victu atqz vestitu ceteris. quia cōitatib⁹ his qui no
biscum sunt sapientib⁹ atqz nobilib⁹ viris ⁊ fact⁹ es qua
si vnus ex illis Quid igitur tribuisti domino pro omni
bus istis. Et ecce nō sufficit ingratitudini tue gratis ac
cepisse te tot benesicia de manu dñi. nisi ⁊ regnū ipsi⁹ he
reditario iure vendices tibi. Ad hec ille respondens bl̄ā
do vultu ⁊ tranquillo animo dixit. Bene pater charis
me bene vtiqz peroraſti. ⁊ vera sunt oīa que dixisti. Ve
rūtamen si iubes loquar ad te dñm ⁊ patrem meum. ⁊
paucis aperiam. vnde mihi pauperi ⁊ misero suggeri po
tuit tāte non presumptionis: sed vt ego spero deuotio
nis occasio. si tamen vera est illa predicatio vestra quaz
nobis sepius inculcastis qua sez regnū dī nō carnis no
bilitate. non terrenis diuitijs possidetur. sed sola obediē
tie virtute acquiritur. Hanc inq̄z sententiā tanq̄z verbuz
abbreuiatum a domino sedula cōmemoratione apd me
continui. ponens illud quasi signaculū super cor meum
assidue meditando. ⁊ super brachium meū sollicite opā
do Querite si placet ab omnibus magistris meis. ⁊ soci
is q̄b⁹ me obseq̄ ⁊ seruire iussistis si cuiq̄z illoz aliq̄n ino
bediens fui. si de frīb⁹ nostris quēpiā verbo aut signo vel
quolibet alio mō quātūn in me fuit cōtristaui. Ad si ope
ram dedi oīb⁹ in christo obedire. oīb⁹ seruire. cūctos per
dei gratiam diligere. q̄s phibere me pōt vt de miā ei⁹ nō
cōfidā Btūs itaqz bernn. cū tale rēsum ab homine rusti
cano accepisset. gauisus est gaudio magno ⁊ ait. Vere
btūs es fili charissime q: caro ⁊ sanguis nō reuelauit ti
bi sapiētiam banc. sz pater celestz ipē te docuit. ipē posu

it atām tuam ad vitā. rectissimoqz tramite pduxit ad pa trīā. Jā ergo secur⁹ egredere. qm̄ patefcā est tibi iam̄a vi te Defūcto itaqz frē t exequijs celebratis: venerabilis pater de conuersatiōe t cōsūmatioē eius sermonē in ca pitulo luculentū sua illa deuotioē t facūdia porauit. oēs q illi⁹ exēplo ad amorē obediētie mirabilit accēdit vehe menter nāqz affect⁹ fuit in rūsione illi⁹ t magis congra tulabatur ei super obediētie ℣tute t sup ipsi⁹ anime pu ritate q̄ si vidiss̄z eū signis t pdigijs choruscantem

¶ Sequitur secūdū nouissimoꝝ de extremo iudicio

Secundum nouissimorū cuius frequēs medi tatio nos a peccatis reuocat. est iudicium no uissimū t finale Huius enim memoria nō so lum cohibet a maximis peccatis. verūetiaz a culpis t minimis peccatis Unde in vitas patrum legit q cum quidam senex vidisset quēdam iuuenē dissolute ridentem. dixit ei Coram celo t cerra reddituri sum⁹ ra tionem totius vite nostre: t tu rides Quasi diceret Si scires q̄ stricta rō fiet postmodum in iudicio de omīb⁹ peccatis quātūcūqz leuib⁹ t paruis Utiq non rideres sed poti⁹ plangeres t doleres. quia nūc temp⁹ est flendi. locus t pccā luendi Postea gaudebūt qui nunc sua cri mina flebunt Unde gregorius in omelia Pēntis tēpis ita est agēda letitia. vt nunq̄ amaritudo sequentis iudi cij recedat a meōria Hic ē q dns dicit ecclās. xxxviij. Me mor esto iudicij mei. nā cū accepo tēp⁹ ego iusticias iudi cabo. Hic p ꝓphetam loqtur in psalmis. t Joelis vltiō Consurgāt t ascendant gentes in valle iosophat. qz ibi sedebo vt iudicē in circuitu oēs gētes Jtē ihxremie scdo Adhuc iudicio ꝓtēdā vobiscū ait dns. De quo gnali iu dicio scribit ozee iiij. Audite ℣bū dni filij isrl. qz iudiciū dno cū habitatorib⁹ terre Hoc āt indiciū valde ē timen dū Unde propheta dicit. A iudicijs eni tuis timui Jtē

sapientie v. Videtes turbabuntur timore horribili. gementes pre āgustia spūs. Certe dñe in hoc die turbabūtur gentes ⁊ timebūt qui habitāt terminos a signis tuis. nec immerito pauebūt. q̄ multa horribilia erunt signa que videbūt Nam vt scribitur luce xxi. Cū viderit filiū hōis venientē in nube cū potāte magna ⁊ maiestate tūc erūt signa in sole luna et stellis Et in terra pressura gentiū pre confusione sonit⁹ maris ⁊ fluctuū. ita vt arescent hoiēs pre timore ⁊ expectatione q̄ superueniet vniuerso orbi O miser homo cogita illi⁹ iudicis dei sc̄z ⁊ hominis tam horribilem aduentū. nam ignis in ꝓspcū ei⁹ exardescet. ⁊ in circuitu ei⁹ tempestas erit valida Ignis inq̄ ante ipsum precedet ⁊ inflammabit in circuitu īimicos eius Unde ad hebreos decimo Terribilis āt ē quedam expectatio iudicij ⁊ ignis emulatio. que cōsumptura est aduersarios Et malachie iij. Ecce dies veniet succensa quasi camin⁹. ⁊ erūt omēs superbi ⁊ oēs faciētes impietatem stipula Ytez isaye xlvi. Ecce dñs in igne veniet Unde iobelis ij. Ante faciem ei⁹ erit ignis vorans ⁊ post eū exurens flamma Et ideo sicut scribitur malachie iij. Quis stabit ad videndū eum Ipse enim quasi iguis conflans ⁊ quasi herba fullonū. ⁊ sedebit cōflans et emūdans argentū Quis ergo sane mentis hūc iudicē ⁊ aduentū ei⁹ toto corde non timebit. Gregori⁹ sup ezechielem. Que erit mens hōis eterni iudicis pn̄tiā non formidantis. vbi simul peccata ante oculos redeūt. ⁊ ōnia que cum delectatione acta sūt ad meōriā cū pauore reducantur Certe vt scribitur puer. xxviij. Viri mali non cogitant iudiciū. qui āt requirūt deū aiāduertūt ōnia. Ber. in prosa. Expauesco quidem multū iudicis vēturi vultū. quem latebit nil occultum. nec reliquit quid multum. Et quis nostrum nō timebit. quando iudex āp parebit. ignis ante quem ardebit. peccatores qui delebit Est autem hoc iudiciū specialiter metuendū ꝓpter tria.

Primū est multiplex accusatio ipsis peccatoribus valde grauiter perhorrenda Secundū est strictissima vilicationis ratio de omnib⁹ singulariter facienda Terciū est horribilis sententie expectatio. que a iusto iudice tūc crudeliter coram cūctis hominib⁹ contra insensatos proferetur. Que omnia sunt peccatoribus plurimū metuenda. t per ꝑns eorum memoria est peccatis retractiua:

Qđ iudicium timendum est ꝓpter multiplicem accusationem.

Est igitur primū ꝓpter qđ iudiciuz est valde t specialiter timendum. multiplex accusatio que in ipsis pcc̄oꝛib⁹ valde grauiter est perhorrēda. vñ multa inueniūtur t numerātur in scriptura que in nouissimo die pcc̄oꝛes accusabūt. Primū est ꝓpria conscia que pcc̄oꝛem arguet non in occulto vt nūc. sed coꝛā omnib⁹ tunc aperte Vnde danielis vij. Judiciuz sedit t libri aperti sunt. id est conscientie que omnib⁹ reuelabuntur In his libꝛis continetur sentēt̄ia vite t mortis glorie seu confusionis salutis vel damnatiōis sempiterne Item apocalipſ. xx. Indurati sunt mortui ex his que scripta erant in libꝛis id est in conscientiꝭs eorum. Vnde ad romanos secūdo Testimonium illis reddente cō scientia eorum Nam sicut testimonium bone conscientie hominis iusti est gloria. ita testimonium prane conscientie est accusatio damnatio seu pena Secunduz qđ accusat peccatoꝛem sunt diaboli t spūs maligni Ipsi eī sicut proditoꝛes suggerunt peccatum faciendum. ac de facto t commisso peccatoꝛem accusabunt. sicut soci⁹ furis interdum accusat furem de eo quod fecit cum eo Jō apocalipsis xij. Diabolus accusatoꝛ fratrum nominatur. Vnde augustin⁹ Astabunt omnes ante tribunal christi et presto erit diabolus t recitabit verba professionis nostre: t obijciet nobis in faciem quid nobis. t in

quo peccauim⁹ ⁊ in quo loco ⁊ quid facere debeam⁹ Dic turus est enim ille aduersarius noster Equissime iudex iudica istum esse meum ob culpam. qui tuus noluit esse per gratiam. tuus est per naturam. meus per miseriam tuus est per compassionem meus ob suasionem. tibi ino bediens, mihi consentiens: a te accepit immortalitatis tunicam. a me accepit hanc pannosam tunicam qua in dutus est. tuam vestem dimsit. cum mea huc venit Eqs sime iudex iudica ergo illum esse meum ⁊ mecum cōde naudum. Hec aug⁹. Terciū quod peccatotores accusa bit sunt angeli ⁊ spiritus beati Credibile est enim q̄ il le qui tradidit eis animas custodiendas. requiret ab eis dem de huiusmodi custodia rationem. Et cum illi non mentiantur nec culpam alienam sibi debent imputare. oportebit eos dicere q̄ ipsi non sint in culpa. sed pecca tores qui noluerunt eis credere ⁊ obedire. sicut non est culpa medici qui nihil omittit de pertinentib⁹ ad curam infirmi si non sanat languidum sibi inobedientem In de ibremie li. Curauim⁹ babilonem ⁊ nō est curata Est verbum angelorum. quasi dicerent Fecimus q̄ necessa rium erat fieri circa babilonem vt curaretur. sed culpa sui fuit q̄ non est curata. Quartum accusans peccatorē sunt creature. ⁊ si quesieris qne. dico q̄ omnes ⁊ singule Nam offenso creatore totus mūdus odio habebit offē sorem. Unde iob xx. Reuelabūt celi iniquitatem impij ⁊ terra aduersus eum consurget Nam domin⁹ aduoca bit celum de sursum ⁊ terram deorsum discernere popu lum Crisos. super mathæum In illo die nihil est q̄ res pondeamus vbi celum ⁊ terra. sol ⁊ luna. dies ⁊ nox et totus mundus astabunt aduersum nos in testimoniuz peccatorum nostrox Et ideo dicit gregori⁹. Si queris quis te accusabit. dico q̄ totus mūdus. ⁊ creature non solum accusabūt peccatorem. verumetiam peccatorem de ipsis vindicabūt Sap. v. Armabit creaturam ad vl

tionem inimicorū ⁊ pugnabit cum eo orbis terrarū cō
tra insensatos.i.peccatores Item eiusdem xvi.Creatu
ra tibi factori deseruiens excandescit in tormentum ad
uersus iniustos.Quintum accusans peccatorem sunt
miserabiles persone que iniuriam passe sunt. Nam illi
eos tūc accusabunt qui ipsis iniuram fecerunt Tūc eī
verificabitur verbū ꝓphete in psalmo sic dicentis Cog
noui quia faciet dominꝰ iudicium inopis ⁊ vindictam
pauperis.nam ipse qui intuetur abyssos. qui sedet sup
cherubin ⁊ seraphin.qui ambulat super pennas vento
rum.terribilis in cōsilijs super filios hominū.tūc iudi
cabit cās pauperū quando stabūt in magna cōstātia ad
uersus eos qui se angustiauerūt. Tūc vindicabit om
nia pater orphanorum ⁊ iudex viduarum. Patientia
vero pauperum non peribit in finem.Accusabūt etiaꝫ
subditi suos impios ⁊ negligentes prelatos Bernardꝰ
super cañ.O terribilis deus super filios hoīm. frustra
incipient dicere tūc miseri montibus.cadite sup nos.⁊
collibus cooperite nos. Venient ante tribunal christi
⁊ audietur populoꝝ grauis querela.accusatio dira quo
rū vixere stipēdijs.nec diluere pccā quibꝰ facti sunt du
ces ceci.⁊ mediatores fraudulenti Sextū accusās pccō
rem est pccm̄.Vbere.ij.Arguet te malicia tua ⁊ auersio
tua increpabit te. Unde peccata erunt ligata ad colluꝫ
peccatoris Ozee xiiij. Colligaca est iniquitas effraim.
absc̄ditū est pccm̄ eius Treñ.primo ꝙuolute sūt ⁊ īpo
site cōllo meo.s.iniq̄tates mee. Et ideo sicut furtū liga
tum ad colluꝫ furis accusat eū.sic ⁊ tūc pccā accusabūt
miseꝝ pccōrem. Prouer.v.Iniquitates sue capiēt im
piū ⁊ funibꝰ peccatorū suorū quisꝫ constringitur.Hinc
est ꝙ per ꝓphetam dicitur.Funes pccōꝝ circūplexi sunt
me quibꝰ inquā funibꝰ mali per diabolū trahentur ad in
fernū.tūc eī cadēt in retiaculo eiꝰ pccōres ⁊ captio quā
absc̄dit apprehendet eos.Legit de ericio ꝙ intrās ortū

onerat se pomis figens ea in aculeis Cum autem vene
rit ortulanus. tūc ericius volens fugere impeditur ab o
nere. ⁊ sic cū pomis comprehenditur ⁊ arrestatur. Sic
etiam accidit peccatori diuersis peccatis onerato in die
iudicij comprehenditur ⁊ accusabitur ab eisdam. Psal
mista Cognoscetur dñs iudicia faciens in operib⁹ ma
nuū suarū comprehensus est pcōr De quo crisos. super
matheum dicit. Ipse cogitatiões ⁊ specialiter opera sta
bunt ante oculos nrōs accusantes nos añ deū. dicente
apostolo Cogitationib⁹ inuicem accusantib⁹ Bernard⁹
Tunc opera nr̄a simul loquentia dicent ad peccatore
Tu nos egisti. opera tua sumus. non te deserem⁹. tecū
erim⁹. tecum ad iudicium pergem⁹ Nam vt dicitur E
zechielis xviij. sicut iusticia iusti erit super eum. sic impi
etas impij erit super eum. Hōc est q̄ psalmista dicit Au
dite hec omnes gētes. aurib⁹ pcipite qui habitatis orbē
Cur timebo in die mala. id est in die iudicij. que nō solū
mala. immo pessima est cuilibet peccatori Ad quod res
pondit sibīpsi dicens Igitur nūc timebo. quia inquitas
calcanei mei circūdabit me Septimū ⁊ vltimū accu
sans peccatorem sunt tormenta siue instrumenta passi
onis ihesu christi. immo verius ipsemet christus Und
ihēronimus Crux christi contra te pugnabit. ⁊ christ⁹
per vulnera sua contra te allegabit. cicatrices contra te
loquentur. ⁊ clam de te conquerentur. Hinc augustin⁹
in tractatu de simbolo sic dicit. Fortassis domin⁹ in cor
pore suo cicatrices obseruabit. vt in iudicio peccatorib⁹
exprobraret. ⁊ conuincens eos dicat. Ecce hominē quez
crucifixistis. ecce deum ⁊ hominem in quem vos infeli
ces credere noluistis. videte vulnera que infixistis. ag
noscite latus quod pupugistis. quod ꝑter vas apertuz
est ⁊ intrare noluistis. Tunc etiam ipē christ⁹ accusās
peccatores dicet illud quod Haū iiij. habet scriptū Re
uelabo pudenda tua. ⁊ ostendam gētib⁹ nuditatē tuā ⁊

regnis ignomiam tuam Ozee scdo Reuelabo stulticiaz eius in oculis mandatorum eius. ⁊ vir non eruet eū de manu mea. O q̄z tristes ⁊ q̄z desolati erūt in hoc die miseri peccatores. Tūc enim scribitur. Apocalipſ .i. videbit eum oculus .⁊ qui eum pupugerunt. ⁊ plangent super eū omnes tribus terre Tūc peccator videbit ⁊ irascetur. dentibus suis fremet ⁊ tabescet

Qd iudicium timendū est ꝑpter reddendam rōnem.

Aliud qd iudicium reddit timorosum est strictissima villicationis nostre ratio de omnib⁹ singulariter facienda. Luce xvi. Redde rationem villicationis tue. Jam enim nō poteris ampli⁹ villicare. Charissime si esses rōnem reddit⁹ mille florenoz corā dño tempali iusto prudenti ⁊ seuero. multū deberes sollicitari ꝑ bona cōputatione facienda. Sis ergo multomagis sollicitās ⁊ vigilans ꝑ reddēda rōne de cōmissis bonis coram deo ⁊ angelis ⁊ omnib⁹ sanctis . quib⁹ tunc pñtibus ⁊ astantib⁹ te nccārio oportebit cōputare. nō solum de maiorib⁹: verumetiam de minimis vsq; ad vltimum quadrātem Ulñ ysa iij. Dūs ad iudiciū veniet cum senioribus populi sui ⁊ principib⁹ eius. Et zacharie xiiij Veniet domin⁹ de⁹ me⁹ omēsq; sancti eius cū eo. videlicz ad iudiciū generale. qd erit in publico coram omnib⁹ hoīb⁹. ⁊ non in occulto. ⁊ ideo tanto magis est timenduz Ulñ sophonie .iij. Mane iudicium suū dabit in lucem. ⁊ non abscondetur . Erit ergo ratio multimoda de cūctis tūc reddenda. Primo videlicet de anima a deo nobis data ⁊ commissa . Si enim rex filiā sibi dilectissimā quam in regno disposuit facere reginam: alicui commisisz subditorum suorum ⁊ ille eam male custodisset. quis dubitat quin rex exigeret rationem de custodia filie sue taliter neglecte. Quid ergo faciet rex celorū de illo cui filiā suam .i. aiām specialiter sibi dilectam tradidit in custodi

am:qnam intendit ad dignitatem regiam sublimare in celis.si eam male custodiunt. nonne magnā exiget inde rationem.' Jō dicitur deutronomij iiij. Custodi temet ipsum ⁊ aiām tuam sollicite Nam sicut dicit augustin? Maius est damnū in amissione vni? anime q̄ mille corporum Unde bern̄.in libro meditationū suarum Totus iste mūdus ad vnius anime precium estimari n̄ p̄t. Et ideo dicit ibidem :Cur carnem tuā pretiosis rebus impinguas ⁊ adornas. quam post paucos dies vermes comesturi sunt in sepulchro.' Et animam tuā bonis opibus non decoras.que deo ⁊ angelis ei? in iudicio est p̄ntanda Cur ergo animā vilipendis. ⁊ ei carnem anteponis.' Dominā ancillari ⁊ ancillā dn̄ari: magna abusio ē Idem in libro de contemptu mūdi Hodie filij hominuz curam anime negligunt. curam autem carnis oī desiderio perficiūt.neq̄ enim peccare metuūt sed puniri Tu ergo charissime noli min? dignū plus diligere magz digno.noli corp? diligere ⁊ animā negligere. noli ancillam extollere ⁊ dominā permittere ancillari Unde crisost?. in libro de repatione lapsi Si aiām negligamus nec corpus saluare poterimus. Nō enim anima p corpe sz corpus p anima factū est. Qui ergo qđ primū est negligit. ⁊ secūdū qđ inferi? est extollit ⁊ custodit.vtrūq̄ corrūpit Qui vero ordinem seruat ⁊ qđ primū est colit ⁊ custodit.⁊ secundū neglexerit per primi salutez saluabitur ⁊ secūdum Si ergo volueris animam tuā saluare.⁊ bonam inde domino rōnez reddere. ipsam instrue sciētijs ⁊ virtutibus diuinis. Unde dicit plato in thimotheo. Ad hoc anima est adiūcta corpori vt fenoretur scientias ⁊ virtutes.si cum magno fenore venerit. benigne recipietur a suo creatore.sinautez relegabitur ad inferna Secundo reddenda erit ratio de corpore nostro. Ipsū siquidem est castrū a deo nobis traditum ⁊ commissuz Bernard Bonū castrum custodit qui corp? suum custo

dit Exigetur ergo rō de custodia hui⁹ castri. videlicet ꝛ inimici dñi. i. carnis voluptates ꝛ vicia aliqñ sūt recep/ ti. ꝛ familiares eiusdem ꝛ amici. id est virtutes ꝛ bona opera abinde turpiter sunt effugati. Si diabolus ibi fu erit receptus. ꝛ christus verus domin⁹ cōfuso modo sit exclusus Ad si fecerim⁹ magna erit suspitio de nota p/ ditionis nrē ꝛ infidelitatis. ꝛ stabim⁹ ad reddendam ex inde rationem Item corp⁹ nostrum est iumētū a do no bis concessum vt ipso vtamur pro aīe nostre cōmodo ꝛ vtilitate. de quo debem⁹ reddere rōnem' quo ad tria In de eccl̄as. xxxiij. Cibaria ẏga ꝛ onus azino. pais disciplī na seruo Nam azin⁹ q̄ seruus designat nostrū corpus. cui debetur panis ad sustentationem nature. ẏga disci/ pline ad represionem lasciuie. ꝛ on⁹ boni operis ad pfec tum pñie Exiget igitur domin⁹ primo de hoc suo iumē to si illud pabulū discrete ministrauerim⁹ nō nimis lau te ip̄m corpus nutriendo: Nam qui seruū suū delicate nutrit: postea illū sentiet contumacez. vt habetur puer bio xxix Etiam nō nimis modicū d̄ necessarijs ip̄i cor/ pori tribuendo. qd̄ si fecerim⁹ reputabimur ꝑprio corꝑ/ porū pemptores. Contra qd̄ loquit sic bern̄. in epl̄a ad frēs de mōte dei. Sunt ꝛ alia corpm exercitia. in quib⁹ necesse est laborare. sicut vigilie. ieiunia ꝛ huiusmodi: q̄ spūalia non impediūt sed adiuuāt. si cū rōne ꝛ discreti/ one fiant. que si ex indiscretionis vicio sic agāt vt vel deficiente spū vel lāguēte corpe spūalia impediant. qui sic est corpi suo abstulit boni operis effectū. spūi affcūm proximo exemplū. ꝛ honorem deo. sacrilegus est ꝛ hoꝝ oīm in deū reus Et ergo grego. xxx. moraliū sic ait. per abstinētiam carnis vicia extinguēda sunt. nō caro. sz ne cesse est vt artē cōtinētie quisz teneat. qui nō carnē sed vicia occidat. Sepe enim dum in illa hostem insequmur: etiam ciuem quē diligim⁹ trucidam⁹ Secūdo exiget si/ ga discipline illud coꝛexerūn⁹ a rebellione ꝛ lasciuijs il

lud cohibendo. Unde bernard sup can Jugo disciplīe
insolentia moꝝ est domāda Item dicit idem in eplā D
q compositum reddit oēm corporis statuz necnō ⁊ mē
tis habitum disciplina. ceruicem submittit. ⁊ ponit sup
cilia. componit vultum ligat oculos. cachinnos phibet
moderat linguam. frenat gulam. sedat iram ⁊ format i/
cessum Tercio exiget domin⁹ si ipsum corpus laborare
fecerimus in operibus penitentie ⁊ virtutum. Un̄ au
gustin⁹ in libro de baptis. parnulorum Propterea d pa
diso emissus est adam ⁊ contra edō habitauit. vt signifi
caret q in laborib⁹ qui sunt delicijs contrarij crudienda
est caro peccati Unde corp⁹ nostrum reputandum ē a/
nimal laboriosum ad opera penitentie facienda nobis a
deo commodatum Noli ergo illud tenere ociosum cuz
ignoras q diu penes te manebit ne imperfecto opere pe
nitentie ab illo qui concesserat forsitan improuise repe/
tatur. Et ergo dicit crisos. Si mutuo acceperis equum
aut bouem instāter operaris. ⁊ dicis forte. cras a me tol
letur. quare. hoc etiā nō facis equo corpi scilicz tuo Sic
ergo iumētum tuū a christo tibi concessum discrete nu
trias vt sustentetur natura ⁊ domentur vicia Sic rga
disciplīe corrigas vt maneat in obediētia ⁊ fulgeat cas
timonia. sic ad laborem instruas vt profugentur ocia ⁊
faciat digna penitētie opera. tūc finaliter possis domīo
bonam ⁊ valentem ex inde reddere rationez Tercio
reddenda est ratio de proximis. ⁊ prīō pater de filio. hoc
habetur primo Re. iij. vbi legitur q heli punitus est p
filijs suis eo q nouerat illos indigne agere ⁊ non corri/
puit eos delinquentes Et ergo dicitur puer. xxix Eru
di filium tuum Unde quidam Si tibi sit nat⁹ peccan/
tem corrige natum Ne ve suū luere possis de iure rca/
atum Item prelatis de suis subditis Ezechiel. xxxiij. fi
li hominis speculatorem dedi te domui israhel Audiēs
ergo ex ore meo sermonem ānūciabis eis ex me Si me

nie dicente ad impium Impie.morte morieris.7 locut'
non fueris vt se custodiat impius a via sua 7 ipse in ini
quitate sua moritur.sanguinem eius de manu tua req'
ram. Item eiusdem.xxxiiij Ecce egoipse super pastores
7 requiram gregem meum de manu eoꝝ Item domin'
siue princeps terrenus rationem etiam reddet de suo i
feriori atqꝫ subiecto. Hoc patet numeri xxv.vbi legitur
q̄ principes a domino iuste sunt suspendendi in patibu
lis ꝓpter peccatum populi.quia fornicatus fuit popul'
cum filiabus moab.que vocabant eos ad sacrificia sua.
7cé.vt ibidem legitur. Tales ergo sunt principes 7 pre
lati de quibus scribitur ihxremie xxv Vlulate pastores
7 clamate.aspergite vos cinere optimates gregis. quia
completi sunt dies vestri vt interficiamī 7 cadetis qua
si vasa preciosa. Videant ergo prelati ecclesie 7 princi
pes vniuerse terre.qui alijs presunt 7 imparant.quali
ter commissum sibi gregem verbo pariter 7 exemplo in
struunt.regunt.defendunt. Prelati namqꝫ debent po
pulum docere 7 a lupinis hxreticorum insultibus vulpi
nisq̄ fraudibus sagaciter defensare Principesvero ter
re debent peccantes corrigere.sibi subditis iusticiam et
iudicium facere.pupillos 7 viduas.miserabilesq̄ perso
nas diligenter protegere.nec quēq̄ iniustis actionibus
seu molestijs aggrauare Sciant enim fore scriptum sa
pientie vi.q̄ iudiciū durissimuꝫ in his qui presunt fiet.
exiguo enim conceditur misericordia. potentes autem
tormenta patientur Ad vos oēs ergo prelatos eccliesie
et principes vniuerse terre sunt hi sermones mei vt dis
catis sapientiam 7 non excedatis.ac subditos sic instru
ite diligite 7 defensate vt durissimuꝫ hoc iudicium. vbi
fortiorib⁹ fortior 7 maioribus maior instat cruciatio. se
cure in die nouissimo valeatis expectare. Quarto red'
denda erit rō de omnib⁹ operibus 7 cōmissis Vñ atha
nasius in symbolo sic dicit q̄ ad aduentum christi oñes

homines resurgere habent cum corporibus suis. ⁊ redi
diturì sunt de factis ꝓpriis ratiouem Et boc est q̃ apos
tolus innuit ꝯ.ad chorithos v. Vbi dicit: Oēs nos
manifestari oportet añ tribunal christi. vt recipiat vn⁹
quisq; ꝓpria corpis ꝓut gessit. siue bonū siue malū Vbi
ecclās. vltimo Cūcta que fiūt adducet dñs in iudicium
⁊ non solū magna ⁊ grauia pccā: sz etiam que in oculis
nostris videntur modica ⁊ quasi nulla. Vbi paruū q̃d
videtur passus hōis. sed de eo erit rō reddenda Job xiij
Observasti omēs semitas meas. ⁊ vestigia pedū meox
considerasti. Et subdit capitulo sequenti. Tu quidem
gressus meos dinumerasti. Item xxxiiij. Oculi ei⁹ sup
vias hominū. ⁊ omnes gressus eius considerat scilz ad
retribuendum q̃d in illis perpetrauit. Exemplum de ā
gelo numerāte passus heremite De quo legitur in vitas
patrum. Minus est verbum ociosum. Et tñ sic scribit
mathei xij De omni verbo ocioso q̃d locuti fuerint ho
mines reddent de eo rōnem in die iudicij Vbi de sapiēn
primo Qui loquitur iniqua non poterit latere. nec pre
teriet illum correctionis iudiciū Minimū videtur cogi
tatio vana. ⁊ tamen dicitur sapientie primo. In cogita
tionibus impij īterrogatio erit. Et eīsdem vi. Ipse co
gitationes nrās scrutabitur Vbi de ysaie vltimo Ego
autem opera eorum veniā ⁊ congregem cū gentib⁹ vi
delicet ad iudicandū prout gentes iudicabo De quo ha
betur iohelis iij. In dieb⁹ illis congregabo omēs gētes.
⁊ reducam eas in valle iosaphat. ⁊ disceptabo cuz eis ibi
super populo meo ⁊ hereditate mea israhel. Omnia er
go opera cogitationes ⁊ verba strictissima iudicabūtur
Nam ⁊ dicit gregorius super illud mathei xxiiij: Oēs
capilli vestri numerati sunt Sic deus omēs vias nos
tras considerat ⁊ gressus dinumerat vt nec minime co
gitationes aut verba minutissima que apud vos value

runt in ei⁹ iudicio maneant indiscussa Tunc enim vni
uersa opera nrā tanq̄ in frontibus nostris essent scrip
ta erunt omnibus manifesta Nam vt scribitnr eccles⁹
astici xi. In fine hominis denudatio illius operū. Qui
to erit reddenda ratio non solum de malis commissis:
sed etiam de bonis pretermissis Unde mathxi xxv. tūc
dicet rex his qui a sinistris eius erūt Discedite a me ma
ledicti in ignem eternum. qui prepatatus est diabolo et
angelis eius Esuriui ⁊ non dedistis mihi manducare.
⁊ cetera que sequuntur Et fuit vna de causis quare di⁹
ues epulo non inuenit aque refrigerationem. quia pau
per lazarus de micis eius mense nihil potuit obtinere.
Item non solum de commissis ⁊ omissis reddetur ra⁹
tio. sed etiam de tempore perdito in quo mala facta sūt.
⁊ bona pulchra neglecta Unde ecclāstici xvij. Nume⁹
rum dierum ⁊ tempus dedit illis domin⁹: vt ipsis salu⁹
briter ad eius honorem ⁊ propriam salutē vtētur. O⁹
multi tamen vilipendūt ⁊ temp⁹ inutiliter consumūt.
De q̄bus bern̄. ad scolares conqueritur sic dicēs Nihil
precios⁹ius tempore. sed heu hodie nihil vili⁹ reputatur.
Transierunt dies salutis. ⁊ nemo recogitat. nemo sibi
perire diem: ⁊ nunq̄ redituram causatur. Sed sicut nō
peribit capillus de capite. ita nec momentum de tempo
re videlicet de quo ratio non exigetur. O quantum hoc
timebat brūs ancelmus in meditationib⁹ suis ita dicēs
O lignū aridū eternis ignib⁹ dignū. q̄d enī rn̄debis ī il⁹
la die cum exigetur a te vsq̄ ad ictum oculi omne tēp⁹
viuendi tibi impensum qualiter fuerit a te expēsum. et
ideo dicit sapiens eccles⁹iast. quarto Fili conserua temp⁹:
Sexto ⁊ vltimo reddenda erit ratio ō omnibus dōnis
a domino deo perceptis. Ipse enim dominus nihil dat
de quo non velit habere rationem. Unde potius vide
tur commodare q̄ simpliciter dare Ipe enī req̄ret ratio

nem de omni dato. siue sit spūale vt sunt bona anie na/
turalia acquisita et infusa. siue corporalia vt sunt forti
tudo agilitas ⁊ pulchritudo Siue temporalia vt sūt di
uicie potestates ⁊ honores De his omnib⁹ patet exēpla
riter ⁊ parabolice mathei xx. de quinq talentis Et luce
xix. de nobili qui tradidit seruis suis diuitias De quib⁹
omnib⁹ oportuit ratio reddi ⁊ cōputatio fieri specialis.
Et ergo sicut scribitur iob xix. Scito esse iudicium sciz
breuiter faciendum. in quo de omnib⁹ ⁊ singulis superi
us iam positis ratio strictissima exigetur. Quare dice
bat iob xxxi. Quid faciam cum surreterit ad iudicandū
domin⁹. ⁊ cum quesierit quid respondebo illi. Do q̄z velo
citer venict querens ⁊ interrogans de omnibus operi
bus nostris Nam iuxta est dies perditionis ⁊ adesse fes
tinant tempora. scilz quando iudicabit domin⁹ populuz
suum Quia vt dicitur Abdie primo Juxta est dies do
mini super omnes gentes Ipse namqz dicit in apocalip
si tercio. Ecce venio cito. Et ergo dicitur in euangelio
marci xiij Vigilate nescitis enim quando domin⁹ veni
et an media nocte an gallicantu. an mane. ne cum vene
rit repente inueniat vos dormientes Quod autem vo
bis dico omnib⁹ dico Vigilate. vigilate Nam si non vi
gilaueris veniā ad te tanq̄z fur. ⁊ nescies qua hora veni
am ad te Item apocalip⁹ vltimo Ecce venio cito ⁊ mer
ces mea mecum est reddere vnicuiq̄z scōm opera sua. et
ergo charissime cū de tot ⁊ tātis oportebit te iam cito ⁊
quasi improuise ⁊ subito rōnem reddere semp vigila. di
ligenter te examina. ⁊ sciām quoqz tuā fundit⁹ expurga
Vlt cum dñs ad iudicandū venerit possis eidē conueni
enter respondere Et in oculis eius grām ac veniā pccō
rum misericorditer inuenire Et hoc ē qđ suadetur tibi
Ecclesiast. xviij. ibi dicitur Ante iudicium temetipsuz in
terroga ⁊ in cōspcū dei inuenies ppitiationem

Qđ iudiciū timēdū sit ppter sūe plationē

Ultimū quod finale iudiciū reddit formidabile et pauescendum est horribilis sententie expectatio. que a iudice tūc crudeliter est ferenda Hec autem sentē tia est terribilis specialiter propter tria Primū ē incer titudo sententie siue dubitatio. Nulli enim constat an pro se vel contra se feratur. Nam vt dicitur ecclāst.ix. Sunt iusti atq; sapientes. ⁊ opera eorum in manu dei sunt. ⁊ tamen nescit homo vtrum odio an amore dignꝰ sit. sed omnia in futuro seruantur incerta. Vnde legit in vitaspatrum. q cum abbas agaton moriturꝰ per tres dies staret immobilis apertis oculis. ⁊ fratres eum pul sarent dicentes Abba vbi es? Respondit in conspectu omnium iudicis assisto Et dixerūt fratres Tu times. Dixit Intima virtute qua potui mandata dei custodi/ ui. sed homo sum ⁊ nesciovtrum opera mea accepta sint coram deo. qr aliter sunt dei iudicia ⁊ aliter hominū Et ideo nec confido. nisi venero ante deum Dicit enim gre gorius Sepe iusticiam meam ad examē diuine iusticie inducta iniusticia est. ⁊ plerumq; sordet in conspectu iu dicis. qđ in intentione fulget operantis. Vñ̄ puerbioꝝ xvij. Est via que videtur hominibus recta ⁊ nouissima eius ducūt ad interitū. Et quia iste sanctus pater aga/ ton hec cordialiter aduertebat. ido q̄uis in mādatis di custodiendis diligentissimꝰ fuit. futurū tamen iudiciuꝫ valde timuit ⁊ expauit Item legitur adhuc in vitaspa/ patrum q quidam senex dixit. Tres res timeo. vnā vi delicet qñ anima mea egressura est de corpe. Alia quan do occursura est ipsi deo Tercia vero qñ finalem sn̄aꝫ in die nouissiō expectauerit auditura .ecce qualiter mul ti sanctorum patrum hoc iudiciū timuerūt. ꝓpter incer titudinem sentēcie tunc ferende Et vero merito valde est timendum Vnde marthei vij. ⁊ sunt verba saluatorꝫ Multi dicent mihi domine domine. nōne in nomiē tuo ꝓphetauimus ⁊ demonia eiecimꝰ: ⁊ virtutes multas fe

cimus Et tūc confitebor illis dicens. Discedite a me q̄ nunq̄ noui vos. Hi ꝓphete ⁊ fugantes demones ⁊ miracula in dei nomine facientes tunc repellentur: quis tam sancte hic posset viuere. q̄ in hoc iudicio non habeat tremere ⁊ pauere. Nullus verissime cum non sit mūdus a sorde super terram. etiā nec infans vni⁹ diei Vnde est quod scribitur ysaie .lxiiij. Facti sumus omnes nos vt immūdus quasi pannus menstruate vniuerse iustitie nostre. Igitur de omnibus operibus nostris in hoc iudicio producendis quantūcunq̄ etiam videantur bona sine iusta debemus merito formidare. Vnde iob ix. Verebar omnia opera mea Sic beatus paulus vas electionis: q̄uis de nullo peccato sibi conscius fuerit Dicit enim actuū xxiij. Ego omni bona conscientia cōuersatus sum apud deum vsq̄ in hodiernū diem Tamen sicut scribitur ecclās. v. De ꝓpiciatu peccatorum noli esse sine metu Vnde prime ad chorintheos iiij. quasi pauēdo dicit. Nihil mihi conscius sum sed in hoc iustificat⁹ non sum Vnde gregorius ait Justi autem viri omne q̄ agunt metuunt dum caute considerant ante quantum iudicem stabūt. Omnes enim stabimus ante tribunal christi. vt scribit apostolus ad romanos xiiij. Et ergo ego miserrim⁹ quid dicam vel quid faciam. dum nil boni proferam ante tantū iudicem. Secundū est illius sentē tie dura ⁊ lamētabilis. ymmo intolerabilis prolatio. cū iste dicitur. Vnde mathei xxv. Cum venerit filius hominis in maiestate sua ⁊ omnes angeli cum eo. tunc sedebit super sedem maiestatis sue Et congregabūtur ā te eum omnes gentes. ⁊ separabit eos ab inuicem sicut pastor segregat oues ab hedis. Et statuet quidem oues a dextris. hedos autem a sinistris Tunc dicet rex his q̄ a dextris eius erunt. Venite benedicti patris mei possidete paratum vobis regnū a constitutione mundi Esu

rin ⁊ dedistis mihi manducare. sitiui ⁊ dedistis mihi bi
bere.⁊ ceteta que sequuntur ¶Tunc dicet ⁊ his qui a si/
nistris eius erunt.¶Discedite a me maledicti in ignem e
ternum qui paratus est diabolo ⁊ angelis eius . ¶Unde
quidam ¶Judicis in lite breuis est vox ite venite. ¶Dice/
tur reprobis ite.venite bonis ℣ gracios̄issimum ⁊ dul/
ce christi alloquium.cum dixerit. ¶Venite ℣ durum et
amarum ymmo intolerabile verbum cuz pronunciaue
rit ¶Discedite a me maledicti in ignē eternū.siue ite ¶Ue
re vere.¶Aspera vox ite.vox est benedicta venite ¶Unde
beatus bernard⁹ait ℣ q̄ graue ⁊ intime a sinistris erit
ite:cum a dextris vox venite dicet rex largitor vite ¶Is/
te est gladius ab vtraqz parte acutus exiens de ore filij
hominis. ¶Et habetur apocalipsis primo.⁊ etiam decio
nono ¶Certe tūc percutiet terram virga oris sui ⁊ spiri
tu labiorum suorum interficiet impium. ¶Et habetur y
saie vndecimo ℣ q̄ terribile est illamvocem tunc audi
re ¶Unde augustin⁹super iohannem ¶Qui ceciderūt ad
vocem vnam morituri christi.quid facient sub voce iu/
dicaturi. ¶Ipse siquidem rugiet tanq̄ leo. ¶Amos tercio.
¶Leo rugiet quis non timebit ¶Item ysaie v. ¶Rugit⁹ ei⁹
vt leonis ¶Item iheremie xxv.¶Dominus de excelso ru/
giet ⁊ de habitaculo suo dabit vocem suam.peruenitqz
sonus eius ad extremum terre. quia iudicium domino
cum gentibus.¶Certe tunc vox domini confringētis ce
dros.nam tunc domin⁹confringet cedros libani ¶Hoc ē
superbos ⁊ eleuatos eius speciales inimicos ¶Qui mox
vt honorificati fuerint ⁊ tanq̄ cedri exaltati quemad/
modum fumus deficient: cum in hoc iudicio humiliati
fuerint a domino. ⁊ quasi penitus ad nihilum redacti:
¶Hec etiā vox domini erit sicut touitruum verberās ter
ram. ¶Ideo iob xxvi.tremens dicebat. ¶Quis poterit to/
nitruum magnitudinis ei⁹intueri ¶Un̄ psalmista ¶Into

nuit de celo domin⁹ ⁊ altissimus dedit vocem suã. Item iob xxxvij Tonabit domin⁹ voce sua mirabiliter qui facit magna ⁊ mirabilia Hinc ancelmus in meditatiõib⁹ suis dicit Quid dormitas anima tepida ⁊ euomi digna Qui non expergiscitur. qui non tremit ad tantum tonitruum. non dormit sed mortuus est. Item verbũ domini erit ad modum chorruscãtis Unde zacharie nono. Exibit vt fulgur iaculum eius ⁊ domin⁹ in tuba canet Certe sicut dicitur ysaie xxvij. In die illa clangetur tuba magna Hinc dicit Crisostom⁹ sup illud Mathei xiiij Virtutes celorum mouebũtur Vere nox magna vox tube terribilis cui omnia obediũt elemẽta Que petras scindit. inferos aperit. portas ereas frãgit. vincula mortuox disrumpit. ⁊ de pfundis abissi liberatas aniãs corporibus suis reddit. ⁊ ad iudicium ire compellit Hec õnia citius consumentur in opere. tanq̃ sagitta trãsit in aere Dicente apostolo. i. ad chorinthos xv. In momẽto in ictu oculi in nouissima tuba De hac etiam tuba dicit ihxronimus. super mathxum. Quotiens diem illũ consi dero. toto corde contremisco. Siue etiam comedo siue bibo siue aliquid aliud facio. semper videtur illa horribilis tuba sonare in auribꝰ meis. Surgite vos mortui venite ad iudicium Hunc diem frequenter debet cogitare quilibet tribulatus seu onere penitentie aggrauatus. ⁊ magnũ inde suscipiet in anima subleuamen Unde gregorius in omelia Diem illum fratres charissimi ãte oculos vestros ponite: ⁊ quicquid modo graue cernitur i eius comparatione leuiatur. Debem⁹ etiam hanc diem expauescere ⁊ timere. nam hec est dies ire. dies magna. ⁊ amara valde. Unde sophonie primo. Vox diei domi amara. tribulabitur ibi fortis dies ire dies illa. dies tribulationis ⁊ ãgustie. dies calamitatis ⁊ miserie. dies tenebrarum ⁊ caliginis. dies nebule ⁊ turbinis: dies tube ⁊ clangoris Item ysa. iiij. Sol conuertetur in tenebras

⁊luna in sanguinem.anteq̃ veniat dies dñi magnus ⁊ horribilis. Quantũ metuebat beatus bernard⁹ hũc diẽ quando dixit Cum recordor moriturꝰ.terret terror me venturus.quem expecto non securꝰ. terret dies me terroris dies ire ⁊ furoris.dies luctus ⁊ meroris: dies vltrix peccatoris. De hoc etiam die ait sic idem in sermone. Audi stabũt ante rribunal christi. vt audiant vocẽ iudicij.qui obturauerũt aurem suam ad vocem consilij Quid enim loquitur deus. Agite inquit penitentiam. Multi tamen dissimulant multi continent aures suas: ⁊ dicũt.Durus est hic sermo.non sic impij nõ sic. Tũc intonet durꝰ sermo verbũ asperum cum pronunciatuꝫ fuerit. Ite maledicti in ignem eternũ Quid ergo dicẽt in die illa terribili miseri peccatores perpetue condẽnati.cum viderint sanctos ad regnũ vocari.atqꝫ semetipsos ad mortis supplicia eternaliter destinari. Certe sicut dicitur sapientie .v. Gementes pre angustia spirituꝰ dicent intra se penitentiam agentes .Hi sunt quos aliquando habuimus in derisum ⁊ in similitudinem improperij Nos insensati vitam illorum estimauimus insaniam.⁊ finem illorum sine honore Quomodo ergo cõputati sunt inter filios dei ⁊ inter sanctos sors illorum est. Nos errauimus a via veritatis ⁊ lumen iusticie nõ illuxit nobis.⁊ sol intelligentie nõ est ortus nobis Lassati sumꝰ in via iniquitatis ⁊ perditiõis.⁊ ambulauimuꝰ vias difficiles.viam autem domini ignorauimuꝰ. Quid nobis profuit superbia.aut quid diuiciarum iactantia cꝫ tulit nobis Transierunt omia illa tanq̃ nauis que pertransit fluctuantem aquam.cuius cum preterit non est vestigium inuenire Certe hec confessio ⁊ penitẽtia tũc erit nimis tarda. Penitebũt quidem ad penam.sed nõ conuertentur ad veniam Nam tunc non erit amplius locus misericordie ⁊ venie.sed equitatis ⁊ iusticie. cum

pronunciatur a tremendo iudice Ite ⁊ venite. O quã/
tum hec sententia est ab omibus metuenda. Vnde legi
tur ꝙ quidam sanctus cum spũs fornicatiõis ipsũ gra/
uiter temptaret exorauit dominũ, vt temptator ei visi/
biliter appareret. quod ⁊ factum est. Tunc sanctus ille
ait Quid tibi prodest ꝙ mc sic temptas. est enim summa
fatuitas Hosti namq; ꝙ cum aliquem in peccatum p/
cipitas. peccatum tuum aggrauas. ⁊ ex consequenti sic
penam tuam augmentas. Respondẽs demõ ait. Scio
inquit verum esse quod loqueris. scio enim ꝙ quãto plu
res peccare fecero tanto diem iudicij amplius retarda/
bo Illam autem diem super omia reformido. in qua du
ram illam sententiam me auditurum expecto. Ite ma/
ledicti in ignem eternum qui paratus est diabolo ⁊ an/
gelis eius. Et vt fulminationem illius sententie saltez
ad tempus valeam retardare. ideo nitor homines tam
grauiter temptare. O deus eterne quantum tunc deõ/
nes ⁊ miseri peccatores timebunt ⁊ a voce tonitrui tui
formidabunt. Et ergo si volueris hanc vocem nõ time
re. ⁊ in illa die magna ⁊ horribili securus esse. semia nũc
opera pietatis. iusticie ⁊ misericordie O q̃z felix fuerit ⁊
multum beatus. qui nũc intelligit super egenum ⁊ pau
perem. in illa die liberabit eum dominus Vnde puerbi
orum xi. Benefacit anime sue vir misericors. facit etiã
dignos fructus Nam qui nũc seminãt in lachrimis et
dolore tunc venientes venient: portantes manipulos
suos cum magna exultatione Sed multi nunc seminãt
spinas ⁊ zizania. putantes se tunc triticum messuros.
non sic impij nõ sic Que enĩ seminauerit hõ. hec ⁊ metet.
dicit aplũs ad galatas vi. Et ergo dicit dñs Ozee vcio
Arastis impietatem. inquitatem messuistis Vnde qui
seminauerit pctm̃ ⁊ act⁹ neqnicie metet ichemnalem pe/
nam Qui vero fructes ⁊ opa pĩie. colliget glãm sempit

nam.nã qui bona egerũt ibũt in vitã eternã.q̃ vero ma
la in ignem eternũ.Opera eĩ illoꝝ sequũtur illos Apo
calipſ xiiij.nam opa tũc saluabũt.t opa condemnabũt.
Hinc est qđ dicitur iohannis v.Veniet hora in qua om
nes qui in monumentis sunt:audient vocem domini.t
pcedent qui bona fecerunt in resurrectionem vite.q̃ ve
ro mala in resurrectionem iudicij. Vnde apocalipſ.xj.
dicit iudex affuturus.Ego sum scrutans renes t corda
t dabo vnicuiq̃ scđm opera sua. Nam vt dicit̃ abdie p̃
mo Sicut feciſti fiet tibi.Et ergo scribitur Jhere.quin
quagesimo.Et sunt verba iudicis ad angelos malos de
peccatore condemnato sic dicentis Reddite ei scđm opꝰ
suum.iuxta omnia que fecit facite illi.Et ergo si volue
ris ante christum autumnũ bonũ habere t multis fru
ctibus abundare. semina nũc largiter in hoc vere huiꝰ
presentis vite.nam qui parce seminat parce t metet.Et
qui seminat in benedictionibus.de benedictionibꝰ t me
tet. Vt habetur scđo ad chorinthios decimo Sic etiaꝫ
qui seminat in maledictionibus t peccaeis:de eisdeꝫ me
tet Nam vt dicitur puerbio communi Quod sibi quiſ
quis serit presentiꝫ tempore vite Hoc sibi messis erit cũ
dicitur ite venite. Tercium vero ꝓpter quod sententia
iudicis est terribilis t desolata est omni dolore plena dã
natorum a deo t angelis. t ab omnibus sanctis separa
tio eterna.cum pars sinistra a demonibus rapietur In
instanti enim t sine mora illa horribili sententia ab ore
christi promulgata erunt parati demones crudeliſſimi.
rapientes animas miserorũ. ducentes eas velociter ad
supplicium sempiternum: Hoc etiam patet figuratiue.
Hester vij.de ministris assueri regis.qui erant auidiſſi
mi ad suspendendũ aman Vnde dicitur ibidem.necnõ
verbum de ore regis exibat t operuerũt faciem eiꝰ mi
nistri regis Sic diaboli statim in illo die erunt paratiſ

simi ad recipiendum statim animas pcc̃ox Et hoc ē qđ dicitur in lamentationib⁹ Jhere.i.capi: Omnes persecutores eius apprehenderunt eam. Unde chrisostom⁹ in libro de reparatione lapsi Cogita seuos illos ⁊ horrẽdos penarum ministros: qui peccatores precipitant ad supplicia sempiterna. Item hugo de sancto victore Cogitores horribiles qui nunq̃ miserẽtur eruut parati vt data sententia: te damnatum rapiant ad tormenta sempiterna. Tunc miseranđ miser lamentando dicet Susceperunt me sicut leo paratus ad predam. ⁊ sicut catulus leonis habitans in abditis O dolor ineffabilis. o pena indicibilis talis amarissime persecutionis. Unde bernardus in meditationibus suis sic ait. Quis putas meror erit. quis luctus. que tristicia. quando separabuntur mali a consortio iustorum ⁊ a visione dei. ⁊ traditi in potestatem demoniũ: ibunt cum illis in ignem eternum. Ibiq̃ erunt sine fine in luctu ⁊ gemitu Procul elongati a beata patria paradisi. ⁊ in iehenna nũq̃ lucem habituri iuxta quantitatem culpe penam sustinentes. tunc illi miseri peccatores de omni redemptione desperantes vsq̃ in eternum non videbũt lumẽ. nã interibunt in inferiora terre. tradẽtur i man⁹ gladij partes vulpiũ erunt hoc est ipsox demoniũ qui sunt fraudulenti ⁊ nequissimi ad nocendum omib⁹ De hac separationis pena sic dicit chrisostom⁹ i libro de raparatione lapsi. nonnulli imperitorum putãt sibi satis esse ⁊ optabile videri si tãtũmodo careãt iehenna. Ego aũt multo grauiores q̃ iehenãs esse dico esse cruciatus. remoueri ⁊ abijci ab illa gloria. nec puto acerba esse iehenne supplicia. Ut sunt illa: De quibus audi quid dicit beatus petrus. Torquetur is q̃ arcetur a cõspectũ christi hoc crede mihi penis oĩbus grauius Et hoc solum est qđ supat ⁊ iehennã Uñ idez sup illud mathei xvi. Excidet ⁊ in ignẽ mittetur Intol

lerabilis res est ihenna ⁊ supplicium horribile. Tamē si mille quis ihennas ponat.nil tale est duruz quale ab honore illius glorie ꝑpelli ⁊ exosum esse a christo Nam scōm augustinū Reprobi mallent omne tormentū sus tinere cū videre faciem iudicis irati. Unde iohelis scdo A facie eius contremuit terra.moti sunt celi ⁊ stelle re traxerunt splendorem suum.a facie eius trepidabūt po puli Certe domine tūc peccatores infirmabuntur ⁊ pe ribunt a facie tua. Et hoc pre dolore nimio.cum eam vi derint auersam.⁊ quo ad ipsos terribiliter commotam et crudelissime dicentem illud ihremie xviij. Dorsum ⁊ non faciem ostendam eis in die perditionis eorum O q̄ lis separatio O q̄z grauis ⁊ amara tūc diuisio cuius libz peccatoris a facie domini taliter indignantis.⁊ horribi/ ter dicentis. Amen dico vobis nescio vos: Unde q̄daz Carorum tristis discessus tristior istis. Corporis ⁊ ani me tristissimus a deitate Charissimi ꝑpter hec omīa su pradicta et quasi infinita alia qne breuitatis causa omit tuntur.expergiscimini ⁊ leuate capita vestra.ac omni ti more ⁊ tremore diē illum precauete Nam sicut dicitur sophonie primo. Iuxta est dies domī magn⁹ iuxta ⁊ ve/ lox nimis Et ergo dicitur ysaie xiij. Uigilate.q; ꝑpe est dies domini.vigilate itaq; quia nescitis diem neq; ho/ ram.ita vt scribitur mathei xxv. Unde prime ad thessa lonicen vltimo Frēs ista diligēter scitis quia dies domi ni sicut fur ita in nocte veniet Cum enim dixerit pax ⁊ securitas tunc repentin⁹ eis superueniet īterit⁹. ⁊ sicut dolor in vtero habentis ⁊ non effugient Vos autē fra tres iam nō estis in tenebris. vt vos dies illa tanq̄z fur comprehendat. Uos enim filij lucis estis ⁊ filij dei. Igi tur non dormiamus sicut ceteri. sed vigilemus ⁊ sobrij simus Hec vbi supra Item luce xxi. Attendite vobis ne forte grauentur corda vestra in crapula ⁊ ebrietate. et curis huius vite.⁊ veniat super vos repentina dies illa

tanq̃ laqueus enim ſuperueniet in omnes qui ſedẽt ſu
per faciem vniuerſe terre Vigilate itaq; frẽs omni tẽ
pore orantes vt digni habeamini omia iſta fugere que
ventura ſunt. ⁊ ſtare ante filium hominis. Hec omnia
ibidem Nam in veritate ibi erit timor ⁊ tremor ⁊ into
lerabilis dolor. Unde iobelis ſcõo. Magnus eſt dies do
mini ⁊ terribilis valde. quis ſuſtinebit eum Et yſaie. ij.
Et introibunt in ſpeluncas petrarum a facie formidi
nis domini ⁊ voragine terre. ⁊ a gloria maieſtatis eius
cum ſurrexerit percutere terram. Hunc enim in ſtemi
tu conculcabit terram ⁊ in furore obſtupefaciet gentes
Sicut ſcribitur Abacuc tercio. Et ideo dicitur yſa. de
cimo Quid facietis in die viſitationis ⁊ calamitatis de
longe venientis. ad cuius fugietis auxiliuz. Certe pec
catori tunc nullũ erit refugiũ. nullum ſolamẽ ſeu adiu
torium Unde ancelmus in libro de ſimilitudinibus A
dextris erunt peccata accuſantia. a ſiniſtris infinita de
monia Subtus horridum chaos inferni. deſup preſen
tia iudicis irati Foris mundus ardens. intus conſcien
tia vrens. vix iuſtus ſaluabitur. Peccatori autẽ ſic dep
henſus quo fugiet. latere tunc erit impoſſibile. ⁊ appare
re intolerabile Item eſt dicta ſententia eo magis formi
dabilis ⁊ timenda. quia non ſolum corpus diſiudicat. ſz
etiam ipſam animã condemnat Unde legitur in exem
plo Duo fratres quorum vnus erat fatuus ⁊ alter ſapi
ens. ibant pariter eadem via. Cum autem veniſſent ad
biuium vbi erant due vie. vna delectabilis ⁊ pulchra. re
liqua vero inabilis ⁊ aſpera Fatuus videns viam delec
tabilem. dixit ſapienti Eamus per hanc viam Sapiẽs
reſpondit Frater ⁊ ſi via iſta delectabilis eſt. tamen ad
malum hoſpicium in fine deducit. Unde conſulo per a
liam viam tranſeamus. nam quamuis ipſa ſit aſpera et

inabilis .tamen ducit finaliter ad hospicium laudabile et pulchrum nīs.magne honestatis ⁊ quietis Respondit fatuus frater Dagis volo oculis meis credere q̄ tibi de his que tu non vides. Et sic se posuit ille fatuus ī via delectabili ⁊ amena. Quod sapiens videns nolens eum relinquere ipsum sequebatur Pergētes autem pariter inciderunt statim in latrones. qui eos ab inuicem separantes posuerunt in carceribus diuersis: Factum est autem vt rex illius terre preciperet quadam die omnes īcarceratos ad se adduci.vt ipsos iudicaret ad mortem Venientes autem isti duo fratres inter ceteros cū se mutuo viderent.sapiens sic dixit regi O domine mi rex ⁊ iudex: valde conqueror vobis de isto fratre meo. Nam cum essemus pariter in via.⁊ ipse sit fatuus. ego vero sapiens sum reputatus. Ipse enim michi nolebat credere vt iussemus per quandam bonam viam quam sibi demonstraui.sed fecit me secum ire per quandam viam malam.vbi cecidimus inter latrones.vnde reus est mortis mee.Ad hec fatuus dixit Domine mi rex. Ego aduersus fratrem meum maiorem habeo causam conq̄rendi Nam cum ipse sapiens sit non debuisset tam faciliter me secntus fuisse per viam quam sciuit fore malā. Quod si non fecisset.redijssem vtiq; et secutus eum fuissem.et presens periculum nullatenus iucutrisset. Vnde vere reus est mortis mee. His verbis ex vtraq; parte auditis.rex talem protulit sententiam dicens Tu fatue noluisti sapienti credere. ⁊ tu sapiens secutus es fatuum.igitur vos ambo debetis morte condemnari Sic ergo erit fratres charissimi in die iudicij. et in consummatione seculi cum exibunt anime de latibulis suis. et corpora de sepulchris suis.ad recipiendum iudicium de commissis omnibus operibus suis ⁊ omissis Nam cor

pus fatuum quia noluit sequi consilium anime sapien/
tis. ⁊ spūs sapiens. qz secut⁹ est corpus fatuum Igitur⁹
demnabuntur ambo in iudicio extremo Et hac de cau/
sa sententia iudicis dicitur gladius ex vtraqz parte acu
tus. vt habetur apoca. primo. Nam percutiet tam quo
ad corpus q̄ quo ad animam miserum peccatorem Un
de mathei x. Illum timete qui potest corpus ⁊ animam
perdere in iehennam. Item dictam sententiam reddit
multum formidabilem ⁊ timendam qualitas ipsius iu/
dicis Est enim ferenda a iudice circūspecto immo pru/
dentissimo qui non poterit falli Nam omnia sibi cog/
nita sunt ⁊ nota Ipse enim nouit abscōdita cordis scru
tans corda ⁊ renes deus Unde ad hebreos iiij. Omnia
nuda et aperta sunt oculis ei⁹ Deus enim intuetur cor
vt habetur primi regū xvi. Unde eccl̄s. vicesimotercio
Quli domini multo plus lucidiores sunt sole: circum/
spicientes omnes vias hominū. ⁊ profundum abissi ⁊ ho
minū corda intuentes in absconditas partes. Et ergo
vt dicit boecius Magna nobis indicta est bene faciendi
necessitas. cum agam⁹ omnia añ oculos iudicis cernen
tis Item ibere. xxxij. Oculi tui aperti sunt super omēs
vias filiorum adam. ⁊ reddas vnicuiqz scōm vias suas
⁊ scōm fructum adinuentionum ei⁹ Iste est iudex valō
metuendus cui perspicabile omne solidum ⁊ apertū oē
secretum. cui obscura clarent. muta respondēt. mens si/
ne voce loquitur ⁊ silentium confitetur Hec etiam sen
tentia ferenda est a iudice nouissimo. qui nō poterit flec
ti. nam iudicabit orbem terrarum ī iusticia dei populos
in equitate. nullius etiam veretur potentia. nec alicui⁹
accipit personam. nec aliquo munere tūc placatur Un
de deutroñ. decimo Deus magnus potens ⁊ terribilis
qui personam nō accipit nec munera. Certe tunc plus
valebit pura conscientia q̄ marsubia plena Tunc diui
tibus nihil proderit diuitiarum copia. sed solum pietaz.

iusticie ꝑsunt opa. Unde ezechie.vij. Argẽtum eoꝝ fo
ras eĳcieꝫ:et aurum eoꝝ in sterquiliniũ erit Argẽtum
et aurum nõ valebit liberare in die furoris dñi Tũc ap
parebit vol⁹ seculi falsitas mũdi:ac vilitas ⁊ ĩdignitas
omnium diuitiarꝝ. O q̃ dulce.q̃ iocũdum erit tũc odis
se mundũ: ⁊ q̃ triste:q̃ amarũ habuisse mundũ carum.
Hec sentẽtia ferẽda est a iudice q̃ precibus nõ corrũpit
neq; mitigat Prouer.vi. Nõ acquiescet cuiusq̃ pcib⁹.
Et ideo vt ỏt Criso. Ubi angeli ꝑ hominib⁹ nõ interce
dent Quia iust⁹ iudex tunc nõ faciet misericordiam:sed
reddet vnicuiq; scỏm merita vel demerita. equam ⁊ in
flexibilem iusticiam Unde Ezechiel.vij. Scỏm viam
eoꝝ faciã eis.⁊ ỹm opa coꝝ iudicabo eos: ⁊ scient qꝛ ego
domin⁹ Et ergo Job.ix.expauescens dicebat Uerebar
omnia opa mea sciẽs qꝛ nõ parcis delinquẽti. De his oĩ
bus ait Bernñ.in ꝑsa. Juste quidem iudicabit nec perso
nã acceptabit prece nec corrumpeť:sic nec precib⁹ flecteť
Et igiť labora diligẽter illuc deferre iusticiam. vbi mi-
sericordiam nõ poteris inuenire. Nam vt scribiť Pro-
uer.xi: Nõ ꝓderũt diuitie in die vltionis:sz iusticia libe
rabit tũc a morte. Carissime si scholares lcõnes suas ne
sciẽtes valde timẽt de examĩe magistri. qꝛ forsitan acri
ter corrigenť. Quãtum habẽt tũc timere miseri pecca-
tores de extrema auditiõe summi magistri ⁊ iudicis: q̃
nõ studuerũt in libro iusticie ⁊ veritatis. Certe in hoc
examine q̃ nunc malignantur exterminabunť. Iniusti
eñ punienť ⁊ semẽ impioꝝ peribit. Ecõtra vero tunc
in memoria eterna erũt iusti.⁊ ab auditione mala nõ ti
mebunt. Et ideo diciť Ecci.viij. Ante iudiciũ para tibi
iusticiam. Hec sentẽtia etiam fereť a iudice crudeli ⁊ cõ
moto qui nõ poterit placari. Nam domin⁹ qui nũc na-
turaliter mãsuetus est vt agn⁹. tũc apparebit quasi leo
rugiẽs crudelis ⁊ cõmotus Unñ osee.xiij.⁊ pñt esse ꝟba
domini de suaris.gulosis ⁊ supbis in die iudicij sic dicẽ

eis Juxta desideria sua adimpleti sunt & saturati. & ele-
uauerũt cor suũ et obliti sunt mei. Et ero eis q̃si leena
& sicut pardus in via assirioꝝ. occurram eis quasi vrsa
raptis catulis: & disrumpã interiora iecoris eoꝝ & con
sumam eos q̃si leo. Quid eñ crudelius istis bestijs pote
rit inueniri. Item dr dñs ad impium cõdemnandũ.
illud Ezechie. vij. Finis venit sup te et emittam furorẽ
meum in te. & iudicabo te iuxta vias tuas & ponam cõ-
tra te omnes abhominatiões tuas. Et nõ parcet oculꝰ
meꝰ super te & abhominatiões tue in medio tui erũt Et
scitis qꝝ ego dñs. venit tempꝰ prope est dies occisio-
nis. nũc de ꝓpinquo effundam iram meam sup te. effun
dam furorem meum in te. Certe dñe sicut ignis cõbu-
rit siluam & sicut flãma comburẽs montes Ita tũc per
sequeris illos in tẽpestate tua & ĩ ira tua turbabis eos
Tũc enim exardescet sicut ignis ira tua. & in furore ob
stupefacies gẽtes. De quo dicit̃ ysa. xxx. Ecce nomẽ dñ
mini de longinquo veniet ardens furor eiꝰ et grauis ad
portãdum labia eiꝰ repleta sunt indignatione & lingua
eius q̃si ignis deuorãs & spũs eiꝰ quasi torrẽs inundãs
vsq; ad medium colli. ad perdẽdas gẽtes ad nihilũ hũc
furorem ꝑuidit iob in spũ cum dixit. Quis mihi tribu
at vt in iferno ꝓtegas me & abscõdas me donec pertrã
seat furor tuus. Vere tãta erit tũc seueritas iudicis. ꝙ
nec vobis poterit exprimi: nec mẽte cogitari Omnia eñ
iudicia ab inicio mũdi sup humanum genꝰ habita sunt
tanq; stille et scintille respectu furoris dñi: quem in hoc
iudicio exercebit. Ecce q; districtꝰ veniet ad iudicium.
qui mitis resurrexit & ad celum ascendit. Eñ grego. in
omelia sup illud iohan. xx. Thomas vnꝰ ex duodecim q̃
dicit̃ didimꝰ sic ait. Frẽs vitam vestrã moresq; cõponi-
te. & is qui mitis resurrexit a mortuis: q; strictꝰ in iudi-
cio veniet preuidete. Certe in die tremẽdi examinis sui
cũ angelis & archãgelis. cũ thronis & dñationibꝰ. cum

principatib⁹ t potestatib⁹ apparebit.celis t terris ardē
tibus:cunctisq; elemētis in obsequij sui terrore commo
tis.Hūc ergo tanti pauoris iudicem añ oculos vestros
ponite.hūc ventur̄ timete vt hūc ventur̄ nō timidi sz
securi videatis. Timēdus est ergo nobis.ne tūc timeat
Terror ei⁹ ad vsum bone actiōis nos exerceat.met⁹ illi
us vitam nrām a prauitatib⁹ compescat. Certe si aliq̄s
vest̄ cum suo aduersario cām dictur⁹ in iudicio die cra
stina essz exhibēnd⁹ toram fortasse noctem insomnē du
cet q̄d sibi dici possz.quid obiectionib⁹ respondēret secū
sollicita t estimanti mēte volaret.vt iudicem inueniret
asperum vehementer metueret et noxius apparēt for
midaret. Et q̄s ego aut q̄d ego Pulmirū non lōge futu
rus post hoiem vermis:post vermē puluis. Si ergo tā
ta cura ptimescit iudicium pulueris q̄ intentiōe cogitā
dum est.q̄ formidine p̄uidendū est iudiciū tāte maiesta
tis.Hec omnia idem vbi supra Sūt t q̄dā alia p̄dictam
sentētiam grauātia Primū videlz qr ibi nō est ptās re
sistēdi.Sapiētie.xi. Virtuti brachij tui q̄s resistet. Et
ysa.xliij.Quis resistet iudicio tuo Verc null⁹ potest re
sistere:sz oēs generalit oportet cōparēt ac sniam summi
iudicis siue velit siue nolint corā angel' exspectare Ipse
em̄ loquit p ysaiam.xlvij.ad pctōrem condemnādum in
hec vba Reuelabit ignomī tua.t videbit obprobriū tu
um. Vltionem capiam t nō resistet mihi hō Vln̄ iob ix
De⁹ cui⁹ ire resistē nemo pt. Nā si fortitudo q̄rit robu
stus ē Vln̄ hester.xiij.Pone de⁹ rex oipotēs in dcōne tua
cuncta sunt posita t nō est q̄ possit resistē voluntati tue
Tu em̄ feciste celū t terrā.t q̄cq̄d celi ambitu continet
dñs oim tu es:nec est q̄ resistat maiestati tue. Iste ē ma
gn⁹ dñs.t fortz t potēs:c⁹ magnitudis t potētie nō est
nūer⁹ neq; finis Nullū etiā q̄ntūcūq; magnū ipe tibit
Sap.vi.nō vebit dñs magnitudinē c⁹q̄:qm̄ pusillū t
magnū ipe fecit Dēs em̄ subiecti erūt pedib⁹ e⁹ t tibūt

ipsum in die illa vehemēter. Nam sicut dr Ezechi.vij. In die iudicij t furoris dñi rex lugebit: t princeps in/duet merore. Item Apoca.vi Reges terre t prīcipes et tribuni t iudices diuites t fortes t omnis seru9 t li/ber abscondēt se in spelūcis t in petris mōtium Et di/cēt montib9. Cadite sup nos t abscōdite nos a facie se/dentis sup thronū. t ab ira agni: qm̄ venit dies magn9 ire. Et ibidem xviij. Flebūt t plangēt reges terre qui ī babilone fornicati sunt. t in delicijs vixerūt cum vide/rint fumū incendij ei9. lōge stantes ꝓpter timorem tor/mentoꝝ Certe tūc erit tribulatio magna qualis nō fu/it ab inicio mūdi. vsqꝫ modo. Vlt dr math.xiiij. Secun/dum est q̄ dictam sentētiam aggrauat qr non est ibi lo/cus peccatorib9 se abscōdendi seu occultādi. Nam vt di/cit beat9 anselm9 Latere tūc erit impossibile. t apparere intolerabile Vlñ iob.xxxiiij. Nō sunt tenebre. t nō est vmbra mortis ibi vt abscōdant̄ qui operant̄ iniquita/tem. Item bernard9 in sermone. Audi stabūt ante tri/bunal christi. vt audiāt vocē iudicij qui obturauerunt aures suas ad vocem cōsilij Vt superi9 allegatum est. Carissime hūc diem time. hūc dñm t iadicem oīa iudi/caturꝫ cordialiter expauesce. vt eo diligenti9 possis pcta deuitare. Nam vt dr eccl.i. Timor dñi expellit peccatū Et alibi. In timore dñi omnis homo declinat a malo. Tercium est qd dictam sentētiam aggrauat. qr non est ibi loc9 ad alium appellādi nec spacium appellādi. Vlñ psal. Quo ibo a spū tuo: t quo a facie tua fugiam. Si a/scēdero in celū tu illic es: si descēdero ad infernum ades. Vnde dr domin9 de peccatore Amos.ix. fugiēt t nō sal/uabit̄ ex eis qui fugerit si descēderint vsqꝫ ad infernum inde man9 mea educet eos. Et si ascēderint vsqꝫ ad celū inde trahā eos. t abscōditi fuerint in vertice carmeli inde scrutās auferam eos Et si celauerint se ab oculis meis ī fundo maris. ibi mādabo serpēti t mordebit eos

Et si abierint in captiuitatem coram inimicis suis ibi mandabo gladio & occidet eos. & ponam oculos meos super eos in bono & in malo. Et ergo iob. x. dñs omnia iudicaturus sic dt Nō est qui de manu mea possit eruere Certa sunt plane vidco vbiq nos inueniet manꝰ omnipotētis. Eñ autor de curru anime. Quid facies diues nusquam tutus bene vives. Quo te cōuerres quo cursum perdite vertes. Quo vertes cursum non tutus es hic neq sursum. Si miser ascēdis celos vel ad infera tēdis. Imperat in celis ferus est vel ad ifera telis. Si mare queratur rex iste mari dominat. Nusquam tutꝰ eris sed vbiq repertꝰ haberis. Telere vere ita nullibi patebit fuga vel in morte nec in vita. O q̄ bene aduertebat hec beatꝰ eleasarus qui sic inquiens dicebat. Manꝰ omnipotentis neq viuꝰ neq defunctus effugiam vt habetur. ij. machabeoꝝ. vi. Ex dictis igitur patet multiplicit q̄ finale iudicium erit omnibꝰ metuendum. & hec ꝓpter accusationem plurimoꝝ ibi sustinēdam. Et ꝓpter rationem vniuersoꝝ generaliter reddēdam Et ꝓpter diffinitiuā sentētiam tūc a iusto iudice horribiliter ꝓferēdam. Cui ergo memoria prescruat non īmerito quemlibet a peccatis

¶ Sequūtur exēpla de secūdo nouissimoꝝ

De extremo iudicio.

Legit ī libro de ortu carthusiēsiū q̄ quidā doctor p̄cipuus. & vita vt videbatur & fama doctrina & sapientia inter omnes doctores parisiēses excellēter honoratꝰ & mirabilit gracioſus graui et vltima infirmitate p̄uentus nō diu decumbēs diem clausit extremū. Cuiq tota die illa qua defunctꝰ est more parisiēsi in aula funé in feretro decumbēte fuissent cātata officia defunctoꝝ. in crastino mane cōgregata ibidem vniuersitate parisiēsi tam scholarium q̄ doctoꝝ vt tam honorabili viro solemnis & venerabis p̄beret funeralis officij sepultura ¶ Cum igit re-

nerēdi viri feretrum in quo fun⁹ iacebat eleuare vellēt
ad ecciam deferēdum subito cūctis stupentib⁹ qui mor
tu⁹ videbaf̄ ⁊ erat eleuato capite resedit in feretro ac oī
bus audientib⁹ alta ⁊ terribili voce clamauit Justo dei
iudicio accusat⁹ sum Et hoc dicto caput deposuit ⁊ decu
buit mortu⁹ sicut prius Qua voce cuncti attoniti ⁊ ter
riti deliberauerunt ipsum illo die nullo modo fore sepe
liendū ſꝫ vsq; ad crastinū reseruādum Mane ergo seqn
ti cum multitudo magna cōueniſſꝫ. dictumq; fun⁹ sicut
prius vellēt ad ecciam deportare. defunct⁹ sicut pri⁹ ele
uato capite doloroſa ⁊ terribili voce intonuit Justo dei
iudicio iudicat⁹ sum. Quam vocem multitudo audiens
et intelligēs stupuit plusq; prius. Et alterutz interro
gantes quid sibi vellent tam insoliti ⁊ inexperti defun
cti clamores. adhuc determinauerunt ipsum nisi in alio
crastino nullateⁿ⁹ tumulādū Tercia vero die cum ꝑp
ter ista ꝓdigia fere tota ciuitas cōueniſſꝫ ⁊ fun⁹ cunctis
prepatis ad tumulū vellēt deportare defunct⁹ sicut pri
us iam tercio altissima ⁊ mestissima voce ꝓsonuit Ju
sto dei iudicio ꝯdemnat⁹ sum Qua horribili sentētia au
dita ꝗsi omnes immēso fuerūt timore ⁊ tremore ꝓculsi
certi facti de cōdemnatiōe tāti viri qui int̄ alios vidēbaf̄
honestate vite claritate fame dignitatis excellētia ⁊ mlt̄
tiplici scīa ⁊ sapīa ꝓfulgere. Ea tempestate erat ibi ma
gister bruno doctor famosus. natione teutonic⁹ de colo
nia nō obscuris parētib⁹ natus. ecclsie etiam remēsis ca
nonic⁹ ⁊ ibidem scholarium magister qui supradictis vo
cib⁹ salubriter territ⁹ atq; cōpunct⁹ allocut⁹ est quosdaz
socios suos ibi pñtes. infrascriptis vel similib⁹ verbis
dicēs. Eia carissimi ꝗd faciem⁹ Omnes simul perimus
non saluabimur nisi qui fugerit. Si ī viridi hoc fit ī ari
do quid fiet. Si homo tāte dignitatis tante litterature
tāte scīe. qui vivebaf̄ tam honeste vite qui erat tam cele
bris fame sic indubitāter est damnat⁹ quid nos miseri

hoīnīculi faciem⁹. Hi lugubri voce vni⁹ homunciōnis
tam horribili ac stupendo timore ac tremore concussi ac
stupefacti sum⁹ quid faciem⁹ cum rugitus leonis cū ex-
tremi iudicij tuba in aures nostras p̄crebuerit cum om
nes audierimus Surgite mortui venite ad iudicium.
Quomodo in tam horribili iudicio vbi columne celi cō
tremiscent. t angeli terrebuntur t territi cogentur ap-
parere Vbi tūc latebim⁹ Impossibile erit latere intolle
rabile apparē Fugiam⁹ igitur a facie gladij p̄occupe-
mus faciem dñi in cōfessione Venite adorem⁹ t p̄cida
mus ante deum plorem⁹ coram dño qui fecit nos Post
q̄ igit̄ vocem ei⁹ audiuim⁹ non obdurem⁹ corda nostra
sed exeam⁹ de medio babilonis egrediamur pentapolim
igne t sulphure iam succēsam. t exemplo beati pauli be
remite t beati anthonij arsenij cuagrij t alio⁹ sanctorū
cum b̄eato iohāne baptista antra deserti queram⁹ in mō
tibus nos saluos faciam⁹ vt eterni iudicis iram t sentē
tiam damnatiōis eterne euadam⁹ t peruenire possūm⁹
ad portum t trāquillitatem salutis eterne His t simili
bus vbis t sentētijs seipsum t quosdā socios alloquēs
et exhortās Deliberauerūt ipse t sex alij viri probi secū
abrenūciare mūdo t omnib⁹ pompis eius t ad p̄fectam
penitētiam peragēdam heremi deserta cōperentia que-
rē: t ibidem relictis omnib⁹ delicijs diuitijs t honorib⁹
hui⁹ mundi accipe singuli cruces suas t nudum christū
nudi per artam viam sequi t latam ac spacioſam dese-
rere que amatores t sectatores mundi perducit ad sup
plicia damnatorum. Et quia audierāt famam sanctita
tis sancti Hugonis episcopi gracianopolitani qui pri⁹
aliquo tempore eiusdez magistri brunonis in scholis so
cius credidit extitisse spūsancto inspirāte simul ad san-
ctum episcopum memoratum accedere decreuerunt et
eiusdem cōcilium t auxilium requirere vt in eius dioce
si quam audierāt multis desertis montib⁹ abundare lo-

cum congruū obtinerent in quo ſuū ſanctum ac ſalu/
bre ꝓpoſitum poſſet effectum mancipare Septem igi/
tur ſancti viri infraſcripti prefata de cauſa ad p̄dictum
ſanctum epiſcopū duce ſancto ſpū peruenerunt Et vt
vtar omniuo verbis ſcriptis in legenda vite ſancti hu
gonis epiſcopi memorati per ſummū pontificē innocē
tium qui eū canonizauit approbata ⁊ cōfirmata adeſt
magiſter bruno vir religioſus ſciētiaq; famoſiſſim⁹ ho/
neſtatis⁊ grauitatis ac totius maturitatis quaſi quod
dam ſimulachrum Habebat autem ſocios magiſtꝝ lau
duinum qui poſt eum extitit prior carthuſie⁊ duos ſte
phanos hij ſancti rufi canonici fuerūt ſed deſiderio vi/
te ſolitarie eis ſeſe cōiunxerūt hugonem quoq; quē cog
nominabāt capellanum eo q; ſol⁹ ex ipſis ſacerdotis offi
cio fungeret duos quoq; laicos quos appellam⁹ cōuer/
ſos andream ⁊ garinum Querebāt autem locum here
mitice vite cōgruū nectumq; repperāt. Hac igitur ſpe
ſimul ⁊ ſuaui ſancte cōuerſationis odore trahente vene
runt Quos epiſcopus non ſolum grataner ſed ⁊ reue
renter ſuſcepit ⁊ tractauit ⁊ voti compotes fecit Ipſo
namq; conſulente iuuante ⁊ cōmunicante carthuſie ſo
litudinē intrauerūt atq; exſtruxerūt anno domini mil
leſimo octuageſimoquarto. epiſcopat⁹ vero dicti ſancti
hugonis quarto viderat autem prefat⁹ ſanctus epiſco
pus circa idem tempus per ſomnium in eadem ſolitudi
ne deum ſue dignationi habitaculum cōſtruentem ſep
tē etiā ſtellas itineris ſibi ducatū preſtātes erāt vero hi
ſeptē Quapropt nō iſtoꝝ tm̄ ſz ⁊ q; ſucceſſerūt eis cōſi
lia liēter amplex⁹ eſt ⁊ vſq; ad mortē carthuſie habita
tores cōſilijs ſemp ⁊ beneficijs fouit. licet vero ⁊ primi
tus diuini amoris totus arderet incendijs nō aliter tm̄
ad diſcipline ecclestis exercicia eorū exēplis ac familiari
tate inferbuit q; ſi flāmanti quis faci plures alias circū
ponat ardētes. Erat autem ⁊ cum eis non vt dñs aut

epiſcop⁹ ſed vt ſeru⁹ ⁊ frater humilim⁹ ⁊ ad cunctorum
quātum in ipſo erat obſequia patiſſim⁹. adeo vt vir ve-
nerabilis wilhelm⁹ tunc prior ſancti laurētij poſtea ſcī
theofridi abbas magiſtro brunoni etiam ipſe religioſa
deuotiōe nō mediocriter alligat⁹ beati hugonis cōtuber
nalis bini quippe tūc p ſingulas habitabāt cellas apud
magiſtꝝ brunonem nō leuiter cōqueret q̄ pene omnia
ad humilitatem ſpectātia intra cellulā ſibi patri paret
officia ⁊ epūs nō ſaltem ſecum vt ſoci⁹ ſed poti⁹ cōuerſa
ret vt famul⁹ Intantū autem heremū deuot⁹ incolebat
et ſedul⁹ vt eum magiſter bruno nōnunq̄ exire compel
leret dicēs Ite ad oues veſtras eisq̄ q̄ debet ⁊ exſoluite

Aliud

Refert rector iacob⁹ carthuſiēſis in libro de pcīs mē
talib⁹ criminalib⁹ Duo frēs religioſi honeſte cōuerſati
onis ſe mutuo cordialiter dilexerūt int̄ quos vn⁹ mor-
tu⁹ alteri apparuit in orōne pcumbēti Quem viu⁹ vi-
dēs in vili habitu ⁊ vultu meſto inq̄ſiuit cur ſic appare
ret Rn̄dit defunct⁹ tribus vicib⁹ dicens Nemo credit.
nemo credit. nemo credit. Queſiuit viu⁹ quid eſſet q̄d
nemo credit Reſpōdit defunctus q̄ diſtricte iudicat de
us ⁊ q̄ ſeuere punit His dictis diſparuit ⁊ viuētez fra
trem magno timore cōcuſſum dereliquit

Aliud

Quidam rex fuit magn⁹ ⁊ glorioſus ⁊ factū eſt proce-
dēte illo in curru deaurato cum regali obſequio obui-
aſſe illi duos viros attritis ⁊ ſordidis indutos veſtib⁹
attenuatas macie ⁊ pallidas facies habētes. vt ergo rex
vidit illos deſiliēs cōfeſtim de curru ⁊ in terram proci-
dēs adorauit ⁊ ſurgēs amplex⁹ eſt eos affectuoſe oſcu-
lās Magnates vero illi⁹ ac pceres de hoc indignati ſūt
arbitrātes eum feciſſe indigna regali gloria nō tamen
auſi in faciem illum reprehendere germano fratri ei⁹ ſug
geſſerūt vt ei loqueret ne tāte excellētie diademati tan

tam inferat cõtumeliam Qui cum fratri ista diceret et
ei⁹ humiliationez reꝑhẽderet ei rex respõsum dedit qđ
tamẽ ille nõ intellexit. Consuetudo autem erat illi regi
quãdo sentẽtiam mortis cõtra aliquem dictabat ꝓconẽ
suũ ante ianuã illi⁹ cum tuba huic officio deputata mit
tere. Cui⁹ voce omnes cognoscebant mortis reum esse.
Vespere igit veniẽte misit rex bucinam mortis tubici
nare añ ianuam fratris sui. Quam cum audissz ille de
salute desperãs tota nocte sua disposuit ac summo dilu
culo nigris z lugubrib⁹ indutus vestib⁹ cum vxore z fi
liis pergit ad fores palacij flens z lugẽs. Quem rex ad
se ingredi fecit z videns eum lugẽtem ait. O stulte z in
sipiens si tu sic timuisti preconẽ germani fratris tui ad
uersus quem te nihil deliquisse cognoscis. quõ mihi reꝑ
hensionem intulisti qz in humilitate salutaui z osculat⁹
sum ꝓcones dei mei sonorabili⁹ tuba mortem mihi signi
ficãtes z terribilẽ dñi occursum cui multa z magna me
ipsum peccasse cõscius sum. Ecce deniq; tuam arguens
insipiẽtiam isto vsus sum mõ. Nũc vero z illoz qui te
miserũt ad mei reꝑhensionem stulticiam arguẽ curabo
et ita frẽm instructum remisit domũ precepit autẽ fieri
de lignis quattuor arcellas et duas quidẽ vndiq; auro
cooptas ossaq; mortuoz putẽtia mittens in eis aureis
obserauit seris. Alias vero duas pice z bitumine lini⁄
ens repleuit lapidib⁹ pretiosis z inestimabilib⁹ margari
tis z omniũ vnguentoz odoribus funiculisq; cilicinis
astrinxit: deinde accersiri fecit reꝑhensores suos magna
tes sz illos z ꝓceres z posuit añ eos q̃ttuor ipsas arcel
las vt estimarẽt quãto quidẽ iste quãto vero illo precio
sint cõdigne Illi vo deauratas magni ꝓcij iudicauerũt
Expedit eñ inquiũt regalia diadẽmata poni. Que vo
illinite pice z bitumine erãt vili quodam z exili precio
diguas dixerũt. Rex autem dixit ad illos, Scibam et
ego talia vos dicturos exterioꝛib⁹ enim oculis exterio⁄

ra cernitis. ⁊ tamē non ita oporteret facere. ſz internis oculis intrinſecꝰ repoſita expedire ſiue honorem ſiue cō tumeliam. Et mox p̄cepit vt aperirent̄ arcelle deaurate ex quibꝰ reſeratis dirꝰ fetor exalauit ⁊ fetidiſſimꝰ viſus eſt aſpectꝰ. Ait ergo rex Iſte typꝰ eſt eoꝝ qui ſplendidis quidem ⁊ glorioſis induūtur veſtibus ⁊ potentia elati ſunt ſz intrinſecus mortuis maligniſq; operibꝰ referti ſunt. Deinde picatas bituminataſq; precipiēs diſſolui et aperiri ⁊ cunctos qui aderāt letificauit eorū que intꝰ erāt ſplendore ⁊ odore. Tūc ait ad illos Scitis quibus ſimilia ſunt iſta Humilibꝰ illis qui vilibꝰ operti erāt ve ſtimētis quoꝝ vos exteriorem attēdentes habitum cō tumeliam putatis meam aī faciem eoꝝ in terra adora tionem Ego vero intellectualibꝰ oculis reuerētiam illo rum ⁊ decorem cōſiderās animaꝝ glorificatꝰ quidem eo rum tactu omni corona ⁊ regali vniuerſa purpura p̄ci oſiores iſtos exiſtimaui Illos igit̄ cōfundens docuit ne errarēt in his que foris apparerēt ſz interna attēderēt

Item aliud ex libro apum

Magiſter ſymon de tornaco pariſius in thcologia re gebat. Et erat excellens doctor ille ſuo tempore ſed con tra decētiam talis officij incontinens et ſuperbus Dic cum ſuper omnes doctores ciuitatis auditores haberet et in ſchola coram omnibus de humilitate altiſſime do ctrine chriſti queſtionem diſputatione prehibita termi naret in fine tandem in reprobum ſenſum in execran da contra chriſtum blaſphemie verba prorupit. Tres ſunt inquit qui mundum ſectis ſuis ⁊ dogmatibus ſub iugarunt. moyſes chriſtus ⁊ machometus Moyſes pri mo iudaicum populum infatuauit. Secundo chriſtus a ſuo nomine chriſtianos. Tercio gentilem populum machometus. Nec mora euerſis oculis ſcilicet pro hu mana voce horribilem. mugitum emiſit et epilentis

ſtatim eliſus in terram die tercio eiuſdem morbi mor/
tem accepit plaga ergo inſanabili percuſſit cum omni/
potēs ⁊ omni ſciētia vſq; ad prima litteraꝝ elemēta pri
uauit. ſꝫ grauiori in anima cum hac plaga pcuſſus eſt.
Cum vſq; in diem mortis ſue quaſi mut⁹ compat⁹ eſt
iumētis inſipientib⁹ ⁊ in luxurie feditate pmāſit Et vi
de ſumme ammiratiōis miraculum Alleydem fornicari
am cōcubinam ſuam nomīare poterat ⁊ ſciebat Boeci
um vero de trinitate qui iuxta eum ad ſpectaculum po
nebaꝫ quem olim corderen⁹ ſcierat poſt inditam plagā
nec nomīare nouerat nec valebat Nō trāſgrediarꝫ er/
go terminos cōſtitutos et pium modū ſemp habras in
ſcripturis

Aliud ex libro apum

Iuuenis quidā in theutonie partib⁹ ex ſanguine princi
pum pleniſſime generoſus ſꝫ morib⁹ ⁊ vita degener epi
ſcopatū male funct⁹ accepit Qui rapinis ⁊ luxuriis ve
recūde primo ſꝫ inverecūdiſſime poſtmodū operam de
dit Caſtigauit autē eum domin⁹ flagello multiplici ſed
cum abuteret eo in ſupbiam dedit eum dñs in mortem
reprobam Qua in hora venerabilis conrad⁹ deo dign⁹
hildemēſis epiſcop⁹ ad matutinas intēpeſte noctis ſilē
tio ſurrexerat illiſq; dictis reſederat ad ſtudium factu/
rus in die ſermonem Nec mora rapt⁹ in ſpū vidē ſe vi
ſus eſt epiſcopū quendā velata facie ſꝫ infal' inſignituꝫ
ad tribunal iudicis rapi Dox aſſunt truci vultu ſatel/
lites accuſant epm. vn⁹ in rapina ali⁹ in cede hoīm atq;
alij in luxuriis lubricātem Hunc iudex aſſeſſorib⁹ ſuis
ait Accuſate diſcutite libiate iudicium ferte ſentētiam
nec mora aſſeſſores parāt iudici ferūt in cōmune ſentē
tiam iudex approbat latam Accedūt miniſtri ſupra fu
liginem nigriores ⁊ ablata mitra de capite anulum ca/
ſulam dalmaticam ac reliqua epiſcopalia indumēta de/
tracta. ad pedes iudicis deponūt. nudumq; relictum cū
clamore rapiunt ciulātem et a facie iudicis trahunt ad

tartara nihil secum preter peccata portārem Vox assessores iudicis surgūt ⁊ cum cantu sonoro subiungunt. Dum tempꝰ habemꝰ bonum ad omnes operemur. His visis in spū dictꝰ hildemēsis episcopꝰ in se reuersus cogitare cepit quisnam fuerit ille miserabilis pſul Cum ecce quidam ad ostium pulsans intromissus est cum lachrymis clamās talem episcopum in proxima villa venisse de vespere ⁊ sub eadem noctis hora vesptina morte subtractum. Quo audito. sanctꝰ presul miserrimo illo defuncto cōdoluit ⁊ licet inaniter quātum ad subuētionem ꝓpietate tamē lachrymas amarissimas fudit.

Cæsarius

Ante ānos paucos rome quidam cardinalis defunctꝰ est nomine iordanꝰ. qui quondam de ordine cisterciensi assumptꝰ sed vita ordini in eo minime ꝯcordabat Erat enim auarꝰ valde sicut a quodam abbate audiui. Habebat autem notarium quēdam noīe pandolphū hūc cū pro quodam negocio nescio quo misisset interim exspirauit Eadem hora cum ille expleto negocio rediret mane aī lucem cateruam miserabilem in agro cōtemplatꝰ est. Hebebāt hōics in tumētis ī ore caudas habētes versis dorsis ad capita illoꝝ. Quos iordanꝰ cardinalis cuculla indutꝰ nudis pedibꝰ sequebat duobus demonibꝰ seducētibꝰ In quoꝝ aspectu dum notariꝰ nimis horreret clamauit cardinal' Pandolphe pandolphe Subsistente clerico ⁊ dicēte Quis es aut q̄d clamas? Respōdit ille. Ego sum iordanꝰ dñs tuus ⁊ mortuꝰ sum. Dicēte illo quo ducimini? ille rñdit Ante tribunal christi Et ille? Noscis q̄d de vobis sit futuꝝ Nō noui inq̄t deꝰ scit sed cū illic venero beatꝰ petrꝰ de cardinalatu meo ꝓ me redditurꝰ est rationem sanctꝰ vero benedictꝰ de cuculla q̄ si illam inde obtinere poterit saluabꝝ sinautem damnabꝝ Sicq̄ oculis eius subtractus est

Sunt ibi torrores serpentibꝰ horridiores. de formes ni

gri sed non ad vtera pigri. nunq̃ lassantur sed semp ad hec renouantur

Chrisostimus q̃ amar erit in iudicio separi a visione dei Si mille mihi iehennas ꝓponas non tantum reputo sicut ab illius glorioſe iocūditatis societate expelli et exosum fieri creatori

Item ad demetriadem ponam⁹ ante oculos

Auctoritates scōr de iudicio extremo

Gregori⁹ Pensate frēs carissimi añ cōspectum tāti iudicis quis ī illo die terror erit quādo iam in pena remedium nō erit. Que illa confusio cum reatu suo exigēte cōtinget in cōuentu omnium hominū angelorūq̃ erubescere. Quis eum pauor quem ⁊ trāquillum mens corpore nō valet etiam iratum videre. quem bene sophonias describit dicēs. dies ire dies illa dies tribulationis et angustie dies calamitatis ⁊ miserie dies tenebrarum et caliginis. dies nebule ⁊ turbinis. dies tube ⁊ clangoris: Pensate fratres extremi diem iudicij sup corda reprobrum qua asperitate ꝓphēta vidit amarescere quē tot appellationib⁹ non valet explicare

Idem Que mens erit hominis eterni iudicis presentiam non formidās. ibi eñ tunc simul omnia peccata añ oculos redeūt. ibi cuncta que cum delectatiōe acta sunt cum pudore ad memoriam reuocant

Bernard⁹ Ve mihi misero cum venerit dies illa iudicij ⁊ aperti fuerint libri in quibus omnes reat⁹ mei ⁊ cogitationes dño pñte recitabūtur

Hieronym⁹ Siue comedam siue bibam siue aliud quid faciam semper insonare videtur aurib⁹ meis illa terribilis tuba. surgite mortui venite ad iudicium. q̃ quotiēs diem illum cogito toto corpe cōtremisco.

Chrisostim⁹. Dicet autem christus damnatis Ego ꝓpter vos homo factus sum. propter vos alligatus ⁊ illusus sum ⁊ cesus sum ⁊ crucifixus sum Vbi tantarum i

iuriarum mearum fructꝰ Ecce precium sanguinis mei quem dedi p redēptiōe animaꝝ vestraꝝ vbi est seruitꝰ vestra quam p precio sanguīs mei dedistis Ego sup gloriam meam vos habui cum essem deꝰ apparēs homo.et viliorem me omnibꝰ rebꝰ vestris fecistis Nam rem vilissimam terre amplius dilexistis q̄ iusticiam meam t fidem.

Grego. O q̄ anguste erūt vndiq; vie reprobis. Superiꝰ erit iudex iratus. Inferiꝰ horrendū chaos. A dextris pctā accusantia. A sinistris infinita demonia ad infernum trahētia Intus cōscientia vrens: extra mundꝰ ardens. Viser pctōr quo ibit t sic dēphensus quo fugiet. latere em̄ erit impossibile apparē intollerabile

Augustinꝰ Dallent reprobi omne tormētum sustinere inferni q̄ faciem irati iudicis cernere. Et dicent montibus t petris cadite super nos t abscondite a facie sedentis sup thronum t ab ira agni

In diebꝰ illis querēt hoīes mortē t nō inuenient eā t desiderabūt mori t fugiet mors ab eis

Bernardꝰ Quid tam pauēdum quid tam plenū vehemētissime sollicitudinis excogitari potest q̄ iudicandis astare illi tam terrifico tribunali sub tā districto iudice expectare sentētiam

Ancelmꝰ O lignum aridum t eternis ignibꝰ dignum quid respōdebis in illa die cum exigēt a te vsq; ad ictum oculi omne tempꝰ viuendi tibi impēsum qualiter fuerit a te expensum Ue quot peccata pruent tibi ex improuiso quasi ex insidijs que non vides t fortassis terribiliora his que vides. tunc quippe cōtemnabitur quid fuerit in te inuentum. operis vel ocij vel sermonis vsq; ad mīmam cogitationem. etiam q̄ vixisti si non fuerit ad dei voluntatem directum. Pensa cuiꝰ sit formidis t horroris tuū atq; omnium cōtemptisse creatorem offendisse dominum maiestatis.

Ambrosi⁹ O anima nunq̄ excidat a memoria tua ite maledicti in ignem eternum. Venite benedicti percipite regnum O quid potest lamentabili⁹ t terribili⁹ cogitari q̄ ite maledicti in ignem eternū. Et quid potest delectabili⁹ cogitari q̄ venite benedcī pcipite regnum hec voces quaꝝ nihil terribilius vna t nihil iocundi⁹ alibi ra inueniri potest

Bernard⁹ in meditationib⁹ suis Quis putas tūc meror erit. qs luct⁹. que tristicia cū sepabunt impij a consortio iustoꝝ et a visione dei t traditi in potestatem demonū ibūt cum ipsis in ignem eternū. ibiq̄ semp erūt sine fine in luctu t gemitu. pcul quippe a btā padisi patria exulati cruciabunt in gehēna ppetua nunq̄ lucē visuri. nū q̄ refrigeriū adepturi Oz p milia miliū ānoꝝ in iferno cruciādi nec inde vnq̄ liberādi. vbi nec q torquēt aliqñ fatigant. nec q torquent aliqñ moriunt. Nihil ibi aliud audiet nisi flet⁹ t planct⁹ gemit⁹ t vlulat⁹ meroes t stridores dentiū Nihilq̄ ibi videbit nisi vermes t laruales facies. tortores atq̄ teterrima mōstra demonioꝝ Arde būt q̄ miseri i igne ekno i eternū t vltra a In carne cruciabunt p ignē In spū p pscīe ome Ibi erit dolor intollerabil'. fetor incōpabil'. timor horribil'. mors corpis t aie sine spe venie t mie. Sic tñ morient vt sp viuant t sic viuet vt sp moriant Ita aīa pctōris i inferno cruciabit sine fine p pctis t aīa iusti p bonis meritis i padiso collocabit Hūc aūt alteꝝ e duob⁹ eligam⁹ aut sp cruciari cū ipīs. aut ppetualit letari cū scīs. bonū siq̄dē. t malū mors t vita añ nos sunt posita vt ad q̄ voluerim⁹ manū extēda⁹ Si tormēta nos nō terrēt saltē pmia iuitēt

Finiūt exēpla de extrema iudicio
Secunda nouissimoꝝ.
Sequitur Terciū nouissimoꝝ.

Incipit Terciū nouissimoꝝ de inferno

Tercium nouissimoꝝ cuiꝰ salubris recoꝛ
datio a pctis ꝓhibet est infernꝰ seu iehn
na. Vñ narrat athanasius de scō anthō
nio hēmita. Qꝫ cum diabolꝰ eum tēptaꝛ
ret de aliquo pctō ipse penas eterni incē
dij pctō debitas rememoꝛās eidem apponebat Et sic tā
dem vicit diabolum ⁊ liberat a temptationibꝰ ꝑmanens
immunis a peccato Circa quā materiam inᷣ cetera sūt
tria specialiᷣ considerāda. Primū est diuersimoda no/
minatio penaliū locoꝝ. Secūdum est multimoda affli
ctio sodalium infernoꝝ. Tercīū est varia cōditio infer
naliū tormentoꝝ quoꝝ memoria valde ꝓseruat homi
nem ne cadat in peccata.

Qꝫ multimoda est nomīatio infernaliū locoꝝ

De superiꝰ positis primū principaliᷣ declarādum
est diuersimoda nomīatio penaliū locoꝝ. Igitur
sciēdum est ꝙ infernꝰ est locꝰ igneus ab infero sic dictus
Nam aīe reꝝ ibi inferunᷣ ad eternaliᷣ punicēdum Vñ
iob. vij. Qui descēderit ad infernū nō ascēdet. nec reuer
tet vltra in domū suam. Et sic infernꝰ appellatᷣ ichnna
ignis. Vñ grego. in ꝗrto dialogoꝝ. Vnꝰ quidem ichen
ne ignis credēdus est ꝫ nō vno modo oēs cruciat pctō
res. Vnusquisq; eñ inquātum exigit culpa tm̄ illic re
cipiet de pena. Item ysi. xx. li. primo de summo bono. Ig
nis ichn̄e ⁊ lucebit miseris ad augmētum pene vt vide
ant vñ doleant: ⁊ nō lucebit ad cōsolationē ne videant
vñ gaudeāt. Item ibidem In ichn̄a duplex est damna
toꝝ pena quoꝝ ⁊ mentē affligit tristicia: ⁊ corpꝰ combu
rit flāma. Ignis iste iehn̄alis ineffabiliᷣ cruciat pecca/
tores. Vnde qdꝰ sic dr in ps̄. Cadēt sup eos carbones. in ig
nē deijcies eos ī miseriis nō subsistēt. Ire dñs ī ira sua
cōturbabit eos ⁊ deuorabit eos ignis. Quapropᷣ scri/

bit ysa.ix. Igni erit cib⁹. Itē hié.xv. Dicit dñs ad dāna
tos. Ignis succēsus ī furore meo sup vos ardebit. Iste
ignis talit inflāmat⁹ est ⁊ ab ira iudicis succēsus q no/
uo incēdio nō indigebit āmodo. ⁊ vsq; ī sempiternū. Hinc
est q dr iob.xx. Deuorabit eos ignis q̄ non succēdet. D
q; dure vindicabit se tūc dñs de miseris pctōrib⁹ cōdē/
natis. Vñ ecci.vij. Vindicta carnis ipij. ignis ⁊ vmis
Differt aūt ille ignis infernalis ab isto igne materiali.
precipue in trib⁹. Primo ī acerbitate. Est em̄ acerbior
quasi in infinitū. Vñ dixit scūs sebastian⁹ cui angel⁹ ad
aurem stabat. q̄ iste ignis sensibilis ita se habēt ad ignē
iehēnalē. sicut ignis in pariete depict⁹ ad istū sensibilem
Secūdo in duratione. Nā iste ignis p̄t extingui. ille ve
ro nō. Vñ ysa. vltimo. Ignis eor nō extinguet. Item
math.iij. Paleas aūt cōburet igni iextinguibili. Pale
as id est pctōres. Tercio in cōsumptiōe. Nā iste ignis
potest oīa consumē. Nā scdm philosophū. Oīa ꝯsumit
materia ignis. Ille vero nō potest cōsumē: nec corpa nec
spūs quos vrit. Vñ de pctōre cōstituto ī inferno dicit
iob.xx. Luet oīa q̄ fecit: tñ non cōsumet. Hinc est q dr
chrisostom⁹ in libro de repatione lapsi. Ignis iste qui in
p̄nti vita ē ꝯsumit cuncta q̄ recipit. Ille vero q̄s suscī/
pit semp cruciat: ⁊ pene sue sp integros reseruat. ꝓtēa
et inextinguibil' dicit. Nō solū q: ipse nō extinguet: sed
q: nec eos quos suscipit perimit ⁊ extinguit. Scriptu/
ra em̄ dr. Quia pctōres induēt in corruptionē. sz nō ad
honorē vite. sz ad diuturnitatē supplicij ꝓ futurā. Hui⁹
autem pene vim ⁊ ignis illi⁹ potētiam. nulla vox expo/
nē ⁊ null⁹ sermo poterit explicare. Ibi q̄d agem⁹. q̄d rñ
debim⁹. Nihil erit ibi nisi stridor dentiū nisi vlulat⁹ ⁊ fle
tus ⁊ seua pñia cessantib⁹ vndiq; auxilijs ⁊ vndiq; iua/
lescētib⁹ penis. Et ignis ille sicut nō hz naturā cōsumē
di. sic nec illuminādi: sz ē ignis obscur⁹ ⁊ flāma tenebro/
sa. Tercio infern⁹ dicit loc⁹ inq̄etus. Vñ in rex natura

quidã locꝰ semp est quietꝰ. vt superior ps mũdi. Quidã qñq quietꝰ ꝛ qñq turbatꝰ. vt ps eiꝰ media. Sic ꝓbabile ẽ terciã ptẽ scz inferiorẽ semp esse turbatã: ꝛ ideo dicitur tartarꝰ. Nã scdm papiã Tartarꝰ dicit turbatꝰ. Prouenit autem inqes siue turbatio ibi specialit ex tribus. Primo ex penaꝝ varietate. sicut tẽpꝰ dicit esse turbatũ qñ mixtũ est cũ pluuia grãdine niue ꝛ huiõi. q dicũtur esse in iferno. Vñ ps. Pluit sup pctõres laqueos ignis sulphur ꝛ spũs procellaꝝ ps calicis eoꝝ. Scdã ex mistrorũ vexatiõe. Hiere. xvi. Seruietis dis alienis q nõ dabũt vobis requiẽ die ac nocte. Tercio ex mutuo clamore. Ysa. xlv. Clos clamabitis pre dolore ꝛ pre cõtritione spũs vlulabitis. Certe tũc cuilibet vlulãti ꝛ sic clamãti rñdebit dñs illud hiere. xxx. Quid clamas sup cõtritiõe tua insanabilis ẽ dolor tuꝰ ꝓpter multitudinẽ iniqtatis tue: ꝓpter dura pctã feci hec tibi. Tercio dr infernꝰ locꝰ intẽperatissimꝰ. Vnde dr auernꝰ quasi sine vere id est sine temperãtia. Nã pene non sunt ibi in aliq̃ tpate: sz in summo gradu ꝛ excessu maxio. Sunt eñ ibi tenebre vltra modũ excessiue: ꝓpter qd math. xxij. dicunt tenebre exteriores. Exinde prz Exodi. x. de tenebris palpabilibꝰ que fuerũt in egipto quãtomagis erunt ibi grauiores. Vñ iob. xx. Omnes tenebre abscõdite sunt i oculis eiꝰ. Tũc pctõr dicet illud ps. Posuerũt me in lacu iferiori in tenebrosis ꝛ i vmbra mortis. Itẽ Collocauit me i obscurꝫ sicut mortuos seculi: ꝛ anxiatꝰ est sup me spũs meus. Silit ꝛ illud lamẽtatiõis Hiemie. iij. In tenebrosis collocauit me q̃si mortuos sempitnos. Item est ibi summꝰ calor. ꝓt quod dr Job. xxxiiij. Calor nimꝰ. Et rõ illius est. qr nõ exaltat: sz includs est sicut calor in fornace. Vñ ps. Pones eos vt clibanũ ignis i tpe vultꝰ tui dominꝰ in ira sua ꝛturbabit eos ꝛ devorabit eos ignis. Ibi est summũ frigꝰ: ꝓpter qr iob. xxiiij. Atque illi dicunt aq̃ nimiũ q̃ pre ceteris aquaꝝ substãcijs sunt frigidiores. et

huiõi signũ ⁊ stridor dentiũ qui est signũ magni frigoris et algoris Vñ fulgẽti⁹ in epl'a. Duo sunt principalia in inferno tormẽta scz frig⁹ intolerabile: ⁊ calor ignis inextinguibil'. Et ideo scribit matheꝰ xxij. ꝙ ibi erit fletus ⁊ stridor dentiũ Flet⁹ nãq; in liq̃factione oculoꝝ de calore nascit. stridor vo dentiũ ex frigore causat Vñ iob xxiiij Ad nimiũ calorem trãseat ab aq̃s niuiũ. Vñ in libello metrico de vita ⁊ gestis alexandri. Attrit⁹ glacie niuiũ de frigore trãsit ad penas. O supplicium miserabile semp et nunq; moritur quem carcer torquet auerni Quarto dicit infern⁹ locus desolatissim⁹. Hinc est ꝙ scom papiã acheron vocat. ab a qđ ẽ sine ⁊ chronta gaudiũ quasi sine gaudio. ⁊ hoc quo ad carẽtiam omnis boni. Vñ commẽtator auerrois. ij. Poetrie. In inferno ꝓtinuo ẽ tristicia ⁊ meror sine cõsolatione Nõ enim habent damnati retro aliquam cõlolationem a mũdo quia non valent eis suffragia. nec desuper de celo nam ex hoc nõ fluit super eos aliqua misericordia. nec sperãt gratiam de futuro. Sic enim nulla erit eis redẽptiõis venia ⁊ sic erũt tristissimi in desolatiõe sempiterna. Et ergo sapientie. iiij. dicitur ꝙ vsq; ad supremũ desolabũtur. Vnde trenorum primo dicit anima damnata. Posuit me desolatam tota die merore cõfectam. Item Ysa. xxxiiij. Peccator desolabit' in scl'a scl'oꝝ Heu dolor o pena vach desolatio plena Omni tormẽto sup hoc hõ corde memẽto

Q multimoda ẽ afflictio sodaliũ infernoꝝ.

ORdie debito nũc sequit' exponẽdum ꝙ multimoda est afflictio sodaliũ infernoꝝ Tales em̃ sodales scz diaboli sunt aspcũ horribiles. effectu crudeles ac tortores infatigabiles Spõio ergo dico ꝙ diaboli siue demones sunt aspectu multum horribiles. ⁊ ꝓterea formis horribilib⁹ depingũtur in ecleſijs. Vnde legitur ꝙ quidã religiosus de nocte in dormitorio iacens cepit terribiliter clamare. Et cum venissent ad eum alij fratres

videbãt eum fixis oculis ad parietem ĩmobilit respicie
tem:nec ad aliq̃d respondẽtem.ſz mirabici hoꝛꝛoꝛe ꝯcuſ
ſum ꝛ timoꝛe.Mane autem a prioꝛe interꝛogatꝰ quid ĩ
nocte habuiſſz rñdit ſe diabolum vidiſſe.Requiſitꝰ cuiꝰ
eſſz forme:rñdit.Hãc faciliter nõ poſſum deſcribere.Sz
hoc inq̃d dico.Si eſſz ex vna pte furnꝰ ardens:ꝛ figura
eiꝰ ex alia pte:magis eligerem intrare furnum q̃ videre
illam hoꝛribiliſſimã demonis figuram.Hinc eſt q̃ btũs
bernardus ſup pſ.Qui habitat ſic dicit.Quid putatis
frẽs.ſi alicui vnꝰ ex tam multis principibꝰ tenebraꝝ in
medium noſtꝝ irrueret in tota feritate ſua ac tenebꝛo
ſi coꝛpis enoꝛmitate apparẽ liceret quis illum poſſit vl
coꝛpis ſenſu ſuſtinẽ vel coꝛdis.Et ideo ſicut ĩ vitas pa
trum legit quidam ſenex dixit.Credo q̃ ſi aliq̃s videt
demones in ea forma qua damnati eos ſunt viſuri: nõ
poſſz viuere:ſz ſtatim moꝛeret.Hinde dꝛ bꝛatꝰ gregoꝛiꝰ
de criſoꝛio q̃ cum infirmaꝛet.ꝛ videt multitudinem de
monum ſibi aſtãtium.cepit altius clamare.inducias vſ
q̃ mane.Et cum hec dicẽs verteret ſe huc atq̃ illuc ne
videt eos.pꝛe nimio timoꝛe vehemẽtiſſime cõturbatus
ſtatim moꝛiebaꝛ.Cõturbati eñ ſunt qui videbãt eos:
et timuitomnis homo.Ecce q̃ hoꝛꝛibiles erũt in affli
ctu qui taliter occidũt cum ſolo aſpectu.Hinde iob.xx.
Uadẽt ꝛ veniẽt ſup eos hoꝛꝛibiles Et hoc eſt q̃ innuit
bernardꝰ vbi dꝛ.O anima mea quis erit tibi pauoꝛ cum
dimiſſis omnibꝰ.quoꝝ tibi pñtia tam iocũda.tam gra
tus aſpectꝰ.cohabitatio tam familiaris:ſola pauens ig
notam ingredieris regionem:cum tibi cateruatim de
terrẽtia illa mõſtra deterrima occurrẽt.O quanta erit
demonum hoꝛꝛibilitas ĩ formis animaliũ crudeliſſimo
rum apperẽtium.Hñ ſapie.xi.Pꝛo eo q̃ errãtes cole
bant mutos ſerpentes ꝛ beſtias ſupuacuas:ĩmiſiſti eis
multitudinẽ mutoꝝ aialiũ in vindictã vt ſcirẽt q̃ per
que peccat q̃s:per hec ꝛ toꝛquet.Nõ enim impoſſibilis

erat omnipotēs manꝰ tua que creauit orbem terrarum
ex materia inuisa īmittere illis multitudinē vrsoꝝ aut
audaces leones vel noui generis bestias ira plenas. aut
vaporem igneum spirātes. aut odorem fumi pferentes
aut horrēdas ab oculis scintillas emittētes quoꝝ nō so
lum lesura poterat illos exterminare: sz et aspectꝰ per ti
morem occidere. Hic ibidem Vnde iob. xvi. Hostis meꝰ
terribilibꝰ oculis me intuitꝰ est. Item eiusdem vltimo.
Sternutatio eiꝰ splēdor ignis: z oculi eiꝰ vt palpebre di
luculi: de ore eiꝰ lampades pcedūt sicut tede ignis succē
se de naribꝰ eius pcedit fumꝰ sicut olle succēse atqꝫ fer
uentis Vñ poeta refert. Sunt ibi serpentes flammas
ex ore vomētes. De flatu quoꝝ pereūt anime miserorū
Secūdo in effectu sunt crudeles Vñ iob. xvi. Collegit
furorem suum in me z cōminans mihi. infremuit con
tra me dentibꝰ suis. Vnde psalmista. Aperuerūt super
me os suum sicut leo rapiēs z rugiens Item temptaue
runt me. subsannauerūt me subsannatōe frenduerunt
super me dentibꝰ suis. Vñ ecclesiastici. xxi. Dentes illi
us dentes leonis interficiētis animas hominum. Hinc
dicit pri. petri. v. qꝫ diabolꝰ tanqꝫ leo rugiēs circuit qrēs
quem deuoret. In die em nouissimo inuitabūtur diabo
li ad deuorādum pctōres. Ysa. lvi. Omnes bestie agri et
vniuerse bestie silue venite an deuorādum. Item hiere.
xij. Venite cōgregamini oēs bestie terre pperate ad de
uorādum. De isto refert exemplum bratꝰ grego. in libro
dyalogoꝝ. Vnde dt qꝫ erat quidam dnus nomie. nō re
sed tm̄ uomine monachꝰ cui nimium graue erat si quis
pro salute sua ei aliqd loquerer. Nō solum autem bona
nō faceret: sz etiam nō poterat audire. Hic cū extremū
agēt spūm cōuenerūt frēs vt egressum illiꝰ anime orā
do ptegerēt. Tūc repēte cepit eisdem frībus ibidem exi
stentibꝰ acclamare necnō magnis vocibꝰ orationes eoꝝ
interrūpere ita dicēs Recedite recedite: ego datus sum

maconi ad deuorandum: qui ꝑpter vestram pñciam me
nō potest deuorare. Caput meum iam ore suo absorbu
it date locū ne ampli⁹ me cruciet: ſz faciat qđ futurꝫ est
Si ad deuorandum ipsi dat⁹ sum ḡre ꝑpter vos moras
patior. Hūc frēs ceperūt ei dicē. Quid est qđ loq̄ris.
Signum tibi sancte crucis imprime. Rñdit ille cū ma
gnis clamorib⁹ dicens. Volo me signare: ſz nō possum.
q̄ squamis hui⁹ draconis stimulor ⁊ premor. Hūcq̄ fra
tres hec audissent: ꝓstrati in terram cum lachrymis ce
perūt ꝓ redēptione illi⁹ exorare. Et ecce cepit eger subi
to cum magnis vocib⁹ clamare dicēs. Grās ago deo ec
ce draco qui me ad deuorādum acceperat orationib⁹ ve
stris expulsus est ⁊ omnino recessit. Item in q̄rto libro
dyalogoꝝ. refert idem grego. aliud exemplum. Alit cñ
q̄ in partib⁹ ytonie ī quodam monosterio tongalaton
nomine dicit accidisse q̄ quidam fuit monach⁹ sanctus
reputat⁹ in cōspectu hominū qualis nō fuerat inuētus
apud deum. Nam cum frēs eum estimabant ieiunare:
latēter cōsueuerat comedē. Hic in agone cōstitut⁹ fecit
ad se frēs generalit cōuocari: quib⁹ ipse dixit. Ecce nūc
ad deuorādum traditus sum draconi: qui cauda sua ge
nua mea pedesq̄ meos fortit colligauit. caput vero suū
in os meum mittēs spīm meum ebibens extraxit. qui
b⁹ dictis exspirauit. Et sicut videt sunt ꝟba cōdemnati
pctōris que scribunt Hiemie. li. Comedit me: absorbuit
me sicut draco. Iste est draco magn⁹ ⁊ rufus hñs septē
capita ⁊ decem cornua in capite suo de quo ꝟr apocalip.
xij. Factum est prelīū magnum in celo: michael ⁊ ange
li ei⁹ preliabant cū draconе ⁊ draco pugnit ⁊ angeli ei⁹
et non ꝓualuerūt: neq̄ loc⁹ eoꝝ inuētus est ampli⁹ in ce
lo. Et proiect⁹ est draco ille magn⁹ serpens antiquus q̄
vocatur diabol⁹ ⁊ sathanas: qui seducit vniuersum or
bem. Et ergo dicitur ibidem. Ve terre ⁊ mari: quia de
scendit ad vos dyabolus. Dyabolus enim zelo nimio

bonis inuidet qui conatur locum ei⁹ possidere in celo de quo ipse miserabilit proiect⁹ est in penis. Et quantum magis appropinquat dies vltima: tanto ardētius tem ptat t feruet īuidia. O quāta erit demonum austeritas et malicia. De quib⁹ bernard⁹ sic ait in ꝑ̄a. O q̄ ipij tor tores tūc torquebūt pctōres t terribiles vltores vindi cabūt malos mores. Hoc autem crudelitas et malicia diuersimode cōfortat. Primo: q̄ plures sunt t multi. Vñ ps. Multiplicati sunt. qui tribulāt me: multi insur gunt aduersum me. Hinc est quod dr Job. xix. Obsede rūt ī giro tabernaculum meum. Vñ legit in vitas pa trum q̄ quidā senex vidit demones circūstantes hōies sicut apes. Et ergo dr in ps̄. Circūdederūt me sicut a pes: t exarserūt sicut ignis ī spinis. Secundo. q̄ fortes sunt t potētes. q̄ apostol⁹ innuit ad eph̄. vi. vbi vocat eos principes t ꝑtātes t mūdi rectores Et q̄ tam po tētes sunt t tam fortes ad nocēdum. Ideo dr in psal. Vim faciebāt q̄ querebāt aīam meam. Et alibi. Irrue rūt in me fortes. De hac eriam potētia dr Job. xl. Non est ptās sup terram qui comparet ei qui fact⁹ est vt nul lum timeret. Omne sublime videt. t ipse est rex sup om nes filios supbie. Huiusmodi autem potētiam t super biam maxīe exercebūt in punitiōe malox ipsos crude lissime affligēdo Vñ ecci. xxxix. Sunt spūs qui ad vin dictam creati sunt. t in furore suo cōfirmauerūt tormē ta. t in tempore ꝯsummatiōis effudēt virtutem t furo rem ei⁹ qui fecit illos. Nam furor illis icōm similitudi nem serpētis t sicut aspidis surde obturantis aures su as. Item ysa. liij. Ego creaui fabr̄ sufflantem in ignem prunas t ꝑferētem vas in opus suū. t ego creaui inter fectorem ad disperdendum. De hoc crudeli interfectore pctōr cōdemnat⁹ sic loquit Job. xvi. Circūdedit me lan ceis suis vulnerauit lūbos meos t nō pepercit. effudit in terra viscera mea cōscidit me vulnere sup vuln⁹. irruit

in me quasi gigas. Tercio sunt demones in torquēdo i fatigabiles Unde Danicl.iij. Nō cessabāt mīstri regis succēdere fornacem. Unde quida Sūt ibi tortores ser pentib⁹ horridiores Difformes nigri:sz non ad verbera pigri. Nusquam lassant:sed semp ad hec renouant. Ad mala ferēētes sunt ad penasq; recentes. Semp tristati semperq; ferire parati. Semper inardescūt:nec cessant nec requiescūt. Hinc est q; Deutronomij.xxviij.cuilibz pctōri dr. Seruies inimico tuo quem īmittet dōmin⁹ti bi in fame.siti.z nuditate z in omni penuria:z augebit dñs plagas pessimas z ppetuas. O quāta erit tūc dam natoz pena q̄ sine intermissione semp erit cōtinua sine pace z requie in miseria z angustia Eln de pctōrib⁹ dici tur Ezech.vij. Angustia supuenīēte requirēt pacem et nō erit:cōturbatio veniet sup cōturbationem. Itē apo calip.xiiij. Nō habēt requiem die ac nocte qui adorauerūt bestiam z imaginem ei⁹. Tūc pctōr bene possz dicē hoc qđ scribit ysa..xxxviij. Nō videbo dñm deum in ter ra viuētium nec aspiciam hominem vltra z habitatorē quietis. Similit et illud hiere.xlv. Ue mihi misero:q addidit domin⁹ dolorem dolori meo z requiem non inue ni. Certe tūc cōcrepet dolor ei⁹ in caput ei⁹ z in verticē illi⁹ iniquitas eius descendet

¶ Qz varia est cōditio penarum infernoz.

Nunc restat membz tercium de hac materia pti nus declarādum: qđ est varia cōdicio infernaliū tormentoz. Sūt em plures cōditiones specialit facien tes ad aggrauationem pene infernalis. Prima est acer bitas qđ patet ex fletu z stridore dentium ex plāctu z de siderio mortis:ex māducatiōe linguaz z blasphemia,cre atoris z ex multis alijs his similib⁹: que omnia ibidem sunt ventura.vt patet ex locis varijs scripturaz. Apo ca.xvi. Comederūt linguas suas pre dolore z blasphe mauerunt deum celi pre doloribus z vulneribus suis. Hinc

grego.ꝺt Qꝺ hic ſuſpicari non potuit illic cruciatui ꝺe
ꝺit⁹inuenit. Item hiero. Tanta erit in iferno vis wlo
ris ꝙ mens ad aliuꝺ ꝺirigi nõ poterit:niſi ad qꝺ vis w
loris impellit.Dicet eñ tunc peccator illuꝺ Hiere.viij.
Dolor me⁹ ſup wlorem. Tãta eñ erit acerbitas pena
rum ꝙ pctõres vita quam omnes appetũt ſpreta ⁊ cõ
tempta:mortem quam omnes fugiũt arꝺẽti ꝺeſiderio
ſepi⁹ affectabũt Eñ apocalip.ix. In ꝺieb⁹ illis querẽt
homies mortem ⁊ nõ inueniẽt eam:⁊ ꝺeſiderabunt mo
ri ⁊ fugiet mors ab eis. Acerbitatem vero pene iferna
lis teſtat ꝺñs Hiere.ix.vbi ꝺt. Ego cibabo populũ iſtũ
abſinthio:⁊ potum ꝺabo eis aquam fellis:per hec amari
tuꝺinem ꝺeſignãs infernaliũ tormentor. Cõſideratio
huiuſmoꝺi acerbitatis fecit quẽꝺam iuuenem ꝺelicate
nutritum intrare ordinem predicator. Quo ingreſſo
cum quiꝺam ſapiẽs a parẽtibus eius miſſus vt ei pſua
ꝺẽt egreſſum anteꝙ profiteret ꝺicẽs Delicate nutrit⁹
es:nõ poteris ſuſtinẽ rigorem ordĩs ⁊ aſperitatem. Re
ſpõꝺit iuuenis Magiſter ꝓpter hec ordinem intraui: qꝛ
ſciui me ꝺelicatum:⁊ nihil aſperitatis poſſe ſuſtinẽ: co.
gitãs ꝙ acerbiſſima pena ĩferni mihi intolerabilis eſſz:
et ideo elegi poti⁹ hanc penam ordĩs ꝙ illam ſuſtinere
nam ſicut ſcriptum eſt Job.vi. Qui timet prinam irru
it ſup eum nix. Hec etiam cõſideratio mouit quendã pe
trum heremitam ad mirabilem penitẽtiam quam fecit
De quo narrat beat⁹gregori⁹in quarto libro ꝺyalogor
Tlit eñ ꝙ quiꝺam petr⁹monachus ex regione hibernie
ortus priuſquam heremũ peteret moleſtia corpis inter
ueniẽte ꝺefunct⁹eſt. Sed protin⁹corpi reſtitut⁹ inferni
ſupplicia atꝙ innumera flammarũ loca ſe viꝺiſſe atte
ſtabat. Qui etiam quoſꝺam hui⁹ſeculi potẽtes in huiõi
flãma ſuſpẽſos ſe viꝺiſſe narrauit. Qui cum iam ꝺedu
ctus eſſz vt ĩ illis ⁊ ipſe mergeret: ſubito angelũ chorꝛu
ſci habit⁹apparuiſſe fatebat:qui ipm in ignẽ mitti phi

buit.q̄ etiam dixit. Egredē:ꝛ qualiꝫ tibi post hoc viuendum sit cautissime attēde.post quam vocem excalescēti b⁹ membris ab eterne mortis somno euigilās:cuncta q̄ circa eum gesta fuerāt omnib⁹ narrauit.tantisq; se post modum vigilijs ꝛ ieiunijs cōstrinxit vt inferni eum vidisse tormēta:etiam si lingua tacēt:cōuersatio acclamaret. Secunda conditio est tormētorum multiplicitas. Est eñ penaꝝ numer⁹ quasi infinit⁹ Eñ dicit in psal. Circūdederūt me mala quoꝝ nō est numer⁹ Et ergo dicit Deutro.xxxij. Cōgregabo supꝫ eos mala:et sagittas meas complebo in eis Vere scribit ysa.v. Sagitte ei⁹ acute:ꝛ omnes arc⁹ eius extenti. Multas habet dñs sagittas in pharetra sua:quas nōdum omnes extraxit:q̄ post finale iudicium pctōrib⁹ immittentur. Hee sagitte sunt pene varie:quib⁹ multiplicit tūc miseri torquebuntur Eñ dr in psal. Sagitte potētis acute cū carbonib⁹ desolatorijs. Item dr dñs Deutro.xxxiij. Inebriabo sagittas meas sanguine.ꝛ gladi⁹ meus deuorabit carnes. foris deuorabit eos gladi⁹: intus pauor.cōsumēt fame et deuorabūt eos aues morsu amarissimo.dentes bestiarum īmittam in eos cum furore trahētium supꝫ terram atq; serpentium. De hac penarum multiplicitate sic dr gregori⁹ supꝫ illud math.viij.eijcient in tenebras exteriores. In īferno erit frig⁹ insupabile. ignis īextinguibilis vermis īmortal'. fetor ītolerabil'.tenebre palpabiles flagella cedentiū horrida visio demonum:cōfusio pctōꝝ:et desperatio oīm bonoꝝ Eñ quidam. Infernus est fouea mortifera penis oīb⁹ ꝛ miserijs referta. Hinc dr in psal. Pluit supꝫ pctōres laqueos ignis sulphur ꝛ spūs procellaꝝ pars calicis eoꝝ Et notāter dr pars qr nō solum īdictis ſz nec etiā in mille consimilib⁹ possit pene integritas pfecte explicari. Nā quicq̄d de penis hic dixerim⁹ ẽ tanq̄ mīma ps vni⁹ festuce respcū magnitudīs īfinite. Vt āt hec penaꝝ mltiplicitas erpssi⁹ declaret Hōrādū

est ꝙ damnati erũt pleni miseria ⁊ dolore. habẽbunt eñ fletum in oculis. stridorem in dentib⁹. fetorem in naribus. gemitum in vocib⁹. terrorem in auribus. vincula in manib⁹ ⁊ pedib⁹. ignisq; ardorem in membris omnibus Ecce q̃ repleta est penis atq; plagis aĩa pctõris in ifernum descẽdentis. Et ergo de damnatis dicit Eccĩ. xv. Dencbit eum tribulatio ⁊ angustia vallabit eum. Et eiusdẽ. xx. Omnis dolor irruit sup eum Item ysa. xiij Omne cor hom̃is tabescet ⁊ cõtereť tortionem ⁊ dolorẽ tenebũt· quasi parturiẽs dolebũt vnusquisq; ad primũ suũ stupebit. facies combuste vultus eor Eñ Baruth vi. Nigre sunt facies eor a fumo. Nã omnes pctõres redigent in ollam. vt habť Johã. ij Et dolores pturiẽtis veniẽt ei vt scribitur Ozee. xiij. Q̃ multa flagella pctõris Tũc eñ potest dicẽ cum ps. Circũdederũt me dolores mortis nõ tpalis sed ppetue. ⁊ pericula inferni inuenerũt me Rcẽ dicit circũdederũt q; abissus sicut vestimẽtum amictus ei⁹. Nam induit maledictionẽ sicut vestimẽtum ⁊ intrauit aqua in interiora ei⁹. ⁊ sicut oleum in ossib⁹ eius fietq; ei sicut vestimẽtum quo operiť: ⁊ sicut zona qua semp precingiť Q̃ quale vestimẽtũ de filis penar tam multipliciũ sic fortiter cõtextum ꝙ perpetuis temporib⁹ nunq̃ erit detexẽdum seu etiã deponẽdum. Nam funiculo eternitatis erit pctõr insepabiliť colligat⁹ Q̃ q̃ asperũ ⁊ mordosum sentieť illud tegumẽtum. Ipsum nãq; est de quo scribiť ysa. xliij. Q̃ perimẽtum tuũ erũt vermes. Nam multiplicis pene cõsideratio reuocauit ipsum dauid a morte pctĩ ad penitẽtiam peragẽdam Eñ dixit ad dñm Quãtas ostendisti mihi tribulatiões multas ⁊ malas: ⁊ cõuersus viuificasti me. Qui⁹ etiam multiplicis pene cõsideratio mouit quẽdam hẽmitam sicut legiť in vitas patr̃ ad asperrimam penitẽtiam: quam in hẽmo peragebat. a quo cum querẽtur cur se ita iterficẽt: rñdit Tot⁹ labor vite mee

nō est ywone⁹ compari ad vnū die tormēto⁊ q̄ pctōrib⁹ in futuro scl'o ꝓparant. Jtē narrat in gestis āgelo⁊: q̄ tpe ꝯstātini minoris q̄dā miles defunct⁹ circa ānos dñi dcccvi. q̄ postmodū vite restitut⁹ penis territ⁹ q̄s viderat: ad hēmū fugit. fecitq̄ cellulā iuxta quendā fluuiū i quo vestibus indut⁹ sepe balneabat ꝓmittēs vestimēta sic ad carnē cōgelari. Postea vo balneū calidissimū intrabat: ⁊ sic cōtinuo fecit quousq̄ moreret. Et cū super isto a videntib⁹ argueret: talit rñdebat Si vidissetis q̄ ego vidi: eadē vel maiora mecū facetis. Nā scōm gre. sup iob. Sup oia ꝓuocat ꝯpūctionē visio pene ifernal' Tercia cōtricio penam iehēnc aggrauās ē etuitas Ehñ sapīc. iiij. Illos videlz pctōres teridebit: ⁊ erūt post hec decidētes sine honore int̄ mortuos in ꝑpetuū. Et mat. xxv. Jbūt hi in suppliciū eternū. Jtē iudith xvi. Dabit dñs ignē ⁊ vermē in carnē eo⁊: ⁊ vrant ⁊ viuāt: et sentiāt vsq̄ in sempiternū. Jdē dr ysa. vltio. Vermis eo⁊ nō extinguet Vnde dr dñs deutrono. xxxij. Ignis succēsus est in furore meo: ⁊ ardebit vsq̄ ad īferni nouissima hec ē in ꝑpetuū sine fine. Jtē Ysa. xxxij. Quis q̄s de vobis poterit habitare cū igne deuorāte: aut q̄s habitabit ex vobis cū ardorib⁹ sempitnis Et eiusdē. xxxiiij Et terra in pice ardentē nocte ac die nō extinguet i sempitnū Ascēdet fum⁹ eius a generatiōe i generationē: desolabit in scl'a seculo⁊. Ehñ apoca. xx. Diabol⁹ missus ē in stagnū ignis ⁊ sulphuris: vbi ⁊ bestia ⁊ pseudo cruciabūtur nocte ac die i scl'a scl'o⁊. Et q̄ nō est iuētus in libro vite script⁹ missus ē in stagnū ignis ibi erit vmbra mort̄ et null⁹ ordo. s̄z sempitn⁹ horror ihabitat Ut habet Job. x. Ehñ grego. in moralib⁹ sic dr Horrēdo mō tūc erit miseris dolor cū fortitudine. flāma cū obscuritate. ⁊ mors sine morte. finis sine fine. defectus sine defectu. Quia et mors sp viuit. ⁊ finis sp incipit. ⁊ defectus deficē nescit. Vñ poeta refert. Nō veīt ad metas mortis miserabil'

etas. Nescit finiri sempqꝫ videt oꝛ::: Semp vexādo sp gemit⁹ renouādo. Hinc petr⁹ blesensis in quadam episto la sic ait. Ibi non est suppliciorꝫ mod⁹ nec intermissio si ue finis. Nam ibi finis semp incipiet. mors non moriť. nec defect⁹ deficiet. vt damnati hominis cōdicio semper in doloris materiam ⁊ mortis eterne pabulum. misera bilit̃ recidiuet. Quare diciť in psal. Sicut oues in īfer no positi sunt: mors depascet eos. Et si morte pascētur impij quid potabūt illi. si mors est past⁹ qualis erit po tus. Audi ꝓphetam. Uua eorꝫ vua fellis ⁊ botrus ama rissim⁹. fel draconum. vinum eorꝫ venenum aspidum i sanabile. Ita scribiť deutro. xxxij. O quale petōrꝫ nutri mentū videlicꝫ mortis ꝑpetue tam crudele supplicium viuēt tūc morti qꝛ vite sunt mortui. Hinc est qđ bernar dus dt libro quinto de cōsideratiōe ad eugenium papā: Horreo vermē mordacem ⁊ mortem viuacem. horreo i cidere in man⁹ mortis viuētis ⁊ vite morientis. Unde grego. Morte īmortali morienť impij. O de⁹ eterne q̄re me posuisti cōtrarium tibi: ⁊ fact⁹ sum mihimetipsi gra uis. Cur nō tollis peccatum meum: vt hoc ꝑpetuū pos sim euadere tormētum. O q̄ꝫ felix ⁊ beat⁹ qui peccatorꝫ sordib⁹ nequaq̄ꝫ fuerit infect⁹. qui post mūdi gaudia nō abijt nec in vanitates ⁊ insanias falsas respexit. Nos autem miseri errauim⁹ a via veritatis. ⁊ iusticie lumen nō illuxit nobis. lassati sum⁹ in via iniquitatis ⁊ ꝑditio nis. ⁊ ambulauim⁹ vias difficiles. vias graues ⁊ inuti les: ꝑ viam autem dn̄i noluimus ambulare. Uere sicut diciť ysa. xlix. Innacuū laborauimus sine causa. ⁊ vane fortitudinem nostram cōsumpsim⁹. Quid em̄ nobis ꝓ fuit supbia. quid diuitiarum pompa ⁊ iactātia. quid pre ciosa corpis indumēta. quid cōmessatiōes ⁊ crapule. q̄d risus ⁊ leticie. Quid hec oīa nobis ꝓfuerūt. in quib⁹ va ne ⁊ inutiliť immo poti⁹ damnabiliť temp⁹ nostrꝫ expē dim⁹. Proch dolor sine fructu trāsierūt hec oīa tanq̄ꝫ fu

mus seu aura matura: trāsijt qđ tpale fuit sz hēu remā/
sit qđ in eternū cruciabit. ¶ Tūc dicet dñs de qlibet dam
nato illud iob. xx. Juxta multitudinē aduenciōnū sua
rū sic t sustinebit. Et illud apoca: xviij. Quātum glori
ficauit se t in delicijs fuit tantū date illi tormētum t lu
ctum. quib⁹ eternalit sine fine torqueat. ¶ quāta ē hoīs
demētia p delicijs aut diuitijs seu p aliq re terrena hu
iusmodi ppetua corpis t aīe subire tormēta ¶ Aū chriso
sto. in libro de repatione lapsi sic inqt. ¶ Dic quāta tpa lu
xurie q deliciaz spacia compari vis penis sempiternis.
¶ centum si placet annos delicijs dem⁹ adde t alios cen
tum. adde t decies centū: que erit ex his ad eternitatem
cōpensatio ¶ Aōne omne temp⁹ vite h⁹ quo delicijs frui
videmur t indulgē libidi. qsi noctis vni⁹ somniū ad et/
nitatis zpationez videt. est igit aliqs qui vt vna nocte
delectabile videat somniū eternas eligat subire penas.
et illud p his recipe: vel p illis istud zmutare. ¶ Quid di
cemus ad reposītas penas. qđ dicem⁹ ad hoc q delicie ve
lut vmbra transeūt: pene vero etnalit pmanēt. etiam si
equale temp⁹ t idē spacium delicijs essz positū t pene: es
set aliqs ita stult⁹ t demēs vt eligēt p vna die deliciaz
vnū diem subire penaz. cū soleat dolor vni⁹ hore t qlibz
corpis cruciat⁹ in oblīuionē mittē ante pteritū temp⁹
in voluptate trāsactū. ¶ Hec oīa chrisostom⁹ vbi sup. ¶
eternū nunqz finē habituz corpis t aīe tam grāde sup
pliciū. ¶ mortis ppetue indicibile tormentum ¶ Quid
em referam de te nescio. ¶ Aō em poteris vbis exprimi.
nec intellectu cōcipi: nec corde zphēdi. ¶ Dosito em q essz
vn⁹ lapis de arena coagulat⁹ t cōpactus tāte quātitatz
sicut ifra zcauitatē octaue spere possz ztieri. t q p⁹ mil
lesies mille ānos p dinā potētiā vna arenula tollēt ¶ Et
deīde p⁹ millesies mille ānos adhuc vna. t sic zseqnt ¶
nec tot⁹ lapis i nihilū redigeret nunqđ zsumpto lapide
eternitas pdicta erit reuoluta: sic q damnatoz anime

tūc a penis liberabunt. Rñdeo tibi ⁊ dico ꝙ ppetuitas illa vir tūc erit ichoata Nā finiti ad infinitū nulla ē p batio. vt ỽt phūs. viij. phisicoꝝ. Si eñ hoc cognoscerēt et prescirēt petōres cōdemnati ꝙ dicto lapide ꝛsumpto ab illis itolerabilib⁹ quos sustinēt īferni cruciatib⁹ delē rēt eripi ⁊ totaliē liberari. miserabiliē sup hoc retēptio/ nis die delerēt sperare īmo q̄dāmō sperādo cōgaudē. ex q̄ scirēt finē suoꝝ tormētoꝝ p⁹ īnūerabiles. īmo post in cōprehēsibiles ⁊ infinitos fore ānos q̄ꝫ tardissime ad uentuꝝ. Illa eñ est maxima oīm penaꝝ desolatio ⁊ ca/ rētia omnis spei nunq̄ꝫ a penis redimi siue liberari. Nā sicut ỽr ysa. xxiiij. Peccator desolabit in scl'a scl'oꝝ. Eñ dicit Trenoꝝ. iiij. Periit finis meus ⁊ spes mea a dño. Item q̄rit pctōr hiē. xv. Quare fact⁹ est dolor me⁹ ppe/ tu⁹ ⁊ plaga mea desperabil'. Sup quo puer. xi. sapiēs sic rñdet. Mortuo hoīe impio nulla erit spes vltra. Intelli gite hec qui obliuiscimī deū ne infern⁹ aliq̄ vos rapiat et nō sit q̄ eripiat Ecce iā plane video ꝙ ī inferno nulla est redēptio pctōris. Carissime itelligis tu ỽbum. sapis cōsilium de lapide superi⁹ tibi dictū. Dic mihi q̄d de illo sentis. q̄d iudicas. q̄d diffinis. puto veraciter ꝙ ratio nō potest dissentire quinimo vt ỽr sit in rei veritate. Cogi ta ergo varias terraꝝ ꝓuincias ⁊ imaginare regiones singulas. perpēde fluuios ⁊ maria mūdum mēte circui et totū perabula Ascēde vsq̄ꝫ ad celum ⁊ omnia sic trās uola. Iterum descēde in abissum. profunditatem consi dera. Ex quib⁹ omnibus que celi ambitu cōtinent̄ com pone lapidem. ⁊ imaginare magnitudīs eius quantita/ tem. qua cordialiter intellecta. Dic mihi carissime quid sentis tunc de lapide immo potius quid sapis de perpe tuis. quid de infinitis peccatorum penis et morte. Esti mo ꝙ taliter respondebis. Uere vere loqui nescio. Au diui et conturbatus est venter meus. Et voce con/ tremuerunt labia mea. grandem rem intelligo: et

veritatem ꝓpositam video. Vñ ammirari nō sufficio: sed pauore nimio mēte cōtremisco. Nam certissime timor ⁊ tremor venerunt sup me multiplicis horroris: et cōtexerūt me tenebre. Quis em̄ nō metuēt. quis nō expauescēt. qnis anxietate cordis penit⁹ non deficēt. q̄ mē teten⁹ hunc lapidē diligēter ruminaret. infinitas pctōꝝ penas memorit reuoluēdo. Pone ergo eū velut signaculum sup cor tuū Valde em̄ vtile est ⁊ pficuū tibi huiusmodi lapidis nunq̄ obliuisci. quaten⁹ ī diuin⁹ amor te nō corripit ⁊ reuocat a malicia huiuscemodi speculū pene interminabil' saltē te cohibeat aliquādo a pctis Ꝺ graue supplicium miserabile q̄ fugiēdum. Ꝺ stigis exitium lachrymabile quam metuēdum Quod stige torq̄tur semp nunq̄ morietur. Semp plectet ⁊ nunq̄ finis habet. Ex p̄dictis clare ptz q̄ penarum incremētum p̄ infinita scecula nunq̄ finiet. Huiōi consideratio etnitatis pene infernalis cōuertit fulconem marsiliēsem qui cū essz excellēs ioculator ⁊ vanitatib⁹ mundi deditus. vna dierum cepit cogitare de eternitate ichēnalis peuc. ⁊ dixit in corde suo. Si tibi ꝓponeret iacere in lecto molli et bene strato. ita q̄ nulla nccitate cogēte inde recedēs hoc nō posses sustinē in eternū iacere in tali lecto delicato. quō ergo poteris sustinē sempiternā infernalem penam. si cōtingat te in ꝑpetuū illam fore passuꝝ. Hac vero cōsideratione ꝑterrit⁹ reliquit omnia ⁊ fact⁹ est monach⁹. postea ep̄us tholosanus et vir eximie sanctitatis Itē cōsideratio ꝑpetuitatis pene ifernalis cōfortat hominē ⁊ inducit ad pugnādum cōtra diabolum Quis ei cōsiderās q̄ si deuict⁹ fuerit ab eodē ducētur ad tormētum sempiternū nō virilit pugnet ne vincat. Vñ narrat egesipp⁹ de cladib⁹ iudeoꝝ q̄ cum quidam de socijs alexādri qui ꝑerat magno exercitui videt cōtra eū inumerabilē exercitū ad bellandū prepatū ⁊ sui cibū sumerēt ⁊ ad cōfortationē vinū ipse in q̄dā solatio q̄si iocādo

eis dixit. ¶ Prandeam⁹ nūc o viri strēnui.nam apud in feros sum⁹ cenaturi.Quo ꝓbo sunt omnes animati ad fugiēdum illam cenam q̄ tam virilit̄ puguauerūt.sic q̄ de cunctis hostib⁹ suis honorifice triumpharūt. Item a delectationib⁹mundi retrahit̄ ⁊ auellit̄. Vñ legit̄ in vi tas patꝝ quēdam senem dixisse. ¶ Nutrix cum vult pue rum ablactare.et a dulcedine lactis abducē ad māmillā ponit sinapium vel quicqnid aliud amarum.qđ puer la ctēs gustās ⁊ percipiēs statim retrahit̄ a dulcedīe lactꝫ Et sic tu iūge amaritudinem ꝑpetuā inferni.delectati/ onib⁹huius mūdi:⁊ ꝑculdubio retraxris ab eisdē Vñ Job.v ¶ Nunq̄d gustare potest quis qđ gustatum affert mortem amarissimā hoc est penam sempiternam. Ideo dicit prosper in pñti vita. Delicie tpales dulces sunt.⁊ tribulatiōes amare.Sed quis nō libēter bibit tribulati onis poculum metuēs ignem ꝑpetuū iehēne.Aut quis nō contēnit dulcedinem seculi inbians bonis sempitne vite. Vñ legit̄ in legēda beati ioānis euāgeliste.q̄ q̄daꝫ diuites ad p̄dicationem eius cōuersi omnia reliquerūt. postea vidētes seruos suos in gloria mūdi constitutos penituit eos sua bona reliquisse.qđ beat⁹ioānes p̄ spūm intelligēs.virgulas in aurum. ⁊ silices in gēmas oraō cōmutauit:sicꝫ eis omnia restituit delicta ¶ Postmodū quidam iuuenis a beato ioanne resuscitat⁹narrauit eis de gl'a quam amiserūt ⁊ de penis infernalib⁹que cos ex spectauerūt.Quib⁹intellectis plurimū territi ⁊ aīo cō sternati omnia cōtemnētes ad pauꝑtatem pristinam re uersi sunt.ac mūdum cum suis delicijs penit⁹derelique rūt. Item accidiā ꝓfugat ⁊ repellit. Vñ legit̄ in vitas patꝝ q̄ quidā frater dixit seni. ¶ Pater nimium accidior sic cōtinuo sedēo in hac cella. Senex rñdit Nondū vi disti futura tormēta ꝑpetuo duratura. Nā si illa in cor de tuo posuisses q̄ si cella tua vsq̄ ad collū essꝫ vermi/ b⁹repleta sustinēs patient̄ ⁊ nō accidiarerꝫ. Et ergo cū

oportet pctōrem. aut eternā aut purgatorij acerbissimā
sustinē penā. vel in pñti cōdignā agē pniam qs nō pre
elegit hic sustinē pñam ⁊ pati poti⁹ q̄ ibi: nisi oīno fue
rit mēte alienat⁹ Ait ysidor⁹ in sinodo. Intēde aīo dolo
res quoscūq; tormētoꝝ. quascūq; seculi penas. quascun
q; doloꝝ acerbitates: compa hoc totū iehenne ⁊ leue erit
omne qđ pateris. Itē ber. in epl'a Vigilias times ⁊ ie-
iunia. manuūq; labores. sed hec leuia sunt flāmas ppetu
as meditāti. Recordatio tenebraꝝ facit nō horrē solitu
dinē. Si futurā de ꝛ̄bis cogitas discussionē. nō displice
bit silentiū flet⁹ ille ⁊ stridor dentiū faciles tibi reddit ⁊
culcitram ⁊ mattam. Item aug⁹ in sermone. Dens hu
mana mūdi hui⁹ illecebris ⁊ cōcupiscētijs deuicta fugit
laborem. expetit voluptatē. Et vix ad hec deducit vt se
a prioris vite cōsuetudīe excludat. Sed cū incepit cogi
tare iudicij necessitatē ac penaꝝ eternaliū crudelitatez
volūtariū bellū inducit passionib⁹ motu vl' spe p̄mij vl'
timore supplicij vim facit pristinis desiderijs. ⁊ violenē
ipsa se ipsam vincē contēdit Ideo dr Albacuc. iij. Ingre
diat putredo in ossib⁹ meis. vt subter me scateat tpe vi-
delicet pñtis vite: ⁊ postea requiescā in die tribulatiōis
Ecce quā fructuosa salubris ē meditatio pene infernal'
Quare scribit in ps. Cōuertant pctōres in īfernū. hoc
est p meditatiōes illuc se transferāt viuētes: ne postmo
dū illuc descēdant ppetue morientes. Et ergo dr bñ Da
niel'. iij. Btūs q̄ intuer⁊ abyssos videl⁊ p cōtinuā ⁊ iugē
memoriā īterne ⁊ptēplatiōis tormēta īfernalia cordialit
intuēdo ꝓpt⁊ ergo sufficient p p̄dcā q̄ multiplex ē ⁊ va
ria īfernal' pena ⁊ q̄ vtil' ⁊ pficua ē ipsi⁹ meōria Et er-
go Erit hō vere q̄ cum bona possit hīe Spōte subit pe-
nas īfernales q; cathenas; Ignib⁹ arsurus ex his nunq;
redituru s

Hinit Terciū nouissimoꝝ

¶ Sequītur exēpla de penis inferni

¶ Ar horologio eterne sapie de penis inferni

Factum est autem post hec ⁊ ecce discipul⁹ cepit cogita re dies antiquos ⁊ annos eternos in mẽte habere. Qñ q̄ cũ pfunde se colligẽt et a sensibilib⁹ put potuit ītelle ctum abstraxiss̄. apparuit in visiõe fidei oculis a longe quasi q̄dã regio vmbrosa ignota ⁊ multũ terribilis ¶ Cũ q̄ tremefact⁹ quid nam hec ess̄ inq̄reret. respõsum est ei ¶ Regio hec vt vides distincta. loc⁹ est penarum futura⁊ quem diuerse anime post egressum a corpe p diuersita/ te culparum in penam sortiunt. quedã ad ipsa⁊ purga/ tionem. quedã vero ad eternam damnationes ⁊ put si bi ea tũc demõstrata fuerint ¶ Hec autem ⁊ his sil'ia tam horrenda ⁊ īmania fuerint tormentor⁊ genera vt nulla sufficẽt hec lingua narrare. aut null⁹ sensus mortalium poss̄ ea plene estimare. ¶ Cum autem ad se rediss̄. ⁊ qua si de alio mũdo vt sibi videbat ex motua visiõis pnitia veniss̄et nimio terrore ⁊ errore velut homo semiuiuus aliq̄diu iacens inseipso contabuit. ¶ Quedam autem ex his solum fidei cõmunib⁹ oculis cõsperit. ¶ Respexit igit et ecce de p̄dictis locis fetor intolerabilis exoriebat: mal lei resonãtes audiebãtur tenebre pfundissime densabã tur. ⁊ videbañ ibi facies demonum horribiles. Ibi erat planct⁹. ⁊ gemit⁹ ⁊ alternãtia mala impios sine pietate discerpebãt. ab aquis niuiũ trãsibant ad calorem nimi/ um. ¶ Considerabat inter hec equitatem ⁊ magnitudinẽ iudicio⁊ dei ⁊ inter cordis se pmentis angustias. ac su/ bris guttas. que ipsum ex horror visionis penetraue/ rãt aduertebat. qm̃ per q̄ peccauerat quis. per hec ⁊ torq̄ bañ. ¶ Qñ ⁊ illi qui in vita sua insensate ⁊ iniuste vixerãt. per hec que coluerãt tormẽta recipiebãt. ¶ Raptores nã/ q̄ ⁊ p̄dones ac eor⁊ cõplices. ⁊ hi qui paupes et amicos dei dum adhuc viuerẽt spoliauerũt vel p exactiões in/ debite inflixerũt. ad patibula quedã infernalia. supra hu manam estimationẽ penalia. rapti violẽter suspendebã

tur ⁊ ibidem torq̄bant nec tamē moriebant. ſz modo in dicibili cruciabant. Nō nulli etiam q̄ ſub habitu agni/
no mentem occultauerāt Iconinam qui velut canes ra bidi ſeruos dei p̄ obprobria ⁊ maledica aut ꝟba turbati ua moleſtauerāt ⁊ cōfratres ſuos iniqua p̄ſecutiōe le/ ſerāt ibidem a canib⁹ infernalib⁹ amariſſimis morſibus corrodebant. Ibi ſupbi ſepultura aſini ī īferno deſpecti ue ſepeliebant ⁊ tanq̄ cadauera putrida ignita proiecti obprobrio ſempiterno q̄ nunq̄ delebit adiciebant. Et pro gloria tpali ⁊ mētis elatione q̄ ceteros inflati prei/ re ambiebāt. tāta penaꝝ mole ac pōdere p̄mebant quan tum q̄s premi poſſit qui maximā turrim ſupra ſe habēt Bibuli vero ⁊ crapuloſi: ⁊ qui ventri ſuo ſeruierāt. ve lut lupi famelici fame incredibili ac ſiti intolerabili af/ fligebant. cupiētes guttam minimā aque frigidē p̄ refri gerio lingue ſue flammarum incēdio aduſte recipe ⁊ ne mo illis dabat. Sz dēmones teterrimi cum ſitulis ardē tib⁹ iuxta eos ſtabāt ⁊ potū quēdam ſulphureum plū/ bo liquefacto ſimilem nimio calore eſtuātem p̄ os eorū in ventrē p̄fuſum fortiter infundebant. Luxurioſi quo q̄ ⁊ q̄ in delicijs carnem ſuam enutriuerāt ⁊ in obſtina tione ſua p̄durauerāt a ſerpentib⁹ deuorabant et a bufo nib⁹ ignitis aculeis vſq̄ ad viſcera torq̄bant. Qui car/ nali ac terreno amori dediti fuerāt vtriuſq̄ ſexus. terrā infernalem pre dolore mordebāt qm̄ eos dēmones nimi um affligebāt. nam ſpicula ignea habētes ⁊ eſtu vehemē tiſſimo eos inſequētes vulnerib⁹ eos ſcuiſſimis repleue rūt. Sz ⁊ ſocios in culpa ſocios habuerūt in pena Su pra modum autez cupidi ⁊ auari ac queſtuarij male tor quebant nam ī foueis metallis bullientib⁹ plenis balne abant ⁊ exilire cupiētes abſq̄ mia rein pingebant. Judi cium durißimū his qui p̄erāt fiebat. fortioꝝ autem fortior inſtabat cruciatio ⁊ potētes ibi tormēta patiebā tur poteter Ꝺ quis dicē queat quātum ibi iudices īpij

rectores iniqui clerici turpis lucri cupidi monachi lasci
ui.laici violenti mulieres procaces saltatrices ⁊ ambi/
cioſe ⁊ diuersi quiq; falsi christiani penas varias habu
ere. ¶Heu q̄ miserabiles rugitus ⁊ clamores dabant la/
mentabiles ita vt sola visionis huius afflictio omnem
penam mundi quodāmodo excedere videretur. ¶Nam ⁊
multitudo vrsorum infernaliū ⁊ audaces leones ⁊ no/
ui generis animalia ira plena. ignoteq; bestie vaporem
igneum spirantes. odorem fumi proferētes ⁊ horrēdas
scintillas ab oculis emittētes morsu amarissimo eos di
lanianerant. ¶Tandem multi ex his in putcum abyssi de
quo fumus horribilis ⁊ fetor intolerabilis exibat proij/
ciebantur.aspect⁹ eorum velut ferrum candens in mo/
dum fauillarum exardebāt et a demonib⁹ reimpingebā/
tur cōmanducantes linguas suas pre dolore ⁊ blasphe/
mabant deum celi pre doloribus suis ⁊ vulneribus.⁊ non
egerūt penitētiam ex operib⁹ suis. vinculis tenebrarū
et longe noctis compediti.in obscuro ac tenebroso obli
uionis velamēto tenebant. ¶Sonitus descendens cōtur
babat eos ⁊ persone tristes apparētes pauorem eis in/
cutiebāt.nec syderum limpide flamme illmminare pote
rant noctem illam horrēdam vna em̄ cathena tenebrarq
omnes colligati erāt ¶Omnis orbis terrarum limpidi il
luminabat lumine solis. illis autem supposita erat gra
uis nox imago tenebrarq. ¶Ipsi autez sibi erāt grauiores
tenebris fum⁹ tormentorq ipsorq ascensur⁹ est in secula
seculorq ¶Post hec vox quedam desup quasi tonitruū au
diebat que insultādo ⁊ q̄si exprobrādo dicebat. ¶Vbi nūc
sunt hij qui ab inicio a dieb⁹ antiqs mūdo huic toto ser
uierūt desiderio.q voluptuose viuētes varijs desideriis
se subdiderūt ¶Eya quid psunt illis nunc omnia q̄ tanq̄
vmbra velocit ptransierunt q̄ breuis delectatio tā lon
gā restem post se trahit eterne miserie. ¶O stulti ⁊ vecor
des vbi nūc ꝟba illa que cum leticia tāta ⁊ cordis tripu

dio dicẽ ſolebatis venite ⁊ fruamur bonis q̃ ſunt ⁊ vta
mur creatura tanq̃ ĩ iuuẽtute celerit̃ Quid iuuãt nũc
dulcia vniuerſa q̃b⁹ tam celerit̃ ꝓfruiti eſtis Hiq̃dẽ nũc
a cõtrario plãgere vob cõuenit ⁊ plãgẽdo exclamare ac
dicẽ ve ve nob iã nũc ⁊ in eternũ q⁹ nati ſum⁹ nec vltra
mori valem⁹ Ue q⁹ male torq̃mur nec a tormẽtis vnq̃
liberabimur O quis eſt q̃ iſta recogitet ſupplicia ⁊ nr̃a
ad cor ponat tormẽta Hec em̃ talia ſunt vt q̃cq̃d in mũ
do horribile excogitari poſſ̃ his ꝯpari nõvalẽt. O q̃ fe
lix ĩcoinq̃nat⁹ q̃ p⁹ gaudia h⁹ mũdi nõ abijt q̃ nõ reſpe
xit ĩ vaĩtates ⁊ ĩſanias flãs. nos ĩſenſati vitã illoꝝ eſti
maba⁹ ĩſaniã ⁊ finẽ illoꝝ ſiue hõre. quõ ꝯputati ſũt int̃
filios dei ⁊ int̃ elcõs ſors illoꝝ ẽ. Ergo erraui⁹ a via ve
ritatis ⁊ inſticie lumẽ nõ luxit nob ⁊ ſol intelligẽtie nõ
eſt ort⁹ nobis laſſati ſum⁹ in via iniq̃tatis ⁊ pditionis ⁊
ambulauim⁹ vias difficiles. viã autem dñi ign̄ rauim⁹
Quid nobis ꝓfuit ſupbia aut q̃d diuitiaꝝ iactãtia cõtu
lit nob. trãſierũt oĩa illa tanq̃ vmbra trãſijt qđ tpale fu
it ſz ꝓhdoloꝝ nũc remãſit qđ ĩ eternũ manebit O eternũ nũ
q̃ finẽ habituꝝ ꝑpetuũ mort̃ ſupplicĩũ O finis ſine fi
ne mors ꝯuioꝝ oĩ morte ſp mori ⁊ tñ non mori poſſe O
mi p̃ dilcẽ q̃ me ĩ hũc mũdũ genuiſti O dulc̃ mr̃ q̃ mr̃
nis vberib⁹ me lactaſti O vos oẽs ãici mei ⁊ ſocij dilci
valete nũc viſcera mea⁹ q⁹ hec eſt hora illi⁹ ſepatõis ama
riſſiẽ q̃ amarioꝝ ẽ oĩ morte vale tell⁹ valete ſocij q̃s tã be
nigno fauore colui en ducimur ad horrẽdũ infernale ſu
ſpẽdiũ ad ſupplicĩũ trahimur metuẽdũ. nñq̃ vos de ce
tero cũ gaudio viſuri O lacme ĩceſſant̃ ꝓfluite ocli plo
rate ⁊ oĩa viſcera mea vlulate ſup hac ĩfeliciſſiã ſepatõe
q̃ ẽ a ſũmo bono a facie illa gl'oſa ⁊ a ꝯſortio ãgl'ico nec
nõ illo feliciſſiõ elcõꝝ nũero ponẽ diq̃ ſu⁹ ad illã miſerã
et maledcãm ac crudelẽ dãnatoꝝ turbã ſine fine cruciã
dã O manuũ ꝯploſ⁹ ſoit⁹ O cordiũ mlt̃oꝝ gemit⁹ ĩtimi
o ſtridoꝝ dẽtiũ ⁊ freit⁹ ſpirituũ ĩmẽſ⁹o ploꝛat⁹ ⁊ vlulat⁹

multus. ¶ in eternū ꝑmāsur⁹ clamor ꝙ semꝑ durabit ⁊ nunqꝫ finem habebit qui semꝑ renouabit̄ ⁊ nunqꝫ exaudiet̄. oculi nostri miseri nunqꝫ aliud videbūt nisi miseriam. Aures nihil aliud audiēt nisi ve ve atqꝫ tristiciam. ¶ pia corda istud interminabile ⁊ crudele ac eternū ve respicite lugete ⁊ flete. ¶ montes cadite sup nos colles operite nos ꝙd sustinetis quid expectatꝫ abscōdite nos a facie illa terribili furoris dñi a vultu ire glorie dei hꝫu hꝫu cur nō hec maxima mala futura nobis ꝓuenim⁹ cū robur affuit cum temp⁹ aderat oportunū vtinam de illo tempore toto inutiliter expenso supersſꝫ nobis vna horula tāte pene in remedium cōcessa. ¶ sed hꝫu sentēti ante diuina iusticia ꝓclusa est nobis salutis via negata misericordia spes omnis ablata. ¶ dolores ⁊ miserie et in eternū ꝑmāsure angustie in terra hac obliuionis vbi null⁹ ordo sed sempitern⁹ horror inhabitat. ¶ Quid plura nos miseri ⁊ miserabiles tm̄ affligimur ⁊ dolem⁹ de illo ve eterno. vt qualiscūqꝫ termin⁹ excogitat⁹ dūmodo finit⁹ esset nobis solacios⁹. ¶ Ssn̄ posito ꝑ impossibile ꝙ esset aliqs lapis molaris adeo magn⁹ ꝙ vbiqꝫ circumferentiam celi cōtingeret ⁊ ꝙ aliq̄ auicula mīme quātitatis post centū milia annoꝝ veniēs de lapide predicto solūmodo tantum ꝑ rostrum suū auelleret quantū est ꝑs decima milij. ¶ Et itez post centū milia annoꝝ curricula sicut prius scz vnam particulam de decem ⁊ sic ꝑ singulas ꝑtes. Itaqꝫ in decies centenis milib⁹ annis nō plus diminueret quātitas lapidis. nisi quātum habet in magnitudīe granum vnius milij ¶ En ꝓchdolor nos miseri multum grati essem⁹ ꝙ post talem lōgam ⁊ plenam cō sumptionem totius lapidis. finem haberet sentētia nostre eterne damnatiōis scz hꝫu hec eadem cōsolatio miseris a diuīa iusticia penit⁹ est negata ¶ Ducuqꝫ miserorū verba damnatorum. ¶ Taliter igitur o fili ibi flagellabantur qui hic a flagellis filiorum excipiuntur

¶ Discipulus O iudex tremende ecce nūc anima mea ex hac quoq; visione horribili territa prostrata est ⁊ ge/nua dissoluta vt vix subsistere possum. O deus me⁹ ad iutor meus. O mi deus ererne auerte obsecro furorem tuum a me. Absit a me hec eterna damnationis senten tia formidolosa. Quod si aduersa me oportet sustinere fiat voluntas tua hic. in me huius a me licentiam ple nissimam habeto nec querulosum discipulum de cetero in me habebis hoc solum facias vt me a te ī eternum se/perari non permittas

¶ Inferni penas videns petrus monachus grauis simam penitentiam peregit.

Petrus quidam monachus ex regione ortus hibernie loco vaste solitudiuis cui euassa nomen est inhærebat hic prius q̄ hæremum peteret molestia corporis inter/ueniente defunctus est. Sed protinus corpori restitu/tus inferni se supplicia atq; innumera loca flammarū vidisse testabatur. Qui etiam quosdam huius seculi po tententes in eisdem flammis suspensos se vidisse narra uit. Qui cum iam deductus esset vt in illo iam et ipse mergeretur subito angelum chorusci habitus appariuis se fatebatur. qui eum in ignem mergi prohiberet. Cui etiam dixit. Egredere ⁊ qualiter tibi post hec viuendū sit cautissime attende. Post quam vocem paulatim re calescentibus membris ab eterno mortis somno euigi lans cuncta que circa illum fuerant gesta narrauit. tā/tisq; postmodum se vigiliis ieiuniisq; constrinxit. vt in ferni eum vidisse et pertimuisse tormenta. et si taceret lingua conuersatio loqueretur.

¶ Infernales penas diuersi diuersimode pro meri-
tor̃ qualitate patiũtur

¶ Dicebant de eodem abbate maiore machario. quia
dum ambularet aliquando in heremum inuenit caput
hominis in terra iacens. Quod cum moueret virga
palmea quam habebat in manu locutum est caput illud
ad eum. Cui dixit senex. Quis es tu? Respõdit caput
illud ad senem. Ego eram sacerdos gentilium qui ali-
quando commanebant in loco hoc. Tu vero es abbas
macharius qui habes spiritum sanctum dei. Quacũq;
ergo hora misertus fueris eorum qui sunt in tormentis
et oraueris pro eis tunc consolantur pusillum. Dicit ei
senex. Et que est ista consolatio? Respondit illud ca-
put. Quantum distat celum a terra tantum est ignis
sub pedibus nostris & super caput nostrum. Stantib9
autem nobis in medio ignis non est vt quis facie ad fa
ciem videat proximum suum Flit ergo senex cum fletu
Ue illi diei in quo natus est homo si est hec consolatio
supplicij. Rursus dicit senex. Est peius tormẽtum ab
his? Respondit caput illud. Maior pena subt9 nos est.
Dicit ei senex Et qui sunt in ipsa? Dicit illi caput illud
Nos qui ignorauimus deum vel aliquid modicum mi
sericordie habemus. qui vero cognouerunt deum et ne
gauerunt cum nec fecerunt voluntatem eius: hi sunt
qui subtus nos sunt. Et post hec sumens ille senex ca-
put illud sepeliuit.

¶ Infernales penas sentiens clericus mũdo relicto
monasterium intrauit.

¶ In nannetis ciuitate tempore henrici quarti impe-
ratoris erant duo clerici nondum patientibus annis

presbyteri sancti litteris affatim instructi inter se mul
tum amici. Hi pactum inierunt inter se vt vter eorum
prior moreretur alij vigilanti vel vrnienti appareret
infra triginta dies. Data acceptaq corporali fide non
multum post vnus obijt ⁊ tricesima die alteri vigilan
ti astitit: nescio quid operis mollieti ⁊ vultu exangui ⁊
pallido ad eum ait. Agnoscis ne me? Agnosco ille ait. ⁊
miror quid tam diu moratus fueris. Ille prius moram
excusans tandem ait Et aduentus meus si volueris ti
bi fiet commodus mihi omnino infructuosus. Nam
sempiternis damnat⁹ sum supplicijs. Ego ait alter iu
uabo te precibus. ieiunijs. et elemosinis multis. At ille
respondit. Sine penitentia sunt iudicia dei in inferno
Dum rotat astra polus dum pulsat littora pontus pro
criminibus meis puniar. si totus mundus mihi reme
dia exquireret eterna tamen ⁊ innumera penarum ge
nera patiar. Et vt aliquam ex meis irreuocabilibus pe
nis cognoscas. en vna. Protēditq manum sanioso vl
cere stillantem. Videtur ne ait tibi leuis? Cum ille le
uem sibi referret videri ipse mortu⁹ curuatis in volam
digitis tres guttas defluentis tabi super eum iaculat⁹
est: quarum due tempora vna frontem cōtingentes cu
tem sicut ignito iaculo penetrauerunt foramen nu:cis
capax efficientes. illo magnā penam esse doloris prote
stante clamore. Hoc inquit mortuus erit tibi q̄diu vi
xeris ⁊ penarum mearum graue documētum ⁊ nisi ne
glexeris salutis tue singulare monumentum Clade er
ge dum licz muta habitum simul ⁊ animum. ⁊ esto mo
nachus redonis apud sanctum melanium. Cumq vi
uus ad hoc respondere nollet: mortuus eum oculi vigo
re perstringens. Si dubitas inquit cōuerti miser lege
litteras istas. Et hoc dicens manum protendit tetris
notis inscriptam quibus sarbanas et omne satellicium

inferorum omni ecclesiastico cetui gratias de tartaro e mittebant. Quod cum ipsi in nullo suis voluptatibus deessent.tantum numerum subditarum animarum paterentur ad inferna descendere predicationis incuria quantum nunq̄ viderant retroacta secula. His dictis loquentis aspectus disparuit. Audiens hec omnia vendens et dans pauperibus sanctum melanium adijt. et monachus ibi factus optime cōuersatus est

¶ Infernalis ignis q̄ acerbus sit et de woltero cui apparuit diabolus.

In villa que in territorio bunnensi est sita miles quidā nobilis et deuotus walterus nomine habitans erat tā domine nostre q̄ ordini satis obsequiosus. Hic cum tēpore quodam grauiter infirmaretur solusq̄ iaceret.diabolis illi ad pedes lecturi visibiliter apparuit. Erat autem sicut ipse nobis retulit facies eius ad instar simee dispositā cornua habens caprina. In cuius aspectu cuz terreretur postea cōfortatus ait. Quis vel quid es vnde venis vel quid queris? Respondit monstrum Diabolus sum animam tuam tollere veni.dicente milite: Recede leccator animam meam non tolles.christo me commendo.subiunxit ille.waltere si mihi cōsenseris homagiumq̄ feceris nō solum incolumitati te restituam. quin etiam super omnem tuam progeniem te ditabo. Respondit miles. Satis habeo de diuitijs tuis fallacibus non curo. Unde ergo tibi thesauri. Infra termios inquit curie tue infiniti occultātur. Cum quo cum miles iam loqui delectaretur ait. Dic mihi vbi est anima domini mei wilhelmi comitis iuliacensis nuper defuncti. Tunc respondit diabolus militi et dixit illi.

Nosti castra vicina wolckēburch et viachenvelt. No
ui inqt Et ille.per fidem meam tibi dico si ferrea essent
tam castra qꝫ eoꝝ mōtana.ꝛ in illo loco mitterētur vbi
anima wilhelmi est anteqꝫ supcilicium superi⁹inferiori
iungi possꝫ liquefierēt.Quo dicto mox cachinnādo sub
iunxit.Ardor iste balneum lacteum est ei In futuro qñ
corpus suū anima resumet. tūc primū penam debitā re
cipiet.Requisit⁹ de anima henrici comitis seynēsis.rn̄
dit.Certe illam habem⁹.De pena tamē illi⁹ nihil expres
sit.Adiecit etiam iterrogare illum de patre suo Ad qd
respōdit ille.Viginti ānis ꝛ vno illum habuim⁹.sꝫ mo
nocula illa ꝛ calu⁹ ille atqꝫ pediculosus qui in solario ia
cet nobis eum abstulerūt.Monoculam vocauit vxorē
ei⁹iugiter lachrymādo oculum vnum pdiderat.Caluū
dixit filium eius thxodericum monachum nostꝝ qui ad
vidēdum germanum eodeꝫ tempore aduenerat.Inter
rogat⁹ vero de pdicta matrona.Respōdit. Nunqꝫ po
testati nostre addita est eo qꝺ mulier esset bona ac sancta
Frēm autem tuū lambertum sic sellauim⁹ vt nostꝝ ius
euadē non possit.q̄ ante paucos ānos defunctus est vir
auar⁹ ꝛ pecuniosus.Dicēte iterum milite. Dic mihi de
quo loco venisti nūc ad me.Respōdit demō.Ego ꝛ so
cij mei eram⁹ in exequijs cuiusdam abbatisse nigri ordi
nis egressum aīe eius prestolātes. Tūc miles quot era
tis ibi.Respōdit demō. Nosti nemus in Cottinforst.
Optime inqt noui.Et ille Nō sunt tot folia in arbori
bus quot illic fuim⁹ cōgregati.nō est tam grādis silua ī
prouincia nostra Et q̄d obtinuistis ibi.Respōdit.Heu
nihil.femīa fuit religiosa sed ꝛ michael archāgel⁹ supue
niens cum fuste ferreo sic nos cecidit ꝛ cedēdo fugauit.
vt dispergēmur quemadmodū puluis qui a turbine im
pellit.Requisit⁹ etiam si esset in obitu dñi gerardi abba
tis nostri tūc recēter mortui. Rn̄dit. Nō est tantū ha
rene in littore maris quot ibi fuum⁹ Sed modicū ibi ob

tinuim⁹ q̄ pediculosi illi more porcor in humo iacen⁊ grunniētes nō sinebāt ꝑpius nos accedē Habēt preterea nnum quādam susurrij capitulū notās in qua omnia nobis quecūq; delinquūt subtrahūtur. Et dixit miles: Quomo⁊ stultissime ausus fuisti ad obitum viri tam iusti venire? Ausus inquit. Ego presens fui vbi dei filius expirauit sedēs sup̄ brachium crucis. Hoc v̄bum a demone platum et a laico recitatum maxime mihi fidē fecit dictor eo q̄ ī glosa legat sup̄ thobiam. Dicēte walthero. Que fuit porcio vestra in christi morte? Respondit. Nulla Dalo nostro illuc venim⁹ quia v̄tute morietis turbati ⁊ exagitati detrusi sum⁹ in infernum. Multa alia cum demone quotiens solus erat cōferebat. que postq̄ cōualuit multis recitauit. Vlis nūc audire qualis predicti comitis wilhelmi finis fuerit et pena

Infirmatus in castro suo nithiecke pro quadam cōtumelia sibi illata venit coloniam. Qui cum rediret in via defectum cordis incurrit ⁊ aīe. Oh nunq̄ de cetero videbo coloniam Cui in terram deposito cum medicus eius dicēt mortem esse in ianuis subiecit. Consulo tibi vt vxorem tuam recipias. Respōdente illo. nō faciam: supplicauit ei ꝑ quodam milite quem diu incarceraverat. Hequaq̄ inquit egredier me viuēte. Cūc medic⁹. Ergo ante diem crastinum egredier. Quod ita factus est. Cum vero moritur⁹ esset in sinu cuiusdam matrone quam viro ꝑprio tulerat iacebat. Cui cum illa dicēt Domine quid faciam post mortem vestram Juueni inquit nubere debes militi. Hec ei v̄ba vltima fuere. Eadē nocte sicut mihi retulit abbas quidam ordis nostri. sanctimonialis quedam sancti mauricij colonie in loca penax transposita est. in quib⁹ puteum magni horroris igneo tectum operculo inē flammas vidit sulphureas. De quo cum suū ductorem introgasset. rn̄dit ille Due tantum aīe in illo sunt aīa videlz maxētij impatoris ⁊

aia wilhelmi comitis iuliacensis. Dane visum recitãs cum eadem die rumor insonuisset colonie de morte eiusdem comitis visionem fuisse veram itellexit. Propt similem culpam iustum fuit vt qui pares erant in culpa cõformes fierẽt in pena. vtriusq; vitam noui. Daxẽcij ex lectione. wilhelmi ex multox relatiõe. Vterq; tyrannus. vterq; supra modum luxuriosus Sicut legitur in chronicis nulla fuit in vrbe romana siue extra vrbẽ matrona tam nobil' tam pudica. dũmodo oculis maxencij placẽt. quin de domo mariti sublatam corrũperet. Similia faciebat de vginib⁹ z viduis. Viderũt ista viri z ingemuerũt. parẽtes z tacuerũt. Tãta erat illi⁹ crudelitas vt cum nimio dolore cordis afficerẽt tristiciam tamẽ dissimularet. Tanta ei⁹ extitit tyrãnis vt passim senatores ciues milites occidẽt. de quib⁹ aliqua habebat suspicio. wilhelm⁹ vero nõ dissimilia opabat his. z si nõ pari ptãte nõ tñ impari volũtate. sicut audiui ita dedit⁹ erat luxurie z incestui vt vix aliquẽ haberet mĩsteria liñ cui⁹ vxorẽ aut filiẽ nõ attẽptaret violare. nullã hñs drãm int matrẽ z filiã. int legitimã z absolutã. Quãte fuerit circa subiectos siue cõprouiciales crudelitat⁹ois nouit epat⁹ colonien̄sis. Daxẽci⁹ vxorẽ ꝓpriã occidit. iste inclusit. Ille ꝓsecut⁹ est ecciam multos p fidẽ occidẽdo. Iste tpe scismatis iperij romani ꝓsecut⁹ est sedi aplice obedientes sacerdotes de suis sedib⁹ eijciẽdo ꝙsdã mutilãdo z bona eccia; diripiẽdo. Hec acta sunt ĩ tpib⁹ Innocẽtij pape ¶ Infernales z horrẽdissimas penas ꝙdã diues sustinuit z p ꝙlitate delcãtionũ ꝙlitates peã; refert petr⁹ cluniacẽs q monach⁹ ꝙdã cũ i ex (cipet tremis vite sue essz aia sua ducta sit añ ifernalẽ portã. q cũ ibi tot diuersitates penax ꝓspicẽt vltra ꝙm dici pt tremẽ cepit Ds ne facẽt ãgel⁹ ꝓhibuit Ibi dno aliqꝫdiu morãte eo vidit demones ꝙsdã pcurrẽtes z nimiũ cachinnãtes de perditiõe anime cuiusdam diuitis quam socij sui secum in baratrum damnationis attraxerunt.

Uenientes autem ad principē demonioꝝ dixerūt se ani
mām amici sui cum gaudio magno attrahe. Quib⁹ con
gaudens si gaudium infelicitas dici potest ait. Accipi/
te ⁊ pompose sicut solit⁹ erat in cathedra sua sedē facite
induētes eum sicut solit⁹ erat veste honorifica. Et sedē
cum fecerūt sup sedem ita inextinguibilit atdētem. q̄ si
totum mare supfunderet nullaten⁹ extingueret. pallīm
vero quo eum circūdederūt nō minoris flagrātie erat.
Illo in sede miserabiliter collocato ⁊ infelicius vestito
princeps ad suos seruientes ait. Ite ⁊ sicut decēs est tali
amico nostro poculū nostre delectatiōis ꝓpinate. Tūc
tanq̄ ereum liquorem candentem omni genere feroris
mixtum ori ei⁹ apposuerūt. ⁊ appositꝰ per omnia mem/
bra ei⁹ in flāmas diffusus effundebat. quo potato iocu/
latores demones qui ei iocularent admisit. Qui accipi
entes duo cornua ignib⁹ plena aurib⁹ eius apposuerūt:
et corniculari incipiētes scintillas ꝑ oculos ei⁹ ⁊ per na
res ⁊ ꝑ omnia foramīa ei⁹ emittebāt. Deinde ī camerā
misit vbi cōtra delectatiōes carnales quas solebat cum
puellis dum adhuc viuēt exercē īfernales pateret ama
ritudies. que oīm serpētium generib⁹ erat repleta. ⁊ ita
nimio calore incēsa. ꝙ candētis ferri saris euincēt ar⁹
rem. a quib⁹ exceptus q̄ horribilit amplexat⁹. quāq̄ de/
corose osculat⁹. quamq̄ miserabilit sit contrectar⁹ ⁊ per
omnia membra discerpt⁹ a nobis pius pater remoueat
ꝙ nunq̄ experiamur. Et cōtra queq̄ oblectamēta car/
nalia que prius habuerat viuēs singula tormēta infer
nalia inferebāt. Hoc viso anima monachi ad corpus re
diit. et quod viderat ob vtilitatem audiētium plurimis
enarrauit

Erant in schola duo insolētissimi scholares adolescētes
qui nō solum nō pati volebāt correctiōes magistri. ver
etiam ⁊ ad insolētias ⁊ dissolutōes alios studē volētes
sepissime compellebāt. ⁊ hoc quidem magister emēdare

non poterat nec audebat Cõtigit ergo magistꝝ mori ꝛ tercio die aut quarto in media schola in effigie magistri diabolum cum ẏga ferrea coram omnib⁹ apparere Hec mora cum nigro vultu in adolescẽtes dictos exurgens et cum ẏga illis mortem imtemptãs repẽte disparuit. Horꝙ illi pre pauore in furiam versi post dies aliquot obierũt. Ex hinc ergo scholares diuinũ aduertãt iudicium ꝛ magistris suis subdi discãt. nec vnq̃ refugiãt corrigi ne eis contingat postmodum cum virga ferrea vapulare.

Refert petr⁹ cluniacẽsis ꝙ apud castꝝ lizimacũ qđ in pictauiẽsi pago est situatum nup quidam p̃sbyter erat qui sacer dotalis ordis supcelestem dignitatẽ miserrime vite cõuersatione deturpãs nõ ad aiaꝝ quib⁹ preerat curam sz ad carnis voluptatem explẽdam sacro mĩsterio vtebat. Territ⁹ tamen cõscientie malo sicut aliquando et mali ad horam cõpungũtur familiaritatẽ quorũdam bonoꝝ viroꝝ expetijt. ꝛ abbati boneuallis ꝛ frĩb⁹ eiusdẽ monasterij se in amicicia specieten⁹ copulauit. Qui longo tempore eum de vite emẽdatione commouẽtes. ꝛ vt cedulo renũciaret assidue exhortantes. nihil ab eo impetrare p̃ter inanem spem potuerũt. Nam libẽter q̃ dicebãt audire se fingẽs. ꝛ semp eos de cõuersiõe suspendẽs de societate sanctoꝝ illorũ gloriabat. nec ãmonitiõe vel exemplis eoꝝ a mal' retrahebat. Jn his itaq̃ pdite vite sue actib⁹ perdurãs. ꝛ obstinatiõe impia iram sibi in die ire thesaurizãs in morbũ incidit. Quo post aliqt dies ĩ grauescẽte ad extrema pueuit Audierat eũ prior visitatiõis gr̃a iam dicti monasterij atq̃ cũ eo p aliq̃ntũ diei spacium ipso q̃z rogãte pmãserat. Et nocte supueniẽte cũ cunctis discedentib⁹ solus lecto ei⁹ assidẽt. clamare terribiliẽ eger ille ad priorem cepit. Succurre succurre ait succurre. Ecce duo sup oẽm feritatẽ leones expauedi ĩ me ĩpetũ faciũt. ꝛ hianti ore ac rictu feroci p frusta

me decerpũt.totũq; ꝓsumẽ volũt. Depcare cito dñm vt ab his eripiar anteq; eox morsib⁹ consumar.dicebat hoc et tremebat ⁊ veiut deuoraturos fugiẽs timore defecto corpi vires addẽte retrocedebat. Prior vocis ac gest⁹ illi⁹ turbat⁹ terrore nõ sine multo ⁊ ipse tiore erat.ad pre ces tñ ipse nccitate ipellẽte cõuersus p misero illo vt po terat deũ exorabat. Quo orante mutata voce eger. Bñ inq̃t bñ recesserũt crudeles bestie.⁊ p orões tuas iã nus quã apparent. Et q̃ vsq; ad vltimũ spũm sp cõpos sui extitit.nec vt q̃dã morientiũ solẽt vel ĩ modico sensu i⁹ minut⁹ fuit cõuersus ad priorẽ loq̃ cũ ipso de quibusdaꝫ vt sanissim⁹ cepit. Cũq; tã de his q; de alijs multa inẽ se ꝟba cõferrẽt.hore fere vni⁹ spacio elapso rursus ĩclama re lõge terribilius q; pri⁹ exorsus ẽ. En inq̃t en ignis de celo vt torrẽs inundãs descẽdit.⁊ sup hũc lectũ veniẽs iã iãq; me ĩ fauillã vsq; cõburit. Festĩa.adiuua.ora.si fo⁊ te ⁊ ab hac morte eripi valeã. Et hec dicẽs manib⁹ ⁊ bra chijs optoria subleuabat.⁊ ea velut aliq̃d iuuare possẽt inuisibilib⁹ ignib⁹ turbat⁹ opponebat. Qꝫ nequaq; nõ eñ corpalia tegmĩa ab spiritalib⁹ incẽdijs tegẽ poterãt quẽ celesti vindicte ĩpia opa exponebãt. Prior adaucto tiore denuo ad orationẽ cõuertit ⁊ q̃ntũ in tali casu pos sibile erat dñi miscdiam p eo depcabat. Illo vt sup orõi instãte post paululũ patiẽs gratulatiõis vocib⁹ pces e⁹ intrupit dicens Iã ab igne tut⁹ sum.nã dum sup me vt dixi cũ ĩpetu descẽdẽt inẽposit⁹ est linthx⁹ vsq; ad quẽ ig nis puenit sꝫ eñ trãsire nõ potuit. iã iam ab isto piculo erept⁹ oro ne a me discedas quousq; qs illo⁊ finis futu r⁹ sit agnoscas. Tũc prior q̃ tã tiore quã hospitãdi nccĩ tate recedẽ nolebat substitit.⁊ ab orõne surgẽs rursum ei assedit. Cũq; eum tãtis terrorib⁹ anxiũ consolaret.⁊ vteroq; ad inuicẽ vt pri⁹ colloq̃ret.subito egrot⁹ ad ĩuisi bilia erept⁹ obmutuit.eũ prior raptũ ab humanis ĩtelli gẽs rei extitũ pstolabat. Cum ecce p⁹ multũ noctis spa

cūm hō ad se redīt ⁊ miserabilit ingemiscēs ait. ha. ha. ad iudiciū eternū rapt⁹ sum. ⁊ hxu miser etna morte damnat⁹ sum Tradit⁹ sum hxrēdis tortorib⁹. igne inextinguibili cū diabolo ⁊ angel' ei⁹ ppetuo cruciād⁹ Ecce ecce ignita sartago plena bulīēti adipe quā corā me tormentor mīstri detulerūt. eāq; ad me frigēdum vndiq; succēderūt. Et cū sepe nominat⁹ prior orōni sicut iam bis fecerat tercio q̄z incubuisset ille ait Cessa cessa oro pro me orare. ne p illo vltra fatigeris p quo nullaten⁹ exaudieris Priore aūt dicēte frater redi ad cor ⁊ misericordiā dum adhuc viuis a deo req̄re. ille adiecit Putas ait me vt insanū loqui. Non ait insanio sz sana mēte ea q̄ dixi cōfirmo. Et cucullā prioris manu tenēs eū introgaui. Nōne hxc qd manu teneo cuculla tua ē quo rñdente ē adiūxit. Sicut hxc vestis cuculla ē ⁊ sicut hxc quod substratū est mihi palea ē sic ⁊ hxc qd corā cerno ignita sartago est. Et dū hxc loq̄ret gutta īuisibil' ignis de illa q̄m videbat sartagīe exiliēs ī manu ei⁹ priore videte cecidit et mirabile dictu cutem ⁊ carnē vsq; ad intima ossis cō sumpsit. Tūc ille acri cum gemitu En inq̄t indubia rei probacio. Nam sicut ista quā vides de sartagine plapsa gutta carnis partē cōsumpsit sic cōfestim me ignea vorago cōsumet. priore ad ista stupēte itez dixit. Ecce sartaginē ipsam mīstri īfernales ꝓpius afferūt. ⁊ vt me in illā iniciāt iam iāq; man⁹ adaptāt. Et post modicū Ecce linthxū in q̄ iacco vndiq; cōcurrētes accipiūt. ⁊ in ignea sartaginē etnāq; frixurā p̄iciūt. Hoc velut vltimū vale mior vt priori atq; his q̄ ad hxc spectaculū hxrēdū cōuenetāt dixit. subtracta voce ⁊ reflexa ceruice puniē dū spm̄ ꝯdēnatis spiritib⁹ tradidit. Tātus vero terror oēs inuasit vt oēs aufugerēt. nec aliq̄ in domo vbi mortui cadauer remāserat remanē auderēt Facto mane misez cadauer sepulture traditū est Post aliq̄t āt dies cū ad vniuersos circa positos hxc tā tribil' fama pueīsz rei

veritatem ꝓbare volẽtes tumulũ aperuerũt et fossam illam quam ī manu adhuc viuẽtis ꝑsbyteri gutta ꝓnũcia damnatiõis fecerat ī mortui cadauẽ iuenerũt. Quę omnia sicut beat⁹ grego. ꝺt nullo mõ ꝓpter se īfelix ꝑsbyter vidit cui nihil ipsa vīsio cõtulit. ſz quãta cautela sacerdotale officiũ āministrãdum q̃z reuerẽter diuina mysteria sint tractãda. superna super eum dispositio demõstrauit

Duo clerici vno corde ītrabãt monasteriũ. ⁊ tã exẽplariter viuebãt vt oẽs eos diligerẽt. Post duodecim annos vn⁹ morit Cui minor ait Tecum ꝓ deo parẽtes ⁊ patriã relicꝙ. solare ergo meũ exilium tuo reditu. vt sciã quid meruim⁹ oĩa relinquẽtes. Faciam inq̃t o dim. diũ cordis mei deo ꝓpicio. Tu aũt dilige mortuũ. q̃ viuus te efficacit sicut matrẽ dilexi. Morit ergo q̃si dulcit dormiẽs Et ecce die septimo redit mortu⁹ iocũda ⁊ splẽdẽte facie dicẽs. Vi frat̃ henrice sicut audiuim⁹ sic vidim⁹ in ciuitate dñi ſrutũ. Oudũ tã centuplũ recepi ⁊ ecce vitam eternã possideo. Preferebat aũt in dextera eius ecclam aureã miri artificij ⁊ decoris. sinistra ſro cordis locũ tegebat. Ille vero viu⁹ supra q̃ dici ꝑt exhilaratus ait. Cur mi dulcis frat̃ gherarde ī manu tua ita reuerẽter geras ecclam. q̃re etiam cor tuũ celes solita dilectiõe edicito. Intrepid⁹ ait audi q̃ cõsolari te reuersus sum. Nosti q̃ eccl̃am a meis mihi sumptuose ꝓcurata cum ei⁹ honore ⁊ cõmodo amore ꝓfcõnis cuãgelice ⁊ tiore periculi qꝺ est ī cura aiaꝝ reliqui. Quare sup oẽs reges ⁊re ⁊ cũctas seculi diuitias cum beatis eternalit exulto. Tui aũt amore cor meũ celo q̃ ipm̃ ꝓcioso lapide tanti splẽdoris decorat vt visus tu⁹ mox ex illo secaret qꝺ cõsecut⁹ sum a dño meo iesu xp̃o. q̃ e⁹ passiõis ⁊ icarnationis bñficiũ q̃tidie deuot⁹ rumiari solebã. Si me diligis inq̃t tolle cito manũ libent ꝓ hoc videndo vnũ oculũ expendã. qꝺ dixit ⁊ fecit. Cũ ãt nimis ardent ꝓ tãto gau-

dio etiam altero priuari desiderabat ait illi frat⁹ Mea i
terucctione tricesima die mihi iungeris ⁊ gaudium no/
strum nemo tollet a nobis. Interim dic fratrib⁹ qz ma
gna eos ꝑmia manēt nemo te pescat. Frater vero sic dis
ponebat domui sue id est cōsciētie vt nihil libret nisi ci
bus aīe. Flētibus aūt pre amore frīb⁹ eius tricesima die
iocūde eisdē valedixit atq migrauit

De Quarta nouissimoꝝ qō ē regnū celoꝝ

Quartum nouissimoꝝ qō valde ⁊ ꝑcipue de/
bet homies a pctis retrahē est gloria celestis.
Si hō se refrenat ab homicidio vel consimili
ope criminoso ne ꝓdat ꝓpalia quātomagis debet se cohr
cē ab omni actu illicito ne amittat gaudia sempiterna.
Vñ Aug⁹. in li. cōfessionū Et gaudiū qō nō datur im
pijs. sz cis qui te gratis colūt quoꝝ gaudium tu ipse es
Et ergo scribit primo ad corinthi. vi. Iniqui regnū dei
nō possidebūt imo cum maxīa ꝓfusione repellent ab eo
dem. sicut goliardi ⁊ nebulones vilissimi īdignanter re
pelli solent ab impatoris curia. Nec illic sedēt cū regi
b⁹ ⁊ prīcipib⁹ in tam excellēti ⁊ solemni mēsa Dicit cm̄
cassiodor⁹ sup illud psal. Expelle eos qm̄ irritaucrūt te
dñe. Hic discim⁹ q tantum vnusquisq repellit. quantū
eius pctā cumulant: quātitas cm̄ delicti mensura est re
pudij. Nunqd ergo qlibet pctā vitabit ⁊ tanq̄ mortife
rū celeri⁹ abhorrebit qui p hec celeste gaudiū se noverit
amissurū. De hac autem īcomphensibili gloria. ego pau
per ingenio quid loquēdo ꝓferam. Si cm̄ oculus nō vi
dit nec auris audiuit nec in cor homīs ascendit que pre
parauit de⁹ diligentib⁹ se. Sicut scribit primo ad corin.
ij. de illis que tūc referam. Certe quasi balbuciēdo sicut
cecus natus disputans de colorib⁹ non cōfidens de sen/

su ꝓprio. ſz multiplici ſcripturaꝝ teſtimonio pauliſper inde dicā Eſt igit notādum ꝙ quāuis in regno dei ſunt valde multa īmo innumerabilia eiꝰ felicitatem tangentia. ⁊ gloriam pleniſſime atteſtātia Ipſum tamē quo ad pñs ſpecialit a tribꝰ commēdatur Primo a ſumma pulchritudīe ſiue claritate Secūdo a bonoꝝ oīm copioſitate. Tercio a maxima letitia iugiter durāte in eternitate. Nam ibi eſt immēſa pulchritudo ſiue claritas. bonorum infinita copioſitas. ſummūq; gaudium et ſtabilis eternitas. De quibꝰ hic ꝓ ordinem breuit dicet

De pulchritudine regni celoꝝ.

In primis igit regnum dei cōmendatur a ſumma pulchritudīe ſiue claritate Nam vt dr ſapiētie. v. Ipſum dicit regnum decoris. Hinc eſt quod pſalmiſta dicit. Domine dilexi decorem domus tue. Vnde thobie xiij. Beatꝰ ero ſi fuerint reliquie ſeminis mei ad videndam claritatem hieruſalem. Porte eiꝰ ex ſaphiro ⁊ ſmaragdo edificabūtur ⁊ ex lapide precioſo Omnis circuitꝰ muroꝝ eius ex lapide candido ⁊ auro mūdo ommes platee eius ſternent. Item apoca. xxi. Ipſa ciuitas aurum mūdum ſimile vitro mūdo fundamēta muri ciuitatis ſunt lapide precioſo ornata. ⁊ duodecim porte duodecī margarite ſunt ꝑ ſingulas. ⁊ ſingule porte erant ex ſingulis margaritis. Et platee ciuitatis aurum mūdum tanq̄ vitrum perlucidū ⁊ templum nō vidi in ea. Dominus enī deus omnipotēs templum eiꝰ eſt ⁊ agnꝰ. Et ciuitas nō eget ſole neq; luna vt luceāt in ea. nam claritas dei illuminabit eam in lucerna eius eſt agnus ⁊ ambulabūt gentes in lumīe eius. Item apoca. Nox vltra nō erit ⁊ nō egebūt lumīe lucerne neq; lumine ſolis qm deus illumīabit illos ⁊ regnabūt in ſecula ſeculoꝝ. Cū quo videt cōcordare illud yſa. lx. Nō erit tibi amplius ſol ad lucēdum per diem: nec ſplendor lune illuminabit te: ſed erit tibi dominꝰ in lucem ſempiternam. Ipſe enī eſt

ſpeculum ſine macula ⁊ candor lucis eterne. ſicut ſcribi
tur ſapiẽtie. vij. Item ſplendor glorie vt habet ad hebre
os primo. Nam ſplẽdor eius vt lux erit. Habacuc iij. Ab
hoc ſplẽdore omnes ſancti in regno celoꝝ recipiũt lucez
et fulgorem ſempiternum quo aſſidue felices letantur.
Vnde iudicum .v. Qui diligũt te ſicut ſol in ortu ſuo
ſplendet ita rutilẽt. Et ergo dicit ſapiẽtie. iij. Fulgebũt
iuſti ⁊ tanq̃ ſancti illi in arũdineto diſcurrẽt. Mathei
xiij. Fulgebunt iuſti ſicut ſol in regno patris eoꝝ. O q̃
glorioſum eſt hoc regnum ⁊ q̃ dilecta tabernacula tua
domine virtutum: q̃ magn⁹ decor. q̃ ingens ſplendor ĩ ci
uitate dñi. q̃ mira claritas. ⁊ q̃ ſumma amenitas in ce
leſti patria. Vnde auguſtin⁹ in li. de libero arbi. ſic inquit
Tanta eſt pulchritudo iuſticie. tãta eſt iocũditas lucis
eterne: vt etiam ſi non liceret amplius in ea delectari q̃
vni⁹ diei hora ꝓpter hoc ſolum innumerabiles hui⁹ vite
dies pleni delicijs ⁊ affluẽtia bonoꝝ tẽporaliũ recte et
merito deſpicerent. Nõ eñ falſo aut paruo affectu dic
tum eſt. Quñ melior eſt dies vna in atrijs tuis ſup mi
lia. Quare idem aug⁹ in li. de ciui. dei exclamãs ita dicit
O celeſtis hieruſalem dom⁹ illuminoſa ad te ſupirat pe
regrinatio mea ⁊ poſſidet me in te qui feçit ⁊ me et te.
Vnde bernard⁹ in omelia tercia ſuper miſſus ẽ. O q̃ glo
rioſum eſt regnum illud in quo reges cõgregati cõuene
runt in vnum ad laudãdum ſcz ⁊ glorificandum cum q̃
ſup omnes eſt rex regum. ⁊ dñs dominãtium. de cuius
ſplẽdidiſſima cõtemplatiõe fulgebũt iuſti ſicut ſol in re
gno patris eoꝝ. Hinc ꝓpheta dr. Adimplebis me leticia
cum vultu tuo. Vnde iob. xiij. Videbit faciem ei⁹ in iubi
latiõe. Hãc faciem omnes inſpiciẽt qui dño fidelit ſerui
erũt in humilitate cordis. in laborib⁹ plurimis ac operi
bus virtuoſis. Vnde apocalip. vltimo. Serui eius ſer
uient illi ⁊ videbunt faciem eius. Et ideo dicitur Ysaie
xxxiij. Regem in decore ſuo videbunt. O q̃ pium ⁊ q̃

gratum: q̄ suaue q̄ beatum erit tūc iesum videre his q̄ eum dilexerc. Tunc certe exclamādo dices illud Abacuc.iij. Ego autem in domino gaudebo: t exultabo i deo iesu meo. O quātum gaudebunt quos gaudia summa replebunt. Quos illustrabit. quos semper glorificabit. Visio sancta dei splendorq̄ suc faciei.

De copiositate omnium bonorum regni celestis.

Regnum celeste cōmendet secūdo a bonor̄ omniū copiositate. Vñ aug⁹ in libro de ciuitate dei dicit Q3 deus prepauit diligentib⁹ se. spe nō attingitur. caritate nō comprehēditur. desideria t vota transgreditur Acquiri potest: estimari nō potest Item bernard⁹ Merces sanctor̄ tam magna q̄ non potest mensurari. tam multa q̄ nō potest numerari. tam copiosa q̄ nō potest estimari. De his super abundātib⁹ bonis t diuitijs ipsi⁹ regni celestis ita scribitur deutro. viij. Dñs deus tu⁹ introducit te in terram bonam terram viuor̄ aquarūq̄ et fontium. in cui⁹ campis t montib⁹ erumpent fluuiorum abissi Terram frumēti ordei t vinear̄ in qua fic⁹ malagranata t oliueta nascūtur terram olei t mellis: vbi absq̄ vlla penuria comedes panem tuū: t rerū omnium abundātia perfrueris. Certe hec terra fertilis copiosissime fluens lacte ac dulcedine mellis. Hec est tra ad quam explorādam missi sunt filij dan sicut scribitur iudicum. xviij. Qui redeūtes dixerūt. vidimus terram valde opulētam t vtrem: nolite negligere: nolite cessare. eam⁹ t possideam⁹ eā null⁹ erit labor. Tradetq̄ dñs nob locū in q̄ nulli⁹ rei est penuria Nā omne q3 molestat ibi deest. Aug⁹ Eterna beatitudo ꝓsistit i duob⁹ scz in uccāria absentia oīs mali t nccāria p̄ntia oīs boni. Si em̄ queris quid ibi ē. aliē non potest r̄nderi nisi quicqd boni est: et quicquid mali est nusquam est. Et ergo dicit beatus gregor⁹. Nihil exterius quod ibi appetatur: et

nihil interi⁹ quod ibi fastidiat. Ixo scribit apoca. vltio
Non esuriēt neq; sitiēt ampli⁹ t nō cadet sup eos sol ne
q; vll⁹ estus quoniam agn⁹ dei qui in medio throni ē re/
get eos: t deducet eos ad vite fontes aquarum. Et ibi/
dem ostēdit mihi flumen aque vite. qui sitit veniat. qui
vult accipiat vite aquam gratis. Qui autem biberit ex
hac aqua nō sitiet iterum: sz fiet in eo fons aque salien/
tis in vitam eternam. vt habet Johā. iiij. O q̄ felix pa/
tria. quam beata terra vbi d⁹ erit omnia in omnibus et
nullius rei est penuria seu aliquis defect⁹. Certe hec pa
tria loc⁹ est pascue celestis vbi nihil deerit: ī quo fideles
suos dom⁹ reficiet suauiter ac ppetue collocabit. Vñ
Ezechie. xxxiiij. dicit dom⁹. Inducam eas in terrā su
am t pascam eas in montib⁹ israhel. in riuis: t in cūctis
terre. in pascuis vberrimis pascam eas t in montib⁹ ex
celsis erūt pascue earum ibi requiescēt in herbis virenti
bus t in pascuis pinguib⁹ pascent super montes israhel
Ipsi em̄ sancti pascent in cognitiōe summe veritatis t
illa erūt pascua vberrima siue ingrediant ad cōtemplā/
dum diuinitatem: siue egrediant ad considerādum hu/
manitatem: vtrobiq; inuenient plenam societatem. Vñ
Johā. x. Ingredient t egredietur t pascua inuenient. Itē
pascent in delectatiōe t fruitione summe suauitatis: ex
illa erūt pascua pinguia. Vñ dicit in ps̄. Ex adipe fru/
menti satiat te. Adeps hui⁹ frumēti est delectatio. t su
auitas que causatur ex amore dei Hoc ergo amore sicut
adipe t pinguedine repleat anima mea. pascent etiam ī
eternitate ppetue securitatis: t illa pascua erūt virētia
nunq; em̄ arescēt sed semp virescēt t in pulchritudie p
petua durabūt. Ecce qualis patria t q̄ bona terra: vbi
tam vberrima pinguia t virētia erūt pascua beatorum
Hec est vere terra viuentium in qua credim⁹ tot t tāta
videre bona domini. Vñ dicit in ps̄. Replebimur in bo
nis domus tue. t que sunt in illa bona quib⁹ sancti reple

bunk:nisi illa incomprehensibilis gloria beatox:"Nam vt dicit bernardo in sermone de dedicatione. Ad imaginem dei facta est anima rationalis ceteris omnibo occupari pt repleri nō potest. Capacitatem em dei quicqd deo minor est nō implebit. Hac ineffabili gloria nō solum implebimur:verūetiam vsq ad summū inebriabimur. Vñ hiere.xxxi. Inebriabo sacerdotum animas cum pinguedine hoc faciet in cena magna fidelib9 prepata. Tūc em pcipiet se t faciet illos discūbere. t transiens mīstrabit illis ferculum sue glorie: t vinū mire suauitatis t leticie eis exhibēdo. Tūc dicet illud discumbētib9 Can.v. Comedite t bibite amici t inebriamī carissimi. Hinc scribit ysa. xxix. Inebriamī t nō in vino Et vnde tūc inebriabunt Certe a gaudio multiplici t gloria celesti. O deus eterne qz dulciter t plene tūc fideles tui inebriabūtur ab vbertate domus tue t torrēte voluptatis tue Qm apud te est fons vite:fons indeficiēs beatitudis t glorie. vtiq hāc domum decet sanctitudo in lōgitudine dierum Ipsa em est domus domini diuicijs referta t ciuitas dei nostri omnibus bonis adimpleta. Qua propt scribit ysaie.xxxiij. Oculi tui videbūt hierusalem opulētam ciuitatem Huius ciuitatis opulētia seu bonox maxima abūdantia nō solum patet ex p̄dictis:sz etiam specialit ex multitudie eius pacis in qua delectabunt māsueti qui hereditabūt illam terram superi9 expressam. Ysa.lv. In leticia egrediemini t in pace deducemī. O quanta ipsi9 hierusalem abundātia pacis eui9 in perpetuū nunqz erit finis. sicut scribit ysa.ix. Item eiusdem.xxxij. Sedebit popul9 me9 in pulchritudie pacis in tabernaculis fiducie: in requie opulēto. Et ergo bene dicit thobie.xiij. Hierusalem ciuitas dei beati omnes qui diligūt te: t gaudēt sup pacem tuam. Nam sicut habet ezechie.xlij. In te videt sancti visionem pacis ibi pax super pacem:ibi pax summa que exsuperat omnem sensum necnon antecedit humanuz

intellectum. Qui tãte pacis voluerit esse particeps cũ sanctis in celis:discat nũc humiliter pati in terris. nã vt scribitur in aurora ad tam preclaram requiem patiẽ do peruenitur.nec nisi per penam sapiens hac luce po/ titur.

De maxima et stabili leticia regni celestis

Postremo regnum dei commendatur a maxima leticia iugiter durante in eternitate. Unde gregorius in omelia.Que lingua dicere vel quis intellectus cape re sufficit illa superne ciuitatis quanta sint gaudia an/ gelorum choris interesse cum beatissimis spiritib⁹ glorie conditoris assistere. presentem dei vultum cernere.in circumscriptum lumen videre:nullo mortis metu affi/ ci incorruptiõis ppetuitate letari.Certe hec est ciuitas dei nostri hierusalem.vbs beata hierusalem que vt ci/ uitas edificat. Q ciuitas ciuitatum in qua sunt tanta gaudia t leticie beatox.Ysa.vltimo. Letamĩ cum hieru salem t exultate in ea omnes qui diligitis eam:gaudete cum ea gaudio vniuersi qui lugebatis super eam t fugi ebatis:t repleamĩ ab vbere cõsolationis eius vt mulge atis t delicijs affluatis ab omnimoda gloria ei⁹.De im mẽsa hui⁹ ciuitatis gloria sic dt aug⁹ ĩ li.de ci.dei. Quã ta erit illa felicitas vbi nullũ erit malum:nullũ latebit bonum vacabit dei laudib⁹ qui erit omnia in oĩbus Ysa. lxiiij.Oculus nõ vidit de⁹ abs te q̃ prepasti exspectãtib⁹ te:q̃ sanctis donatur⁹ es in maxima leticia ppetue possi dẽda Et eiusdẽ.xxxv. Veniẽt in syon cum laude t leti cia sempiterna sup capita eox.Hinc est q̃ ps̃.dicit. Fo uit dñs dies ĩmaculatox t hereditas eox in eternũ erit Vere sicut scribit thobie.xiij.magn⁹ es dñe in eternũ. et in omnia secula regnum tuũ. Aug⁹ in li. de ciui.dei. Vacabimus t videbimus. amabimus et laudabimus ecce quid erit in fine sine fine. Nam quis noster alius

erit finis: nisi peruenire ad regnum cui⁹ nullus erit fi/
nis. Verissime regnum tuū dñe regnum omnium
seculoꝝ. et dominatio tua in omni generatione ⁊ gene/
rationem. Et ideo scribit Thobie. xiij. Benedict⁹ dñs
nus qui exaltauit hierusalem vt sit regnum ei⁹ in secu/
la seculoꝝ super eam. O q̄ gloriosum est hoc regnum in
quo cum christo gaudēt omnes sancti. amictiq̄ stolis al
bis sequūtur agnum quocumq̄ ierit. De quo regno di
cit beat⁹ Augustin⁹ in libro de cōflictu viciorꝝ ⁊ vtutū.
Recedat amor p̄ntis seculi in quo nullus ita nascitur
vt nō moriatur. ⁊ succedat amor futuri seculi i quo om
nes viuificant vt nō morianꝫ deiceps. vbi nulla aduer
sitas turbat. nulla necessitas angustat. nulla molestia i
quietat: sz perhēnis leticia ibi regnat. Hinc est q̄ dicitur
in psalmis. Justi epulentꝫ ⁊ exultēt in cōspectu dei ⁊ de/
lectentꝫ in leticia. Item ysa. xxxv. Gaudium ⁊ leticiam
obtinebūt: ⁊ fugiet dolor ⁊ gemitus Vñ apoca. xxi. Ab
sterget de⁹ omnem lachrymam ab oculis eorū: ⁊ mors
vltra non erit neq̄ luct⁹ neq̄ clamor neq̄ dolor erit vl/
tra qm̄ prima abierūt. Item ysa. xxv. Auferet de⁹ omnē
lachrymā ab omni facie. ⁊ opprobrium populi sui aufer
ret de vniuersa terra. ⁊ dicēt in die illa. Ecce de⁹ noster
exspectaui⁹ eum exaltabim⁹ ⁊ letabimur in salutari ei⁹.
O quāta leticia quādo non solum in anima sz etiam in
corpe fuerit gloriandum. Ysa. lxi. In terra sua duplicia
possidebūt Et Prouer. vltimo Omnes domestici eius
amicti sunt duplicib⁹ id est duab⁹ stolis quarum vnam
sz anime iam possidēt. ⁊ reliquam sz corpis exspectāt
accepturi. Item quādo nō solum erit eis gaudium de bo
nis operib⁹ ꝑp̄ris: sz etim de meritis singulis omnium
beatoꝝ. Vñ dicit dñs⁹ hiere. xxxij. Habitabit eos faci
am cōfidentꝫ: ⁊ erūt mihi in populum ⁊ ero eis in deum
et dabo eis cor vnum ⁊ aīam vnam. nō vnitate substan
tie: sed vinculo caritatis. Ecce carissime si aīa martyris

cõfessoris vel ꝟginis ⁊ anima tua tũc erunt vna. conse
quẽs videt ꝙ illoꝝ gaudium etiam erit ⁊ tuũ. Simile
est de anima apostoli vel cuiuslibet alteri⁹ sancti. Hinc
grego. dr Tanta est vis caritatis. omnia sociat vt bo
num qđ quis in se nõ suscipit: in alio gaudeat accepisse.
Certe illud admirãdum ⁊ multiplex gaudiũ in cor ho
mis non ascẽdit. Et ergo quilibet tot⁹ ipsum gaudium
introibit: ⁊ sic gaudium suũ plenum erit. Nam int⁹ et
extra. subt⁹ ⁊ supra ĩmo circũquaqꝫ mirabilit gaudebit:
int⁹ de puritate cõsciẽtie. extra de corpis glorificatione.
subt⁹ de celo ⁊ aliaꝝ creaturarum pulchritudĩe ⁊ inuo
catiõe. supra de dei visiõe ⁊ circũcirca de angeloꝝ ⁊ oĩm
sanctoꝝ iocũditate ⁊ delectabili associatiõe. Vere vere
vere nemo potest cogitare quãtum erit exultare tũc in
celis habitare ⁊ cum angelis regnare. Et ergo bene di
cit mathei. xxv. Intra in gaudium domini tui. intra in
hospicium gaudij. nam nõ poterit intrare cor tuum de
immẽsitate gaudioꝝ celestium. Sic dr beat⁹ bernardus
in libro meditationũ suaꝝ. Ibi totum leticia. totum ex
ultatio possidet. hominesqꝫ angelis sociati sine vlla car
nis infirmitate imperpetuũ manebũt iocũditas infini
ta. beatitudo sempiterna. in qua qui semel suscipit semp
tenet ibi requies a laborib⁹. pax ab hostib⁹. amenitas de
nouitate. securitas de eternitate. dulcedo ⁊ suauitas de
dei visione. Et quis illic habitare vehemẽter non desi
at ⁊ ꝓpter pacem ⁊ ꝓpter amenitatem: ⁊ ꝓpter eterni
tatem: ⁊ ꝓpter dei visionem. Item dr alibi adhuc idem
bernard⁹. Tanta est iocũditas ⁊ suauitas illi⁹ patrie ce
lestis ꝙ si nõ liceret ibi esse nisi ꝙ vni⁹ hore spacium om
nes dies hui⁹ vite pleni delicijs merito cõtemnerentur.
Cui cõparata omnis aliunde suauitas dolor est: omnis
iocũditas meror. omne dulce amaꝝ. omne decoꝝ fedum
et omne aliud quicqđ delectare possꝫ molestum cum dei
bonitas in infinitum excedat omnem aliam bonitatem

O bone deus quid mihi est in celo.et a te quid volui sup terram cum hec omnia sunt desiderabilia sup aurum ⁊ lapidem pretiosum multum:⁊ dulciora sup mel ⁊ fauũ O quid dicem⁹ de hac patria.quid de hierusalez vbe tã beata. Per hui⁹enim viros sicut scribit thobie.xiij. In cessanter iocũde ⁊ dulciter cantatur alla. Vñ ysaie.li. Gaudium ⁊ letitia inueniet in ea.gratiarũ actio ⁊ vox laudis in templo ei⁹ omnes dicẽt gloriam.Et vere me/rito vox exultatiõis ⁊ salutis resonet in tabernacul' iu stoz. Nam in ciuitate dñi ibi sonãt iugiter organa sanctoz qui tribulationum ⁊ penaz laborumq; ⁊ omni um miseriarum penit⁹ iam obliti perfruũtur ⁊ iubilo celesti. O q̃z letabũde.q̃z suauiter ⁊ preclare tũc canet i Dlasol:qui in gama vt fleuit ⁊ are. De hac ciuitate loq̃ tur adhuc bernard⁹in libro de meditationib⁹ O ciuitas celestis:mãsio secura.patria totum cõtinẽs qđ delectat ibi incole quietis popul⁹ sine murmure. q̃z gloriosa dcã sunt de te ciuitas dei sicut letãtium omnium habitatio est in te ibi. Pax.pietas.bonitas.lux.virt⁹.splendor.ho/nestas .Gloria.laus.requies.amor ⁊ concordia dulcis. Gaudium.letitia.dulcedo.vita perhẽnis. De hac autem perhẽni vita certi erũt ⁊ securi q̃ nunq̃z imppetuũ erit amittẽda. Ysa.xxxij. Securitas erit vsq; in sempiternũ Item ezechi.xxxiiij. Habitabũt cõfidenter absq; vllo ti more. Et puer.i. Qui me audierit absq; terrore.requie scet ⁊ abundãtia pfruet malox timore sublato Vñ au gustin⁹ Beatitudinem omnium bonoz celestium perfi cit securitas eterna que si sola deesset omnia bona cele/stia quãtumcũq; dulcia vanescerẽt ⁊ vilescerẽt ex timo re amittẽdi. Et ergo assecurãdo dicit dñs⁹ iohã.xvi. Gaudium vestrum nemo tollet a vobis O dñs⁹ dei.ci/uitas regis magni q̃z innumerabilia.quã grãdia ⁊ eter nalia sunt cuncta tua gaudia.q̃z multe tue letitie:q̃z feli ces tui incole. Vere vere.Beati qui habitant in dmo

tua dñine:nam in secula seculoꝝ laudabunt te. Quis enim ignorat compos mētis sue .q cetus in excelsis te laudat celicꝰ omnis. Huiꝰ autem leticie seu celestis glorie ꝓpetuitas indeficiēs ex hoc perpēditur quia oliue cō parat. Unde osee.xiiij. Erit quasi oliua gloria eiꝰ. Oliua eñ indeficiēter tam in hyeme q̄ in estate semp viresci Et ideo indefectibilem eternam istiꝰ glorie permanenti am designat. que ex diuturnitate nō deficit sz magis in nouatur. De hac eterna gloria sic dicit chrisostomꝰ in li bro de repatione lapsi. Que erit voluptas que leticia est cum christo cum anima ad ꝓpriam generositatē regres sa cum fiducia iam ceperit dominum suū videre. Expli cari nō potest illius leticie magnitudo. Nō enim solum pro his exultat quibꝰ perfruitur tunc in presenti. Sed multomagis p eo gaudet q bonoꝝ suorum scit nullum finem futurum. Et quis erit particeps tāte glorie sine fine permānsure. Certe gloria hec est omnibꝰ sanctis suis. Nam sancti exultabūt in gloria letabūtur in cubili bus suis. Uñ qui christi vestigia secuti fuerūt ī terris cum ipso regnabūt in gloria t honore coronati eternali ter in celis. O dilecte mi q̄ ineffabiliter tūc gaudebis si ad illa gaudia in eterna gloria fueris translatus. Tunc vtiq̄ dices exclamando illud Ysaie.lxi. Gaudens gaude bo in domino t exultabit anima mea in deo meo. quia in duit me vestimentis salutis. Uerissime sicut scribitur iob.xxij. Tunc super omnipotentem delicijs afflues. et eleuabis ad deum faciem tuam. t ī vijs tuis lumen splē debit. De quo habetur ecclesiastici.xi. Dulce lumen t de lectabile est videre solem id est christum. quem cognoscere et intueri excellit omne gaudiū huius mūdi. Nec mirum quia eius visio t noticia est sanctorum gloria t vita sempiterna. Unde iohānis.xvij. Hec est vita eterna vt cognascant te solum verum deum t quem misisti iesum christum. Quī ad cognitionem hanc peruenerit

ipsum deum facie ad faciem videbit. & cognoscet eum sicuti est scom esse diuinum qd erit gaudium excellētissimum: fons & origo omnium gaudiorū. Hinc est qd bernard⁹ dicit in sermone. Reuera illud est vex & summū gaudium qd nō de creatura: sz de creatore cōcipit quod vtiqz fiet quādo tibi faciem suam ostēderit. Et ergo propheta exoptādo dicit. Faciem tuam domine requirā faciem inquam gratiosam omnib⁹ gaudijs plenā. Heu mihi qr incolat⁹ meus plongat⁹ est q̄diu carebo tāto bono et vsquequo sic subtrahor a deo saluatore meo. Fuerūt mihi lachryme mee panes die ac nocte dum dicit mihi cotidie vbi est deus tu⁹. Quādo videbo & apparebo ante faciem dei mei q̄letificat me in gaudio cum vultu tuo. Vere hec visio qua de⁹ facie ad faciem videt tercium celum est. Et si dici potest paradisus est centū milium paradisox. Vbi ex fonte limpidissimo & ex aqua viua sic vita labit beata. Hinc est qd scribit Ysa. lx. Tūc videbis supple faciem dei & affluues delicijs & gaudijs sempiternis & mirabit & dilatabit cor tuū. O q̄ bon⁹ israhel deus bis q̄ recto sunt corde q̄ tot & tāta gaudia ipsis q̄si gratis vult cōferre. O amice predilecte. Illa libēs audis et ad hec pia gaudia gaudes Nō tamē ignores p magnos ista labores. Sanctis acquiri nec fortuitu repiri Vnde grego. in omelia Delectat mētem magnitudo premiox sed nō deterreat certamē labox. Ad magna em̄ premia peruenirī nō potest nisi p magnos labores Vñ paulus egregi⁹ p̄dicator dr. Nō coronabit nisi qui legitīe certauerit: vnusquisqz em̄ ꝓpriam mercedez accipiet scom suum laborem. Sz pleriqz sunt qui nolētes bene viuē: tamē desiderāt bene mori. Sciūt em̄ q̄ preciosa est in conspectu domini mors sanctox eius. Etiamqz cognoscūt q̄ cum dederit delectis suis somnum. ecce hereditas domini filij &c. Similiter & ipsi sciunt q̄ beati qui in domino moriūtur volūt esse participes cum eis quibus do-

minus dixit. Vos estis qui permansistis mecum in tẽptationib⁹ ⁊ tribulationib⁹ Volunt regnare cũ christo: ʒ nolũt secum pati. Talis erat balaam ariolus qui cõsiderãs castra filioꝝ israhel. ⁊ intelligẽs eterne beatitudinis ꝓmissionem eis a dõmino factam dicebat. Moriatur anima mea morte iustoꝝ ⁊ fiant nouissima mea horum similia. Finem eoꝝ appetẽs glorioſum. ſed labores abhorrebat quib⁹ gloria merebaꝫ. O bone ieſu volum⁹ tibi omnes conregnare: nolumus autem compati ⁊ tecũ laborare. Tu elegisti pauptates ⁊ miserias. nos vo voluptates ⁊ delicias Tu qd̃ carni asperius: nos autem quod cõmodosius. Cũ bernard⁹ Nascit̃ dei fili⁹ in cui⁹ arbitrio erat quodcũq; vellet eligẽ tempus elegit quod carni est molestius. ꝑsertim paruulo ⁊ pauperis mris filio. que vix pãnos haberet ad inuoluẽdum presepe ad reclinãdum ⁊ cum tanta esset necessitas nullam audio fieri pellium mentionem. Christ⁹ itaq; qui nõ fallit̃ elegit quod carni molestius est. id igitur melius. id vtili⁹. et id potius ẽ eligẽdum. Et quisquis aliud suaserit vel vouerit: ab eo tanq; a seductore est cauendum Ipse etenim fratres est promissus olim per ysaiam prophetam Paruulus scriens reprobare malum ⁊ eligere bonum. Malum igitur voluptas corporis: bonuꝫ vero afflictio eiusdem est. siquidem ⁊ hanc elegi: et illam reprobauit puer sapiens verbum sanctum. Hec omnia bernardus. O dilecte puer tu ab inicio elegisti afflictiones corporales ⁊ patiendo voluisti intrare gloriam tibi propriam: sed nos in delicijs viuendo volumus intrare gloriam alienam. O q̃ stulti sumus ⁊ tardi corde ad credendũ: volumus hic gaudere cum seculo: et postea regnare cũ christo. Dominus nudus ingredit̃: seruus supfluitate vestium auri ⁊ gemmarũ onustus introibit. Ille ieiunus: iste crapula ⁊ luxuria plenus. ille in cruce pro isto moriens: iste pro illo in lecto delicate vermiens.

Quod dominus non fecit.faciet hec seruꝰ?certe nō nec etiam videt cōsonum rationi.Audi qd loquit poeta In cruce sudauit dñs seruꝰ ne quiesceret Tolle tuā:tulit ipe suam gustauit acetum.facq; idem nō maior erit reuerē tia serui q̄ dñi. Si vis esse suus secutor oportet tormē ta tormētis sequi nō itur ad astra delicijs Deo mortem quam solue debes nature psolue deo moriaris in illo.rū pe moras.igit impone silētia carni.Delicias suspēde tu as t curras ad arma.prompta manꝰ plāgasq; moras di lata voluptas. Nam sicut dt hieron in epla ad iulianū. Difficile imo impossibile est vt t pntibus quis fruat bo nis t futuris vt hic ventrem t ibi mētem repleat. t de delicijs ad delicias trāseat t in vtroq; seculo primꝰ sit t in terra t in celo appareat glorioſus. Item dt idem in alio loco Impossibile est delicijs affluē t christum sequi natura denegat vt cōtraria misceant Nō possumꝰ deo seruire t māmone:aut ego fallor aut ipsi in fine decipi ent qui mihi modo nō credūt:credēt cū diuitie sue tran sierunt in egestatem.diues epulabat quotidie splēdide: hic indutꝰ purpura t bisso sz mortuus qd moysi noluit credere.postea in tormētis positꝰ sensit. Istud etiam in nuere videt beatꝰ bernar.in colloquio.Simonis petri t iesu vbi taliter inqt.Abrahā ait diuiti epuloni Tu re cepisti bona in vita tua t lazarꝰ similit mala.nūc autem cōsolat:tu vero cruciaris.Quid dicemꝰ ad hec:Si talis est finis t tale iudicium vbi extrema gaudij luctꝰ occu pat.nunqd preferēda sunt ī hoc seculo mala bonis.quip pe nec illa vera bona.sz ista vera potiꝰ salomonis senten tia.meliꝰ est ire ad domum luctꝰ quam ad domum conui uij.Cetex si sic cruciandi sunt qui in vita sua bona rece perūt: t habentibꝰ consolationē pnm ve impositum ē sempiternum. quisnam eorū poterit esse finis si scdm multitudinem cōsolationum suarum dolores apprehē derint animas miserox: Consequēs em videtur vt bo

na omnia ⁊ omnem ſeculi hui⁹ recipientis cõſolationẽ nihilomin⁹ vniuerſum ve ⁊ vniuerſi maneãt cruciatus Alt uero illud eque ⁊ eadem abrahe ſentẽtia conijciendũ videt. Omnes qui contrario ductu ſpũ vite pñtis omnia bona reſpuũt ⁊ mala eligũt omnia bona dñi ⁊ õnes habituros cõſolationem. Hec omnia bernardus vbi ſupra. Renuat ergo cõſolaria anima tua in hoc mundo in hac lachrymaꝝ valle. in terra laboris ⁊ miſerie. Pã ve omnib⁹ qui hic recipiunt cõſolationem ſuam. Cõtemne trãſitoria: fugeq; delicias ⁊ gaudia mundana. Tibi em̃ abſit gloriari niſi in cruce dñi noſtri ieſu chriſti. Vnde petr⁹ bleſenſis. ſup iob ad regem anglie ita ꝺt Putaſne aliquis in pñti vita gaudeat ⁊ futura: ſi tamen gaudiũ debeat dici qꝺ turbat aſſidue ⁊ reſpergit amaritudie pñti. nimis delicat⁹ es. ſi vtramq; pſumis: vti ſeculo ⁊ frui chriſto pñtis mundi delicias cape: ⁊ nihilomin⁹ celeſtis glorie diuitias obtinere. Audi q̃d dictum ſit illi diuiti i euãgelio qui cruciabat in flamma: ⁊ lingue ardentis refrigerium poſtulabat Fili recordare q̃ recepiſti bona in vita tua: ⁊ lazar⁹ ſimiliter mala. Hic igit conſolat: tu vero cruciaris. Q̃ dꝫ diſſimile premiũ merito poſſum⁹ reputare inſanos ſanctiſſimos reges ac ꝑphetas. apoſtolos. martyres. cõfeſſores teneros ac delicatas ⁊ginez: q̃ omnes ſpretis diuitijs ac cõculcatis delicijs hui⁹ mũdi ſeipſos ꝑ chriſto tribulationibus ⁊ morti obtulerũt: ſi gloriam ⁊ honorem quam adepti ſunt in anguſtia ⁊ dolore potuiſſent in voluptatib⁹ ⁊ delicijs obtinuiſſe. Hec ille Petr⁹ bleſenſis. Vere frater vere quicq̃d dicat firmiter hec tene q̃ celum nõ aliter ſcandes: niſi quod vocuere apoſtoli teneas ore. morib⁹ ⁊ fide. Et quid vocuerũt illi: Nõne ſobrie ⁊ iuſte viuere. humilitatem ⁊ paciẽtiam: caritatem ⁊ conſtãtiam ac ceteras virtutes totis viribus obtinere. mundum ⁊ que mundi ſunt deſpicere. diuitias ⁊ delicias fugere. penitentiam agere. in tri

bulationib⁹ ⁊ miseriis letari et gaudere. Tu quoq; fac
simile ⁊ viues.esto quoq; forti animo in omnibus labo
ribus angustiis ⁊ penis In proximo enim est q̄ a domi
no cureris.labora fortiter sicut bonus miles christi. Et
ne cogites intra temetipsum aliquando sic dicens Mul
tus ⁊ immensus est labor meus: ego autem sum mini
mus ⁊ infirmus valde: nec valeo hoc proposito finali
ter perseuerare. Audi verba Hieronymi in epistola sic
dicentis. Nullus labor durus: nullum tempus lōgum
videri debet quo eternitatis gloria acquiritur. Unde
chrisostomus super matthæum. Si quis viam laborio
sam existimat sue desidie est accusator. Si enim mina
ces pelagi fluctus nautis.si tempestates atq; hyems a
gricolis si vulnera cedesq; militibus.si grauissimi ictus
plageq; pugilibus leues videntur ⁊ tolerabiles propter
spem temporalium ⁊ pretereuntium cōmodorum: mul
tomagis cum celum preparat in premium:nihil ex pre
sentibus asperitatibus debeat sentire.ac maxime labo
resmitigat in benignum venire finem. Ne aspicias q̄
via est aspera:sed quo ducit.⁊ aliam quia lata est:ꝫ vbi
desinit. Certe iam video q̄ dormientibus nō prouenit
regnum dei:nec ocio vel desidia torpentibus beatitudo
eternitatis ingeritur. Unde dicit leo papa in sermone
sed sicut scribit̄ mathei.xi. Regnum celorum vim pati
tur ⁊ violēti capiunt illud. Un̄ quidam.De regno celi
non credit mēte fideli. Insipiēs ⁊ elxs ꝫ tu bene credē
delxs.Christo dicēti rapiunt illud violēti.Scilicet au
steri se castigādo seueri.Vollia spernentes ⁊ carni vim
facientes.Item sup hoc dicit alius poeta .Asper erit vi
ctus asper labor asper amictus.Aspera cūcta tibi si vis
sup ethera scribi.Ecce iam patet manifeste q̄ sicut scri
bitur Actuū.xiiij. Per multas tribulationes oportet
nos intrare regnum celorum.Q̄ q̄ bene attendebat hoc
beat⁹augustinus.q̄non nisi tormētis itur ad astra dei

Unde ꝺt O anima mea ſi quotidie oportz nos tormẽ
ta pferre: ſi ipſam iehẽnam lõgo tẽpore tolerare: vt chri
ſtum in ſua gloria vidẽ poſſem⁹ ⁊ ſanctis ei⁹ ſociari. Nõ
ne ergo moꝺo dignum eſt pati omne triſte: vt tãti bõni
tãteqz glorie participes habeamur. Inſidiẽtur ergo de⸗
mones: parẽt ſuas temptatiões. frangãt corp⁹ ieiunis.
premant veſtimẽta cilicina. labores grauẽt. vigilie exic⸗
cẽt. inclamet me iſte inquietet me. ille vel ille frig⁹ con⸗
trahat calor aꝺurat. caput ꝺoleat. pect⁹ areat. inflẽt ſto⸗
machus. palleſcat vult⁹. infirmetur homo tot⁹. deficiat
in ꝺoloꝛe vita mea: ⁊ anima in gemitib⁹. Ingrediat pu⸗
treꝺo in oſſib⁹ meis: ſubter me ſcateat vt requieſcam in
die tribulationis ⁊ aſcẽdam ad populum accinctũ no⸗
ſtrum. Item petr⁹ bleſenſis. Fatiſcãt membra mea vigi
liis. extenuẽtur ieiuniis. labore frangantur. liqueſcãt in
lachrymis oculi. imo ſi totum cereb⁹ ⁊ medulle corpis
in fletum effluãt: nõ ſunt tamẽ cõdigne paſſiones hui⁹
temporis ad futuram gloriam que reuelabit in nobis.
O ſi ſciret homo quid ⁊ ipſe et quid de⁹ eſſet: mille pati
mortes credẽt eſſe nihil. Ecce que ⁊ quãta ſunt hilarit
pro deo ſuſtinẽda. libẽter ergo ſuſtine ⁊ gaudẽter patia
re. Exemplum accipe in latronib⁹ ⁊ maleficis ad mortẽ
diiudicatis qui gauderẽt ſi p abſcidẽda auricula poſſẽt
euadere mortem anime ⁊ acquirẽ gloriam eternalem.
Uñ eccleſiaſtici. vi. Exiguũ laborabis ecce penitentie
paruitas ⁊ cito edes de generationib⁹ illius videlicz de
fructib⁹ glorie qui generãtur ex labore penitẽtie. Item
ſapiẽtie. iij. In paucis vexati ecce laboris exiguitas: in
multis bene diſponẽtur. Ecce magna remuneratio ⁊ p̃
mium que exinde ſequũtur. Uñ beatus effrem. Si in⸗
quit modic⁹ eſt labor inſtitutiõis noſtre fratres cariſſi⸗
mi ⁊ magna eſt requies: parui temporis afflictio. ſed re
tributio eius videlicet delicie paradiſi ⁊ exultatio et le
ticia in ſeculum ſeculi permanebũt. Ideo dicit ſapiens

ecclesiastici vltimo. Videte oculis vestris quia modi/
cum laboraui ⁊ inueni mihi multam requiem Et sic cla
re patet q̄ breuis est iste labor ⁊ premia multa laborum
Fac ergo libēnter atq̄ voluntarie immortalis futurus
pro vita perpetue duratura que gratāter faceret homo
moritur⁹ pro temporali vita ad modicum differenda:
Et ergo finaliter concludendo patet aliqualiter ex supe
rius allegatis q̄ hēc nouissima videlicet mors.iudicium
iehēnna ⁊ gloria omnes qui continuam ⁊ iugem habēt
eorum memoriam valde ⁊ multipliciter renocant a pec
catis. Sed pauci ista ponderant et rarissime ea cogitāt
seu considerant.omnes putant diu viuere ⁊ in senecta
vēri penitere.iudicem placare infernum fugere. et sic
celestem gloriam in delicijs viuendo et ocijs acquirere
tandem ⁊ eternaliter possidere. Non sic impij non sic:
hoc argumēntum non concludit:immo fallit ⁊ illud pro
ut satis lucide patet per predicta Et igitur omnes sedu
cimini ⁊ nisi penitētiam egeritis simul peribitis: ⁊ mo
riemini in peccatis. Unde scribitur ecclesiastici.ij. Si
penitentiam non egerimus.incidemus in manus dei ⁊
non in manus hominum. Sed proch dolor quis peni/
tet.quis peccata deflet.quis subuenit pauperi. quis mi/
seretur inopi.quis compatitur miseris quis cogitat de
futuris? Penitus nemo.nam fere tota generatio pra/
ua est atq̄ peruersa que non direxit cor suum in bonū.
immo potius in malum. Omnes terrena sapiūt ⁊ que
sua sunt querunt.non que iesu christi.Munera diligūt
virtutes fugiunt. ⁊ sicut iumenta in stercoribus. sic et
ipsi in peccatis multiplicibus miserabiliter computre/
scunt.Corrupti sunt abhominabiles facti sunt iniqui/
tatibus suis. Jam dominus de celo prospexit super fili
os hominum.vt videat si est intelligens aut requirens
bonum. Sed omnes declinauerūt simul inutiles facti
sunt.nec est qui faciat bonum:vix etiam vsq̄ ad vnum.

Ecce iam impletum est tempus. iam aduenit miserabi
lis ille mūdi status. de quo Michee. vij ita prophetatur
Periit sanctus de terra ⁊ rectus in hominibus n ō est.
Omnes enim in sanguine insidiantur. vir fratrem su
um venatur ad mortem. malum manuū suarum dicūt
bonum. Qui optimus est in eis quasi psalmus. ⁊ qui re
ctus quasi spina de sepi. Quid plura? Nolunt scire et
intelligere vt bene agant. nec oculos aperire vt dare vi
deant: sic excecauit eos malicia ipsorum. O stulta mali
cia. o mala stultricia voluntarie vitam fugere. mortem
diligere. spernere bonum. agere malum. deumq̄ cōtem
nere: et demoni obedire. Carissime cur proprium caput
ense secas? Cur spōte cathenas demonis īcurris? Cur
sua iussa facis? Exurge exurge euigila ⁊ vide. Relin
que diabolum fuge demonem. ne postea cum ipsis eter
naliter cōtemnaris. Miror ⁊ ammiror q̄ homo qui pre
ceteris est creatura rationalis in nullo quasi sequitur
iudicium rationis spernens salubria. affectans noxia. q̄
rens et desiderans mortifera ⁊ nociua. O deus eterne
que causa talis dementie. que ratio tāte fatuitatis ⁊ in
sanie. Cur anima mortez tā prono corde requirit. Cur
sibi q̄ tollit viuere captat homo. Vere vere gens absq̄
consilio est et sine prudentia. Ac vtinam saperent ⁊ in
telligerent ac nouissima prouiderent.

Finiūt Quattuor nouissima

Sequūtur Exempla De gau
dijs regni celorum.

De gaudijs regni celoꝝ Ex libro apli

Vidi in brabãcia mulierem diuitem ⁊ honestam possessam a demonio. Quam cum rogãte presbytero religioso visitarem inuenimꝰ eam a vexatione demonis quiescentem ⁊ sensate loquẽtem vt sanam. Tũc occulte nemine aduertẽte versum cantici moysi in deutronomio scõm qꝫ olim a sancto quodam vno audieram tercio repetiui ad ꝓuocandum demonem in obsessa. Deum qui te genuit dereliquisti ⁊ oblitus es domini creatoris tui. Nec mora mulier pallere cepit labijs atqꝫ vultu et due vene in collo eiꝰ ad grossiciem pollicis intumescẽ. Tũc ego inquio quare pessime vexare feminam ꝑsumpsisti. Mortuo iquit viro suo compassa. in subsidium illiꝰ anime cõtulit quicquid bõni fecerat in hac vita. ⁊ ex hoc nacta occasione vas vacuũ mox intraui. Cui ego Mentiris miserrime ex hoc emꝫ quod dedit mediante charitate cumulatum est bõnum eiꝰ. Et ille cum cachinno Mendax inquit sum nec mirum si mẽtior Mox ego Est nulla tam ꝓulchra sicut dicit celestis patria quam perdidisti Et respõdit In infinitum pulchrior qꝫ dicat. Et ego velles ne redire ad illam patriam si posses. Et ille Vellem inquit qꝫ possem vsqꝫ ad diem iudicij omnia excogitata supplicia sustinere. Cui dixi Et ego ꝓmitto tibi in periculum salutis mee promisse si mendax inueniar illam perditam gloriam recuperare te posse si tãtum hec dixeris. Domine deus meus peccaui ignosce mihi. Et mox ille contorto collo exclamauit honorifice. Domine domine Cumqꝫ hoc sepius cum clamore valido personaret nec vltra in verbis procederetur Impossibile enim sciebam illi vt deum suum dominum recognosceret ⁊ se fateret peccasse atqꝫ sibi precaretur ignosci tandem subiunxit. Domine deus margarete sic emꝫ obsessa mulier vocabatur deũ recognoscere dominum suũ indignatꝰ.

Tunc ego ad illum O infelicissime omnium creaturarum superbia elisit te & de celo depulit te redire inexpiabilis superbia non permittit Hec mora confusus obmutuit. Et post paucos dies non tamen tunc feminã dereliquit

Aliud ex dialogo gregorij

In tudertina vrbe in qua fortunat⁹ vir dei erat episcopus Marcellus quidam bone actionis vir cum duabus sororibus suis habitauit. Qui eueniẽte molestia corporis ipso sacratissimo vesperascente iam sabbato paschali defunctus est Cuius corpus cum longius esset efferẽdum die eodem sepeliri non potuit. Cumq; mora esset temporis ad explẽdum debitum sepulture sorores eius morte illius afflicte cucurrerũt flentes ad fortunatum venerabilem eiq; magnis vocib⁹ clamare ceperũt. Scimus q apostolorum vitam tenes leprosos mundas cecos illuminas. veni & resuscita mortuũ nostrum. Qui mox vt cognouit fratrem earum defunctum flere etiaz cepit ipse de morte ipsius eisq; respondit dicens. Recedite & hoc dicere nolite quia iussio omnipotentis dei est cui contraire null⁹ hominum potest Illis itaq; discedentib⁹ tristis ex morte illius mansit episcop⁹. Subsequẽti autem die dominico ante exurgẽtis lucis crepusculum vocatis duob⁹ diaconibus suis perrexit ad domum defuncti accessit ad locum vbi iacebat corp⁹ examine ibiq; se in orationem dedit. Expleta autem prece surrexit et iuxta corp⁹ defuncti sedit Ho autem grãdi voce defunctum per nomen vocauit dicens Frater marcelle veni. Ille autem acsi leniter dormiẽs ad vicinam vocem quãuis modica fuisset excitatus statim aperuit oculos atq; ad episcopum respiciẽs dixit O quid fecisti o quid fecisti. Cui episcop⁹ respondit dicens. Quid feci fili At ille ait. Duo hesterna die venerũt qui me eiciẽtes ex corpe in bonum locum duxerũt Hodie autem vn⁹ missus est

nuncius qui dixit Reducite eum quia fortunat⁹ episco
pus in dom̃ illius venit Quibus verbis expletis mor
ex infirmitate cõualuit ⁊ in hac vita diuci⁹ mãsit. Nec
tamẽ credẽdum est quia locum quem accepat pdidit q̃
dubium nõ est q̃ intercessoris sui precibus potuit post
mortem meli⁹ viuere qui ante mortem studuit omnipo
tenti deo placere

De vita sci Francisci.

Quidam iuuenis valde nobilis ac delicat⁹ venit ad or/
dinez sancti frãcisci qui indut⁹ habitu fratrum post ali
quot dies diabolo instigãte cepit habere intãta abomina
tione habitum quem gerebat q̃ videbaꝫ sibi portare sac
cum vilissimum ⁊ ꝓpterea horrebat manicas abomina/
baꝫ capucium ⁊ ipsam longitudinem tunice ⁊ ei⁹ asperi
tatem tanq̃ importabilem estimabat Vnde factum est
q̃ crescẽte religionis fastidio deliberauit penit⁹ reijcere
habitum et redire ad seculum Magister autem ei⁹ dcu
erat eum q̃ quãdo añ altare cõuent⁹ trãsiret in quo ser/
uabaꝫ sanctissimũ christi corp⁹ cum magna reuerentia
genib⁹ flexis ⁊ discoopto capite ⁊ cancellatis manibus
deuote inclinaret Accidit autem illa nocte q̃ deliberaue
rat dimittẽ habitum ⁊ redire ad seculum q̃ oportebat
eũ ante altare trãsire vbi sicut cõsueuerat genua flexit
et statim fuit capt⁹ in spũ ⁊ ostẽsa sibi fuit mirabilis vi
sio Nam vidit quasi multitudinẽ infinitam coram eo
processionalit transeũtem. omnes vero qui in illa ꝓces
sione beata erãt bini incedebãt. Et erãt vestiti ornatissi
mis ⁊ p̃ciosissimis diasperis Facies autem eorum ⁊ ma
nus ⁊ quicquid apparebat de corpore sole splendidi⁹ ra
diabat ⁊ ibãt cum cantu ⁊ iubilo angelo⁹ solemnissime
et dulcissime decantãdo. Inter quos duo nobiliores ce/
teris icedebãt tanta claritate velati q̃ mirãdum stupo
rem aspicientibus ingerebãt. Et q̃ circa finem proces/
onis predicte vidit etiam quẽdam tanta gloria decora/
tum q̃ videbatur quasi nou⁹ miles ab omnibus singu/

lariter honorari Dict⁹ autem Juuenis hec videns mira
bat valde ⁊ nesciebat quid hoc esset. nec interrogare trā
seūtes audebat nec poterat nimia dulcedine stupefact⁹
Sed cum processio pertrāsisset ⁊ ipse adhuc videns ex-
tremos resumēs audaciam cucurrit ad illos ⁊ interro
gans dixit O charissimi rogo vos q̄ dicere placeat qui
sint isti tam admirabiles quos cōtinet hec venerāda p-
cessio Illi vero cōuertentes ad eum splendidissimas fa
cies dixerūt. Nos omnes sumus fratres minores. qui
nouo venimus de paradiso Et ille rursum interrogās
Qui sunt illi duo qui tantum excellēter inter alios ru
tilāt Responderūt Illi duo ceteris clariores sunt san
ctus francisc⁹ ⁊ frater anthonius Ille autem vltim⁹ tā
tum honorat⁹ est quidam sanct⁹ frater nouiter mortu⁹.
quem quia valēter contra temptatiōes pugnauit ⁊ vs-
q̄ in finem pseuerauit in sancto ꝓposito ad gaudia eter
ni regni cum gloria ⁊ triumpho perducim⁹. non solum
comitantib⁹ sanctis sed etiam letantib⁹ angelis Ista ve
ro vestimēta diasperi que nos tam decora portauimus
data sunt nobis ꝓpter asperas tunicas quas in religiōe
patienter detulim⁹ ⁊ glorie claritas quam tu vides da-
ta est nobis a deo ꝓpter humilem paciētiam quam feci
mus ⁊ ꝓpter sanctam pauptatem ⁊ obediētiam ⁊ casti-
tatem mundissimā quam vsq̄ in finem hilari mēte ser
uauim⁹ vnde fili non sit tibi durum saccum religionis
tam fructiferum deportare quia si in sacco frācisci amo
re domini nostri iesu christi mūdum spernendo carnem
mortificādo ⁊ contra diabolum dimicādo viriliter te ha
bueris nobiscum simili veste fulgebis. Et his dictis Ju
uenis ad se rediit ⁊ confortatus ex ipsa visione omnem
temptationem abiecit culpam coram gardiano et alijs
fratrib⁹ recognouit asperitatem penitentie. ⁊ indumē
ti vt diuitias de cetero ꝛcupiuit. Et sic īmutatus in me
lius in sancta vita finiuit

Aliud

Anno dñi.D.cccc.iiij. Quidam cleric⁹ de vendopera cū
studeret in scholis apud lugdunum vidit in visione no
ctis vallem quādam sub quodam monte sup quem ciui
tas quedam pulcherrima sita erat cui⁹ aspectus nimiū
delectabat intuētes ita vt quisquis eam videret de aspe
ctu illi⁹ saciari nō posset ⁊ omnib⁹ modis laborauit quo
modo ad eam peruenire valeret. Interea vidit fluuium
quendam sub pede montis immo circa pedem currentē
Quem dum circuiret querēs artem quomodo eum trās
mearet. vidit sup ripam fluminis duodecim lauātes in
flumine tunicas suas Inter quas erat quidam veste cā
didissima indut⁹ multum alijs dissimilis qui adiuuabat
illos in tunicarum suarum ablutione qui postq̄ iuue
rat vnum ibat postea adiuuare alium. Cūc clericus q̄
hoc videbat accessit ad illum qui ceteros adiuuabat ⁊ di
xit Que gens estis vos Qui ait Isti pauper homines
sunt penitētiam agentes. ⁊ se a peccatis suis lauantes.
et ego filius dei Jesus christ⁹ sine cuius auxilio nec isti
nec alij possunt benefacere. Ciuitas hec pulchra quā vi
des paradisus est vbi ego maneo ⁊ quādo quis tunicam
suam lauerit id est penitētiam peregerit in illam intra
bit. Turpem satis diu quesisti viam qua itur ad illam
sed nulla alia via q̄ ista ducit ad eam. His dictis cleric⁹
a somno euigilauit ⁊ mirari cepit de visione Cūq̄ non
multo post rediisset de schola in patriam suam narrauit
episcopo cabilonēsi visionem hanc cui familiaris erat.
Qua audita episcop⁹ suasit ei vt seculum relinqueret ⁊
religionem intraret cōmendans ei sup omnes ordi
nouellum illum ordinem cisterciensem Ille venit cister
cium ⁊ inuenit locum incultum ⁊ desertum ⁊ fratres i
ter bestias cōmorantes. Ad portam vero monasterij q̄
de vimine facta erat pendebat malleus ferreus cui⁹ so
nitu ad portam portari⁹ compellabat ab introire volen

tibus. Hoc vero sonitu portarius vocatus venit ad ēm foras ⁊ inclinās se ad eum salutauit eum. Quem clericus intuens cognouit statim se eundem vidisse int̄ eos qui tunicas suas in flumine lauabant Rogauitq; eum vt ad se adduceret abbatem. Abbas igitur ⁊ totus conuent⁹ venit ad eum ⁊ recognouit clericus omnes se vidisse tunicas suas in flumine lauantes. Statimq; cecidit ad abbatis pedes rogans eum cum lachrymis vt susciperet. Qui suscept⁹ non multo post factusq; ē prior.

Ar cesario aliud.

Egrotabat in hemmerode cenobio sacerdos ysenbrandus nomīe custos ecclesie plus q̄ tricesimū annū agēs in ordine ⁊ ad extrema perduct⁹ est. Media nocte cum super eum ministroꝝ vigilaret diligentia audierunt ēm leui susurro verba sonare. Timēteq; ne morti proxim⁹ aliena loqueret ori loquētis aure adhibita. intellexerūt verba sublimia edificationis plena de gloria celesti ⁊ inenarrabili letitia sanctoꝝ Dignum ergo iudicantes testem his idoneum adhiberi nunciauerūt hec abbati. qui et ipse graui laborabat infirmitate. Vocat⁹ abbas affuit Interim cecinit horologium ⁊ occasiōe sumpta sic fari cepit. O q̄ suauem noctem exegi q̄ delectabili horologio operam dedi q̄ dulces ⁊ suaues cōcentus audiui chōris in celo psallētium interfui. O q̄ cōcorditer ⁊ delectabiliter psallebāt In nostro cantu solet esse dissonantia tedium lassitudo. ibi lōge aliter est In vnam omnes cōueniūt melodiam super omne quod delectat dulciorem Infatigabiles laudare nō cessant ⁊ quāto plus laudant tanto plus crescit amor laudādi. ⁊ mirabili atq; ineffabili modo hoc puenit. in vsum gratissime quietis q̄ nunq̄ vacāt a laude creatoris Ibi qui magis hic humiliati sunt mediocrib⁹ vel minimis ꝓtenti glorioſius exultāt abundātiorem recipientes cōsolationem facicm splendidissimam statura celsi veste glorioſi. Cum his familia

riter cõuersatus sum ⁊ amico refectus colloquio. Tã/
ta gloria vestium delectatus sollicite querebam si talez
ego habiturus essem ⁊ dixerunt. Qui viuit irreprehen
sibiliter talem vestem sperare potest. Si vero vicium
latuerit in ꝓuersatione macula apparebit in veste. Cul
pa enim vite maculam facit in veste Immaculat⁹ ergo
merebitur habere vestem qui se a maculis seruat immu
nem Et dixi Que sunt macule. Et illi. Murmuracio.
detractio. inuidia. negligẽtia ⁊ quicquid sinceritatẽ cor
dis maculat ⁊ confundit. Qui talia agunt in gloria ve
stis maculam ponunt. Tu vero ꝑ multis laborib⁹ ⁊ vi
te honestate similem sortieris vestem. His dictis fauci
bus arefactis viribusq; exhaustis defecit loquens post
modicum instillata refocillat⁹ aqua resumptoq; spiritu
ad loquendum se parans spem fecit auditoribus ⁊ ait.
Vtinam differret me dominus vsq; dum cõpleto ope/
re dei dñis nostris loqui possem. O q; leti nuncij baiu/
lus essem q; leta q; stupenda narrarem que vidi que au
diui ⁊ sensi: que parata sunt diligentib⁹ deum ⁊ in lau/
de eius vigilantibus Et abbas Frater quomodo hec vi
disti. Et ille Quater hac nocte raptus sum ante deum
pect⁹ meum apertum est ⁊ anima mea educta est. ⁊ sta/
tim fui inter choros angelox ⁊ vidi dominam nostram
in immẽsa claritate cum suis sacris virginibus que se
mibi ꝓmisit in necessitate affuturam ⁊ sanctum micha
elem cum multo exercitu angelorum ꝓparatũ in au/
xilium mibi. Nam altari ⁊ memorie suc. honorem sem
per solebam impẽdere ⁊ innumerabilez multitudinem
sanctox ⁊ quos antea non videra ̃ statim agnoui. Rur
sumq; spũ ⁊ virib⁹ deficiẽs loqui cessauit. Compulsus
itaq; de sorbicula papillũ accepit ⁊ gustãs ait. O q; dul
cis est dñs gustantibus O quãta est eius suauitatis e⁹
abundãtia q; larga ⁊ indeficiẽs ⁊ omnium deliciarum
copijs affluẽs qua me in hac nocte reficẽ dignat⁹ est O

dulcedo illa dulcedo gratissima optabilis ⁊ pstantissima
O q̄ singularis q̄ excellēs ⁊ ineffabilis. Intus eram i
corde vtrumq̄ teneo vbis autem explicare non valeo.
Quam sentire potui nō possum effari rei nimietate vi
ctus Tam felici refectione pastus hāc refectionē supad-
dē supfluū duco Hec breue ⁊ modicum nutrimētum
prestat illa in ppetuū reficit ⁊ saginat. O q̄ beati sunt
qui illa sine fine fruituri sunt Iulēte abbate vocati sūt
quidā nouicij viri quondā in seculo clari vrute militari
insignes quos ita cōsolatus est vere felices estis ⁊ ter
quaterq̄ beati qui de vana vestra cōuersatione atq̄ mū
dana vanitate per diuinam misericordiam vocati estis
partem in celis cum iustis habituri. Cōstat enim de sa
lute vestra si tamē perseueraueritis Nam dñs dauid i
desinēter p vobis pces ad dominum fundit quatenus
quod salubriter inchoastis felicit compleatis Unū au
tē eorum noīe exprimēs de eo dicebat nisi portas clau-
stri ingressus fuisz mortis eterne portas nō euasisset.
Aderant ⁊ hospites cōuertēdi gratia de sedib⁹ suis euo
cati sed nimio adhuc rerum temporalium amore detēti
rem arduam aggredi dubitabāt Qui fiducialit accedē-
tes ad virum dei mētis fluctuationē confessi sunt q vi
delicet velle adiacēt eis perficēd autem bonum non in-
uenirēt supplicabāt vt orationib⁹ eius adiuti mērent i
bono stabiliri Et ille. Quādiu mēte adhētis seculo nō
potestis pfcē placē deo nec firmari in bono habentes vo
luntatē fixā in malo Quapropt recedite oīno ab his q̄
inutilit amatis ⁊ nō deerit vobis gra saluatoris Si vi
disletis q̄ ego vidi omnē gloriā mūdi vilē reputaretis.
Deinde multa q̄rebāt ille de pce ille de frē ille de suo sta
tu futuro ille de pūti Ez vir dei ita singulis respōsum
tempauit vt secretoz reuelatoz ⁊ cōsciētiarū inspector
esse pbaret Dox vocāte deo sancta illa anima carne so
luta ē ad dolores corpis vltra nō reditura sz vt credim⁹

mmortalitatis luce vestiēda ⁊ perēnni gaudiorum suauitate reficienda.

Hieronym⁹ ad moniales. Angelicis choris sanctorum q̄ societatib⁹ hic studeatis interesse vt omnes postmodum in corporis exitu vobis gaudentes ⁊ leti tanq̄ notis occurrant. si sic feceritis nihil vobis dulcius nihil iocundius q̄ his interesse conuiuijs. his pabulis saciari. Quibus semel degustatis terrena omnia amara reddātur. Experto itaq̄ seni deuote consulenti credite filie. Scio quod loquor carissime Nam vt insipientiam loquar Ego homunculus sic abiectus sic vilis in homo domini Adhuc viuens in corpore angelor̄ sepe choris interfui de corporeis per hebdomadam nihil sentiens

Item Augustin⁹ de libero arbitrio Tanta est pulchritudo iusticie tanta est iocunditas lucis eterne vt etiam si non liceret in ea amplius delectari q̄ vnius diei hora propter hoc solum innumerabiles hui⁹ vite dies pleni delicijs ⁊ affluentia bonorum temporalium recte ⁊ merito despicerentur.

Idem Eterna beatitudo consistit in duob⁹. s. in necessaria absentia omnis mali ⁊ in necessaria pñtia omnis boni. Si enim queris quid ibi est. aliter non potest responderi nisi quicq̄d boni ē ibi est quicq̄d mali est ibi nō est

At Gre. Nihil exteri⁹ quod ibi appetat̄ ⁊ nil īteri⁹ q̄d

Gre. Que līgua dicē vel q̄s ītellect⁹ cape (fastidiat sufficit illius supne ciuitatis quāta sint gaudia āgelor̄ choris inesse cū beatissimis spiritib⁹ glorie cōditoris assistere. pñtē dei vultū cernē. īcircūscriptū lumē vidē nullo mortis metu affici īcorruptiōis munē ppetue letari.

Aug⁹ in de cōflictu vicior̄ Recedat amor pñtis scli in quo null⁹ ita nascit̄ vt nō moriat̄. ⁊ succedat amor futuri seculi in q̄ oēs viuificant̄ vt q̄ incepe nō moriantur. Vbi nec aduersitas turbat. nulla necessitas angustat. nulla molestia inquietat ꝫ pl̄ēnis letitia ibi regnat

Item hiero⁹. Si christum dñm ⁊ regem cui est nomẽ sup̃ omne nomẽ oportuit pati ⁊ ita intrare in gloriam suam quam iam fiduciam habẽm⁹ nos intrare sine labo re gloriam alienam. O q̃ stulti sumus ⁊ tardi corde ad credẽdum. Volum⁹ hic gaudere cum seculo ⁊ postea re gnare cum christo difficile est ĩmo impossibile vt ⁊ pñti bus quis fruatur bonis ⁊ futuris nec hic ventrem ⁊ ibi mentem repleat vt de delicijs ad delicias trãseat ⁊ vtro q̃ seculo prim⁹ sic vt in terra ⁊ in seculo appareat glori osus Impossibile est delicijs affluere ⁊ christũ sequi Na tura denegat vt contraria misceantur. Non eñ possu mus deo seruire ⁊ mãmone

Unde beatus Aug⁹. O anima mea si quotidie oportet nos tormẽta pferre Si ipsam ichẽnam lõgo tpe tolera re vt christũ in sua gloria vidẽ possem⁹ ⁊ sanctis ei⁹ soci ari. Nõne dignum erat pati omne qđ triste est vt tanti boni tãteq̃ glorie pticipes habẽmur. Insidient ergo de mones parẽt suas temptatões frangãt corpus ieiunia: premãt vestimẽta cilicina. labores grauẽt. vigilie exsic/cãt. clamet me iste inquietet me ille. vel ille frig⁹ contra hat. calor adurat. caput doleat. pect⁹ areat. inflet stoma chus. pallescat vult⁹. infirmet homo tot⁹. deficiat in do/lore vita mea. ⁊ anni mei ĩ gemitib⁹. ingrediat putredo in ossib⁹ meis. ⁊ subter me stateat vt requiescam in die tribulationis ⁊ ascendã ad populũ accinctũ nostr̃

Item Petrus blesẽn. Fatiscant membra vigilijs. ex tenuent ieiunijs. labore frãgant. liquescãt in lachrymis oculi ĩmo si totũ cerebr̃ ⁊ medulle corpis in fletum ef/fluant non sunt tamen cõdigne passiones hui⁹ tempo/ris ad futuram gloriam que reuelabitur in nobis

Item Si sciret homo quid ipse quid ⁊ deus esset. Mil le pati mortes crederet esse nihil

O quãta erit in celo letitia q̃n nõ solum in anima sz etiam in corpe fuerit gloriãdum. Nam int⁹ ⁊ extra subt⁹

et supra ūno circumquaq; mirabiliē iustus gaudebit.
Iustus de puritate cōscientie.extra de corporis glorifi/
catione.subtus de celi ⁊ aliaꝝ creaturaꝝ pulchritudine
Supra de dei visiōe.⁊ circūcirca de āgeloꝝ ⁊ oīm scōꝝ
iocūda ⁊ delectabili associatione.
O ciuitas celestis māsio secura.patria totū cōtinēs qđ
delectat Merces sanctoꝝ tā magna est q; nō potest mē/
surari.tam multa q; nō p̄t numerari.tam copiosa q; nō
potest finiri.tam p̄ciosa q; nō potest estimari
Petr⁹ blesensis ad regem anglie sup Iob Duras ne q;
aliq̄s in p̄nti vita gaudeat ⁊ i futura Si tñ gaudiū de
bat dici qđ turbat assidue ⁊ respgit amaritudīe p̄nti ni
mis delicat⁹es si vtrūq; p̄sumis vti seculo ⁊ frui christo
p̄ntis mūdi delicias cape ⁊ nihilomin⁹ celestis gl'e diui/
tias optinē Audi q̄d dictum sit illi diuiti in euāgelio fi
lirecordare q; recepisti bona ī vita tua Merito possem⁹
reges scissimos reputare īsanos ⁊ ꝑplexas apl'os mar/
tyres cōfessores teneras ac delicatas v̄gines oēs q̄ spre
tis diuitijs ⁊ ꝑculcatis delicijs hui⁹ mūdi seipsos ꝓ xp̄o
tribulationi ⁊ morti obtulerūt si gl'am quā adepti sunt
in angustia ⁊ dolore potuissent in voluptatibus ⁊ deli/
cijs obtinere
Hieronym⁹ Quotiēscūq; te vana seculi delectat am/
bitio.quotiēs in mūdo aliquid videris glorioſum ad pa
radisum mēte trāsgredere ⁊ esse incipe qđ futur⁹ es.
Idem Omne op⁹ leuius ferri solet cum ei⁹ precium ex/
cogitat ⁊ spes premij solaciū fit laboris. Et null⁹ labor
dur⁹ nullum temp⁹ longum videri debet quo eternitat;
gloria acquiritur.

Finiūt exēpla de gaudijs regui celoꝝ Et
aliorꝝ trium nouissimorꝝ. Impssa Danātrie
In platea episcopi. Anno dñi: M.cccc.lxxxix.

BIBLIOTHECA GENERALE